

Синиша Станковиќ
МААЛСКИ ПРИКАСКИ

Издавач
Прајм инфо

За издавачо̄и
Весна Мајковска

Уредник
Ана Брајовиќ-Гапо

*Ликовно обликување
и компјутерска обрабо̄ика*
Владимир Сидоровски

Фо̄тографија на корица̄и
Ѓорѓи Личоски

Печа̄и
Академски печат - Скопје

синиша станковиќ

маалски прикаски

Прајм инфо

2007

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека
„Свети Климент Охридски“ Скопје

821.163.3-92

СТАНКОВИЌ, Синиша
Маалски приказки / Синиша Станковиќ.
- Скопје : Прајм инфо, 2007. - 144 стр.; 15 см

ISBN 978-9989-57-509-9

COBISS.MK - ID 69144586

*На син ми **Бобо***

*Со искрена желба да израсне
во висштински маалски човек*

*И да ти почитува
маалските правила на играа,
со кои се живее поздрави*

ПРИКАСКИ ЗА ГОЛЕМИТЕ И МАЛИТЕ ЛУЃЕ ОД ГОЛЕМИТЕ И МАЛИТЕ МААЛА...

Кога пред нешто повеќе од три години се договаравме со колешките да почнам да соработувам во *Семеен маџазин*, како редовен колумнист, најпрвин не ми беше најјасно што да пишувам во месечник што, пред сè, го читаат жени. Нели, како фундаменти и души на секое семејство. Разговарајќи со уредничката, за да ми се расчисти што се бара од мене, дојдовме до заклучок дека можеби би било интересно во магазинот да имаат и еден балканско-машки став. За сè - освен за политиката. Од која сме сите отруени. И така, за да избегам од политиката, за која сакал-нејќел морав секојдневно да пишувам и да известувам, за корка леб & кригла пиво, почнав да лицитирам...

Спортот не беше и не е за широки женски читателски маси, а и јас нешто не помнам кога последен пат ме заинтригира некој натпревар без навивачка тепачка и полициски десант; хортикултурата и базените или внатрешното уредување на живеалиштата, со се спуштените плафони и вградените камини - најблаго речено - се навредлива тема за еден кирајџија со 15-годишен стаж; кулинарството ми беше и ми е посилна страна, ама како конзумент, а не како теоретичар и рецепт-мајстор; бев и сум опериран од модата и од трендовите („тексас“ & „старки“ - *засекојаш*); домашните ракотворби ми одеа и ми одат на

ганглии, речиси колку и домашните галеничиња; од диети & здрав живот бегав и бегам како од зараза; репортажите беа и се - по дифолт - исклучени, оти за егзотични патувања во странство сум патриот до балчак, ем џебовите ми се егтен - новинарски; за љубовни приказни и бев и сум - Балканец во срцевина...

Така, решив да ја баталам класичната колумна. И да се обидам секојдневно, колку што е можно повеќе - да муабетам, да забележувам и да се сеќавам на поубавите малски времиња. И да ги споредувам со денешните, на кои, како што сме тргнале, по само некоја година патетично ќе се сеќаваме - како на прекрасни стари времиња... Се откажав од колумната и почнав да го раскажувам сето она што ми (ни) се случува. Едноставно (како и секој новинар, демек, прононсиран сиркач и прислушувач на околината), станав само пишувач и запишувач на збиднувањата во кои учествуваат обичните, простосмртните, жителите на нашите маала. (Оние кои „советниците“ од странство почнаа да ги учат и како да живеат и како да се сакаат, токму тормозејќи им ја и саканата фраза за „нашите маала“.) И пишував за моите блиски и далечни сопаталци, со кои катадневно го арчам животоцот на *Случаен минувач*. За големите луѓе од малите маала. Прикаски. Од сè срце...

Како постземјотресно дете, дојден сум на светов во „плавата“ кула, една од трите близначки, онаа до *Полицјата*, во најубавото за мене големо „маало“, всушност огромниот триаголник меѓу *Театарош*, *Универзална* и *Паркош*, во *Градош* на солидарноста. Моите среќни родители & сестра ми се преселиле во кулата од блиското

Дебар Маало (во кое, поради комшиското Музичко училиште, на татко ми му се родила идејата дека син му ќе свири на виолина, што, за жал, остана една од многуте неговии неостврени желби во поглед на мојата светла иднина), но јастаа преселба не ја помнам, од оправдани причини. Иако за НИВНОТО маало, во кое моите тогаш млади родители ги греела љубовта и без централно греење, слушав со години потоа, МОЕ маало беше и си остана она што беше омеѓено со *Болницата, Факултетите, Зоолошката градина, Киното и Партизанска...* (Добро, можеби и онаа улица кај кумовите во Ѓорче Петров, на која секоја година го минував најубавиот период од годината - по училиштето а пред летувањето со родителите, ама тоа му доаѓаше како дел од ваканцијата...)

Затоа, кога пред повеќе од четврт век родителите жизнерадно ми соопштија дека ќе се селиме во нов стан, не можев да ги скријам лутината и тагата поради напуштањето на сопственото детство, распослано на границата меѓу првите два *Карџиша*. И подоцна, како никогаш вистински да не запознав никого во новото маало со нови автомобили на паркингот пред зградите, секојдневно враќајќи се во старото маало кое, за жал, како едноставно да не беше истото. Ама ме влечеше...

А кога, по десетина години, откако поубавата ми половина ме убедуваше дека ќе живееме и на гранка ако треба, од чиста љубов, како вистински скопски мачо, видов - не видов, ја послушав. И, без жал и некое особено чувство кон сега веќе застареното маало во кое ми останаа родителите, ние двајцата, загреани, тргнавме на кирајциската турнеја низ скопските маала. И со секоја преселба (а сите ги мразев од дното на душата) се откорнував уш-

те незакрепостен, и ги менував комшиите, пиљарите, навиките, кафеаните... И пишував за нив. За сите нив. Ламентирајќи за проекциите во *Киношо* и за маалската *Кафеана* во која доаѓаа на починка и на *чашкотеи* и нашите родители, и постари браќа, и ние, години по нив... И лека-полека сфаќав дека во сите скопски маала живеат истите луѓе. Маалски. Оние ликови кои залудно се обидував доволно успешно да ги пресликам и да ги доловам во своите раскази. *Бабаиџа Шпионка*, *Муџлето*, *Поштароџи*, *Кондурацијата*, *Љубовциката*, *Пиљароџи*, *Стари Алиџиџа За Пластични Ванџи*, *Полицајоџи*, *Чисџачката*, *Таткоџи Пијаница*, *Ученичката*, *Комарцијата*, *Разведената*, *Келнерката*... Оние наши ликови, кои сите ние неизмерно ги сакаме и ги мразиме. Со кои живееме. Сите тие, иако директно можеби и неспоменати, се милјето во кое се одвиваат приказките.

Затоа *Маалскиите приказки* не се собрани колумни и не се збирка раскази, туку само и само приказки. Мали. За маалата и сите „маалски“. Жители. А кога по две децении класично новинарство во етерот или на хартија, првпат, по речиси секоја објавена приказка во магазинот, а особено по нивното пласирање на *Op.net* на ѕвездата од „наше маало“ - **Трендо**, почнав да добивам на интернет-адресата реакции и топли, човечки пораки од непознати луѓе - *мои, наши*, најверојатно сосем *свои луѓе*, ама сепак „маалски“, решив да ги вкоричам приказките. Колку да се знае дека маалата биле и ќе бидат *наши*. И ќе ни припаѓаат нам, на обичните, маалски луѓе.

ВРАТЕТЕ ГО ТРАЈЧЕ ПАНДУРОТ

МОЖЕ НЕ ЌЕ БИДЕ СЕ КАКО ПОРАНО, ОТИ НАЈВЕРОЈАТНО ТОА Е И НЕИЗВЕДЛИВО, АМА БЕЛКИ ЌЕ НИ СЕ РАЗБУДИ ОНА ОДАМНА СТОЛЧЕНО ЧУВСТВО - ДЕКА СО СИТЕ НАШИ МААНИ И ДОБЛЕСТИ, СО ТЕРСЕНЕ-ТАБИЕТИТЕ, КАВГАЦИСТВОТО И ЗАТСКРИЕНОТО ВОАЈЕРСТВО, СЕПАК СМЕ СИ НАШИ...

Деновиве мојот петиполгодишен син за првпат, враќајќи се од играњето со маалските деца во дворот (за сето време, нормално, следен од будното око на побавата ми половина - од балконот), сам „се возеше“ во лифтоот до петтиот кат! Еуфоричниот пречек на „патникот“ ме потсети на времето кога децата од мојата постземјотресна генерација, особено тие што живеела во пониските згради, до бесвест „се возеа“ со лифтовите на ретките висококатници, ризикувајќи да бидат истегнати за уши од хаус-мајсторите. На времето никој не ги набљудуваше своите деца во дворот од балконите (а се случуваше и комшиките да си ги разменуваат децата, сфаќајќи ја грешката, дури откако ќе ги избањат), зашто родителите единствено им забрануваа на децата да одат во визбите поради нечистотијата, а не од страв да не се сопнат од трупот на некој тинејџер-цанки, како денес... И не сакајќи да се задавам во патетика, ептен носталгично си спомнав за времето кога сите знаеја сè: за љубовниот живот и караниците на комши-

ите; за роднините од помалите градови кои ги испраќаа децата во Скопје на неколку дена, додека не се снајдат, а потоа ги колнеа домаќините за тоа што по 5-6 години студирање, и совладување на шокот од семафорите и асфалтот, децата не сакаат да им се вратат во родниот крај; за поскапувањата и за одобрените кредити, за плановите за одмор во *Плашамона* и во *Лејшокарија* и за купувањето *иљада ирисија* или *москвич*, за дипломите, свадбите, умирачките...

Добро, можно е и дека стареам и дека тажам за детството, можно и дека се во право сите тие што гледаат само напред и тврдат дека кога ќе станат дел од минатото - сите времиња стануваат добри, можно е и дека бегам од одвратното, апатично секојдневие во хиперболизираната чувствителност на седумдесеттите, ама... Едноставно, ми се чини дека сум во право. Оти, хаосов не збрлавува. Комшиите ги пополнуваат дупките за штрафчиња со лепило - за да не им ги крадат фаровите на раскапаните автомобили (па, кога ќе им се расипе сијаличката, самите ги кршат, одинает), питбули со раширени челюсти ми го исправаат секое влакно на главата додека нивните сопственици се премислуваат дали да ги додржат на дебелиите синцири или да ми ги с'снат само „за проба“, а претепани таксисти ми се жалат дека хеблите и безбол-палките од под седиштата ќе мораат да ги заменат со пиштоли...

Сега, велат, ќе ги враќале позорникарите на скопските улици. Ако, нека ги вратат. Времето во кое *лавен фраер во маало* беше **Трајче Пандурот**, позорникарот кој кражбите ги откриваше за два часа, тепачките

ги прекинуваше во миг, на комарциите во *сушариие* на двете кули им замижуваше ако му ветеа дека никој дома нема да си оди угол-гол, за да не пукне резил, а се правеше на удрен кога ние, маалските *коиљаци*, качени на дрвото зад *иљарииа* ја сиркавме комшиката од приземје која од тогаш за нас необјасниви причини уживаше да се соблекува со вклучена *ламба* и со ширум развлечено перде... - дефинитивно беше поарно од денешново. Во кое, дури и во моето сегашно маало, во работничка населба во која сè уште, секоја есен, заднички се прават ајвари и туршии, а секоја пролет се шири неподнослива реа од визбите и од подземните гаражи од неисфрлената кисела зелка, родителите себнат до мутри чекајќи ги своите деца. Да се довлечкаат до постелите како *зомби* - во техно-ритам.

Море, **Трајче Пандурот** беше гениј! Ќе ни врзеше по некоја *заушка* за украдените цигари за постарите или чоколади за нас од „Супермаркетот“, ќе ни се насмеvнеше кога ќе нè видеше со девојките во паркот... Секому според заслугите. Навистина, еден од најурбаните типови што ги знам (кој некогаш раснеше во комшиското маало, а сега е веќе **Трендо Национале** - во кого се крстат сиромасите што се занесуваат дека во државава сепак имало начин да се заработи некоја пара и со знаење?!), пред неколку месеци рече дека идејата за враќање на позорникарите - непотребно добива некаков романтичен призивок. Можеби и има право **Трендо** кога вели дека позорникарите одеа „во пакет“ со смешките од СВОЗ-активностите, со „газењето“ на едни Совети во баскет и со пречеците на **Тито** со слетови

(чии учесници беа гене-гене побројни од прилепчани & битолчани, заедно) во Кина и во Кореја, ама... со **Трајче Пандурот** сигурно беше поарно. Вратете ни го **Трајче!** Може не ќе биде сè како порано, оти најверојатно тоа е и неизведливо, ама белки ќе ни се разбуди она одамна столчено чувство - дека со сите наши маани и доблести, со терсене-табиети, кавгаџиство и затскриено воајерство, сепак сме си *наши...* Маалски.

мај 2004

МАКЕДОНСКА СВАДБА

И ПРЕД ДА НЕ „ВРАМАТ“, ОНИЕ ОД ЗАПАД НЕ ВИКАА „МАКЕДОНСКА САЛАТА“, НЕ СФАЌАЈЌИ ДЕКА НИВНИОТ САМО НАВИДУМ ЕДНОЛИЧЕН СОСТАВ, АКО Е НАВИСТИНА ТАКОВ, ГИ ПРАВИ КАДЕ-КАДЕ „ПОНЕВКУСНИ“. НА ЕДНА НЕОДАМНЕСНА ВЕСЕЛБА, ПО КОЈ ЗНАЕ КОЈ ПАТ, И ПРЕД ДА ЗАПАДНАМ ВО МАЛИГАНСКАТА ЕУФОРИЈА, ИМ ДОКАЖУВАВ НА НЕКОИ ОД СВАТОВИТЕ И НА НЕКОИ ОД СО ЕПШЕН ШИРОКО СРЦЕ ПРИМЕНИТЕ НАТРАПНИЦИ - ДЕКА МАКЕДОНСКАТА СВАДБА Е ЕДИНСТВЕНА ВО СВЕТОТ И ДЕКА - И КОГА БИЛА КРВАВА, ТОА НИ БИЛО НАМЕТНАТО СО СИЛА...

Неодамна, еден од сопствениците на кафеаната со можеби најдобра скара, но сигурно со најдобра услуга и послуга во *Карџиош 3* и пошироко, реши да се жени. Млад човек, ама ете, стапнал на лудиот камен и решил да се ќердоса. И нормално, нè покани и нас, новинарите - кои веќе неколку години секојдневно ги рани „на ливче“ - да бидеме дел од неговата веселба. Едно, поради другарскиот однос што го создадовме и покрај разликата во годините (што одамна ја надмина релацијата насмеан газда - аздисан муштерија, главно намуртен поради молчаливите политичари или поради бесполезноста на професијата, од аспект на професионалните идеали); друго, зашто знаеше дека - ако треба отпосле да нè чести, тоа ич нема да му оди во прилог... Шегата на страна, си ја прифативме честа, думажќи се што да ѝ купиме за подарок на младата брачна двојка,

прифаќајќи ја патем и јадачката - дека најголем подарок за кафеанцијата би било да си ги платиме заостанатите сметки во тефтерот, за да може човекот понекогаш да отиде и по набавка...

И така, во салата на еден од скопските хотели во која некогаш беше поим да се организира свадбена веселба, се истопоривме во дождливата неделна вечер однапред решени да се изнарипаме - трошејќи ја сета негативна енергија напластена во текот на неделата. Арно ама, уште од самиот почеток, откако според сите адепти честитавме, изигравме по едно оро и за двајцата млади и замезивме салати со домашна ракија, некако најинтересни ни станаа сватовите... Не - сваките (оти членовите на новинарската свадбарска делегација беа главно женети и домаќини луѓе), туку сватовите воопшто. Невестата - Влаинка, младоженецот - Егеец или Беломорец, кој како милува, двајцата Македонци од државичето на кое однадвор не им го признаваат името, народот, црквата, јазикот, границите, а однатре - знамето, химната и историјата... Демек, двајца млади FYROM-ци, кои решиле да ги здружат љубовта и силите за да живеат заедно и полесно да преживеат во државата во која и обичната живеачка, во перманентното исчекување на подоброто и побаво утре, е сè потешка. Ама, нели, еднаш се живее и - со Господ напред - најчесто еднаш и се прави свадба, па таквиот чин и треба да се помине лудо!

И нормално, сватовите и оттука и од комшииските земји, секој на свој начин, се радуваа, играа и пееја, прославувајќи го спријателувањето со уште едно се-

мејство (особено затоа што поради потеклото на младите не се работеше за комшиски, туку за семејства чие поврзување ги проширува хоризонтите, дури и во малата Македонија) и величејќи го збогатувањето на сопственото семејство со невестата / зетот... Типична македонска *џинџлака*, со многу адреналин и малигани, со сваќи на столчиња и со дебели бакшиши за музичарите, со бавни, ама ербап-келнери и скапи тоалети, со тешки ора и лесни нозе, со македонска музика што се слуша(ла) на целиот Балкан, во екскомунистичките држави „зад Завесата“, во прекуокеанските, „проклетите“ Америка, Канада и Австралија... Но, и со влашки, грчки, турски, српски, ромски песни... Каква преамбула, какви идиотски притисоци за „соживот“ и мултиживеачка, какви рамки! Веројатно само тука (во државичево во кое „цивилизираниите“ западњаци, типични продукти на нивните вистински или лажни „*џенџериња за џрејшоџување*“ ни испраќаат „олеснувачи“ и делители на ум, главно третокласни дипломати „со фелер“ или екскодоши што останале на улица откако се стопли „студената војна“) може да се видат вакви сцени.

За мене не беше зачудувачко ни тоа што разбрав дека убавата девојка што играше турски чочек на една обработка на српски марш што ја свиреше циганскиот блех-оркестар со име „Левис“ (мобилниот на „првата труба“ познат на авторот - на располагање се за сите видови дертови и паѓања во севдах...) всушност е етничка Албанка... Иако, признавам, тоа тешко ќе можев да им го објаснам и на оние добронамерните странци кои со

години ме прашуваат: зошто не можеме самите да си го најдеме патот? Можеби затоа што, изгледа, ептен не бива само за *џинџлака*... Но, тоа што навистина ме збунува беше упадокот на десетици повозрасни туристи, гости на хотелот, кои најпрвин само ја гледаа свадбата, за потоа активно да партиципираат, играјќи и скокајќи, и едновремено позирајќи им на сопружниците и на пријателите додека овие ги снимаа со камерите и со фотоапаратите. Домаќините и нив ги пречекаа со раширени раце, а гостиве, кои некаде би биле сфатени како натрапници, си се изнаиграа. Во муабет со некои од нив дознав дека се Турци од Истанбул, но по потекло од Македонија, кои дошле на тура низ земјата за која ги врзуваат силни спомени. На турско-српско-македонски ми зборуваа за својата воодушевеност од тоа што по пет-шест децении се вратиле во градот на своето детство. А кога уште добија шанса да играат „турско оро убаво“ и да пејат за „турскиот паша“... **Осман, Спасе и Цвета** се - литература. Која ние сме ја одживеале. И сме ја преживеале. За сега да доживееме некои туѓинци допрва да ни солат памет за тоа како да живееме...

Што проклета судбина ќе имавме?

јуни 2004

КИРАЈЦИИ

ДА ГО ПРАШАВ НОВИОТ ПОЛИЦИСКИ ПОРТПАРОЛ, МОЖЕБИ И ЌЕ МИ ОБЈАСНЕШЕ ЗОШТО ПОЛИЦАЈЦИТЕ НАВЕЧЕР, БЕЗ НАЛОГ, АМА И БЕЗ КАКВА БИЛО ЛОГИКА, СВОНАТ И „ЕВИДЕНТИРААТ“ КИРАЈЦИИ, „БРКАЈКИ“ СИ ЈА РАБОТАТА... НАМЕСТО, КАКО СЕКАДЕ ВО СВЕТОТ, ДА БРКААТ КРИМИНАЛЦИ. АМА, МЕНЕ ВЕЌЕ МИ БЕШЕ СКИСНАТО ДА БАРАМ ПРАВДИНА ВО ДРЖАВАВА ВО КОЈА НА МНОГУМИНА ШТО СЕ НА ОДГОВОРНИ ФУНКЦИИ УМОТ ИМ Е ИЗДАДЕН ПОД КИРИЈА, УШТЕ ИСТИОТ МОМЕНТ КОГА ЌЕ ГО СМЕСТАТ ЗАДНИКОТ ВО ФОТЕЛЈА...

Неодамна, поубавата ми половина (која тоа навистина и е: ем е далеку поубава од мене, ем тежината ѝ е некаде околу половина од мојата) возбудено ми се јави на работа, доцна навечер, објаснувајќи ми дека полицајци ѝ свонеле на вратата на станот во кој живееме повеќе од осум години и ѝ побарале лична карта! Аргументацијата, изложена пред ширум отворените очи на нашиот возбуден петиполгодишник, била дека се работи за акција за евидентирање на вистинските жители во становите во нашето маало, оти имало многу кирајции (па нашата „орвеловска“ полиција, нели, не знаела, и не била упатена, скраја да е, кој каде живее ?!) и дека полицијата „си ја брка работата“. Но, и дека полицајците немало да го тормозат само моето семејство, туку и другите во зградата, во која според нивните сознанија (парола: „ОЗНА све дозна“) имало „ептен мно-

гу киражии“. А тоа, нели, не е во ред: ем газдите не плаќаат данок од киријата што ја собираат од непријавените киражии, ем полицијата ни е шашардисана, оти не може конците да им ги пофаќа на флукуативните киражии. Кои, нели, мора да се некои сомнителни лица (од работ, или - на работ), штом можат да заработат и за кирија и да преживуваат, сосе семејствата...

На крајно збунетата ми сопруга, на која не ѝ паднало на ум да побара полицајците и да се легитимираат, вечерните вознемирувачи ѝ дополниле и дека вакви акции допрва ќе има, и дека ќе станеле редовна појава?! Аман - заман...

Нормално, според начинот на кој вообичаено се однесуваат со јавноста нашите „органи“ (иако перманентно ги подучуваат де европски, де светски експерти за релациите полиција-јавност) ни на полицајците не им паднало на ум да бидат малку пољубезни или, скраја да е, да се легитимираат, па исходот беше - телефонскиот разговор што ме извади од кожа. Уште понормално, јас, како, нели, татко на фамилијата, докрај збеснат, изутрината барав објаснение во МВР, ама таму беа ептен зафатени со селењето на екипата на дотогашниот министер во новиот, премиерски кабинет, па ме префрлија на новиот полициски портпарол кој пак, веројатно аналитички - требаше да ми објасни какви се тие редовни акции за евидентирање на натрапниците од некои други маала во станови во нашето маало... Да го прашав, можеби ќе ми објаснеше и зошто полицајците навечер, без налог, ама и без каква било логика, свонат и „евидентираат“, „бркајќи“ си ја работа-

та... Наместо, како секаде во светот, да бркаат криминалци. Ама, мене веќе ми беше скиснато да барам правдина во држава во која на многумина што се на одговорни функции, умот им е издаден под кирија, уште истиот момент кога ќе го сместат задникот во фотелја.

Навистина, малку ме јадеше јанса поради фактот што полицајците изгледа свонеле само на вратата на нашиот стан (факт што јас, како на времето воспитуван младинец во духот на СВОЗ-овските акции - „*Ниишо не смее да не изненади*“, лесно го проверив, муабетејќи со комшиите кои вечерта си правеле сеир низ „шпионките“ и си добиле тема за ноќен разговор: „*Шшо белали направи комшијана-новинарон, која му доаааи џандури’ на враиша?*“), ама и со тоа се помирив. Оти, и самиот сум кабаат. Како долгогодишен кирајџија, и покрај номадскиот живот, добро познавајќи го *кашо*-менталитетот на нашите шалтерски работници и особено нивното воодушевување од тормозењето на странките, навистина со години не сум ја променил адресата на личната карта... Па, си велама, ај да не се ’рчкама и да не се чешама каде што не ме чеша, кој знае кој може утре да ми засвони на врата? Во каква униформа и со какви барања? Нели, ќе имаме закон за менаџирање кризи, според кој буквално сè ќе биде можно, па...

Мајтапот на страна, веројатно и сè ќе баталев, оти навистина имам поважни работи во животот отколку да исправам „криви Дрини“ во министерството во кое за 14 години сите досегашни власти не можеа да најдат барем еден министер без *фелер*, кој има макар малку познавања од работата што ја врши. Особено затоа

што ме огреа еден невиден оптимизам кога дознав дека новиот ни министер за внатрешни работи ни имал и американско искуство и бил *асли* полицаец... Арно ама, од оптимистичките облаци ме спушти на земја син ми, кој утредента ептен љубопитно ме праша: „*Та-шо, а шшо луѓе се шшо кирајци?*“

„*Луѓе, како нас, обични*“, му вела, татковско-едукаторски. А тој, умен на тато, уште пољубопитно ме прашува: „*А зошто шшаш ти бара шполиција...*“ Јас, нормално, се направив на удрен, менувајќи ја бушава-та тема (поради која ќе морав да навлезам во марксистички објаснувања за еднаквоста на луѓето, без оглед дали се газди, кирајци или полицајци - „бркачи“ на сопствената работа), со експресен предлог да одиме изутрина во „Мекдоналдс“ на сендвич + играчка, ама и откако малиот, весел поради ветувањето, си заспа, останав да си го барам одговорот. Што луѓе се тоа кирајциите? Десетиците илјади бездомни скопјани? Што беља ли направиле во животот?

јули/август 2004

СЕКС, ДРОГА & ТУРБО-ФОЛК

ДЕНЕС КУТРИТЕ МЛАДИ, СОСЕ ИНТЕРНЕТ И ПОЗНАВАЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ, КОИ ВИЗНИТЕ РЕШЕТКИ ОКОЛУ МАКЕДОНИЈА ГИ ПРАВАТ ИНВАЛИДИ, СОНУВААТ ЗА ЗАПАД НЕ ЗНАЕЈЌИ ШТО СЕ НАВИСТИНА ГИ ЧЕКА ТАМУ. ЛИГАВИТЕ ХОЛИВУДСКИ ЛИМОНАДИ ВО КОИ МОРАДА СЕ „УМРЕ МАШКИ“ ПРОТИВ БЕЛОСВЕТСКИОТ ТЕРОРИЗАМ ЗА ДА СЕ УЖИВА ВО ДОБЛЕСТИТЕ НА „АМЕРИКАНСКИОТ СОН“ И ДЕБИЛНИТЕ ЈУЖНОАМЕРИКАНСКИ „САПУНИЦИ“ ВО КОИ И НИЗ РЕЦИТАЦИИТЕ НА ПРИУЧЕНИТЕ АКТЕРИ - НА КРАЈОТ СОЛЕДАД & КАСАНДРА СЕКОГАШ ПОБЕДУВААТ ОТИ СЕ ЧЕСНИ, УБАВИ И РАСЦИМОЛЕНИ, ЗА ЖАЛ, НЕ СЕ НЕКОЈ РЕЛЕВАНТЕН ТУРИСТИЧКИ ВОДАЧ СО ИЗРАБОТЕНИ ТЕЗИ ЗА ТОА - КАКО ДА СЕ УСПЕЕ НА ЗАПАД

Поербап припадниците на мојата генерација, во едно поинакво време и ептен поинаков систем (кога бевме млади и имавме колку-толку на што да се надеваме), ја имаа барем таа среќа да ја почувствуваат реата на *Понџе Росо* - дури и кога возовите од Трст се „шпикуваа“ со кафе и со детерџенти - за потоа да се фалат низ ходниците на *Орџе Николов, Никола Карев* и *Јосип Броз Тито* со фармерките купени „на кило“, а продавани како „бренд“. Исто како што ја имаа и можноста - дури и кога судбината ни ја одредуваа разни **Планинц & Микулиќ & Шувар** „реформатори“, по „*иар-неиар*“ системот на „*социјализмои њо мерка на човекои*“ - да купуваат на пазарот и на двете улички

околу Железничката станица во Солун, за потоа да лажат дека сè што продаваат е купено на *Цимиски*, бе, покрај морето, „во буџициџиџе, бе, кај шиџо е најскајџо“ ...

Шверц-турите за Турција тогаш не беа модерни, а секс & шопинг турите во Полска (шише „*Цезар*“ вињак, кило „*Вејџиџа*“ и две рала „*најлонки*“ за незаборавно, главно неколкуминутно, искуство во хотелските соби - нормално, со врзопче злоти и за рецепционерот, макро од хоби - додека надвор „солидарно“ некои работници врескаа за **Валенса** контра **Јарузелски**), мојата генерација ги доживуваше дури во студентските години, кога гангрена на СССР смрдеше дури до Балканот. Но сепак, и во тоа, убаво време, во средината на осумдесеттите од минатиот век, се одеше на сексуална едукација во *Слнчев брјај*, на пример. Во духот на кинењето на *Железнаџа завеса* од „нешто помеѓу“ младинците, кои ем трчаа по *Шпафеџаџа на младосџа* ем заработуваа како „физикалци“ преку младинските и студентските задруги или на саемите, и на колхозно-задружните младинки, кои немаа пристап во *берјоскиџе*, и затоа се обидуваа низ задоцнетата сексуална револуција да ги надминат последиците од претходните идеолошки револуции. Или - со евентуалната мажачка да допрат до нивниот „Запад“ ...

Сепак, младите тогаш имаа шанса. Барем да го видат и да го согледаат поинаквото. И да се обидат да направат споредба. Денес, кутрите млади, сосе Интернет и познавањето странски јазици, кои визните решетки околу Македонија ги прават инвалиди, сонуваат за Запад не знаејќи што сè навистина ги чека таму. Лигави-

те холивудски лимонади во кои мора да се „умре машки“ против белосветскиот тероризам за да се ужива во доблестите на „американскиот сон“ и дебилните јужноамерикански „сапуници“ во кои и низ рецитациите на приучените актери - на крајот **Солегад & Касангра** секогаш победуваат оти се чесни, убави и расцимолени, за жал, не се некој релевантен туристички водач со изработени тези за тоа - како да се успее на Запад. И покрај тоа, поради преголемата желба да се спасат од безидејноста, бесперспективноста и безнадежноста што им ја сервираат неизделканите некадарници (кои, некомпетентни за што било друго, си станале политичари), младите, на кои веќе сè им е збоктисано, ги вложуваат сите свои сили и физички и интелектуални можности да се спасат - бегат од Македонија.

Иако не сум некој кој знае каков носталгичар што сече вени за „*младоста што нема да се врати како лисјата на јорџија-сесиџа*“, сепак ме фаќа жал за минатото. Особено кога го гледам син ми, кој ќе мора да учи од учебници што се скрпени за две-три недели, во слободното време на накотените „стручњаци“ од разноразни педагошки заводи и бироа. И да биде жртва на *налбашиџе* што го кројат образованието „*Made in Macedonia*“ според нивното сфаќање на Европа, која токму и поради таквите како нив ни е сè подалеку... Мојата генерација, како-така, можеше да излезе НАДВОР! Поспособните - до британските полиња со јагоди, другите барем до плантажите на грчките острови каде што со банани, маслинки или модри патлицани во рацете стануваа Запад! Сосе сите негови доблести и

маани. А денешниве генерации го имаат оргазмично-то задоволство да излезат од Македонија само преку мизерните гранични премини на *Табановце*, *Деве Баир*, *Кафасан* (добро, во Албанија, барем засега, ретко кој оди, ама сепак...) и *јене-јене* културниот премин на *Бојородица*, и да уживаат во убавините на Западен Балкан. Се разбира, ако стечајните им татковци некако им обезбедиле пари и ако желбата да подишат и поинаков воздух ги натерала да го издржат понижувањето за вадење визи пред очите на сеирциите од *Ани-Бони* кафеанчињата...

И што е тогаш чудно тоа што децата на родителите кои слушаа *Азра & Панкрати* денес, и пред да станат пубертетлии, паѓаат во севдах на **Цеца & Нивес & Индира**? Читам дека во Македонија секој ден се регистрираат по тројца нови наркозависници, дека за 13 години самостојност и сувереност дури 13.000 државјани на Македонија „ладно“ се откажале од државјанството за да добијат пасош од некоја поасолна држава - пасош што не е скрпен по некој крајно сомнителен тендер и пасош на кој има и грб, а името на државата не е напишано на два-триесет јазици на сите „состојки“ на „македонскаџија салаџија“... Овие, со пасошиве, сакале да избегаат во *иоинаквошо*, за кое слушале и читале. А овие, што ги зграпчила во своите канци „белата смрт“, се надевале, кутрите, дека ќе најдат нешто што е - малку од малку - поубаво и подостоинствено за живот од тоа што им го понуди власта на нивната држава, нивните родители и нивните професори...

Од кафеулињата околу редакцијата во која работам

ечи рефренот: „Ово је земља мојих снова / ово је небо
иуно звезда / леиши се и без авиона / леиш изнад кука-
вичјеј инезда“. Првин се крстев, а потоа се вљубив во
стиховите, за кои мислев дека се турбо-фолк сè додека
„стручњаците“ од гимназијата отспротива, кои секој-
дневно се опиваат до бесвест, токму тука, попладнев-
но, на големиот одмор, не ми објаснија дека пејачката е
од нашиве простори, а дека во текстот се мисли на се-
верниот ни сосед. Не знам зошто до толку се најдов во
текстот, и себеси, и земјичкава ни, и небото и свездите,
кратко и јасно - нашиов долгогодишен лет во место,
над кукавичиното гнездо - во една тралала-песничка.
Не знам... Всушност, знам, ама тешко ми е да си при-
знаам.

октiомври 2004

АРГУМЕНТИ

НЕКОГАШ, ЕДНОСТАВНО, СЕ ЗНАЕШЕ КОЈ Е НАЈДОБАР ТАБЛАЦИЈА, КОЈ Е НАЈДОБАР ПОКЕРЦИЈА, А КОЈ РЕДОВНО ОДИ „ПО ЦИГАРИ“. ИЛИ, КОЈ ИГРА БАСКЕТ, А КОЈ, КАКО МОРОН, СТОИ НА ГАРАЖА И ГО ДРЖИ КОШОТ, НОРМАЛНО, СО ЦВРСТО ВЕТУВАЊЕ ДЕКА НА КРАЈОТ ТИЕ СО ЦВРСТИ АРГУМЕНТИ КЕ НАЈДАТ НЕКОЈ УШТЕ ПОМАЛ (ИЛИ ПОГОЛЕМ МОРОН, СЕЕДНО) И КЕ ГО НАТЕРААТ ДА СЕ ИСПЕНТАРИ НА ГАРАЖА, ЗА И ДОТОГАШНИОТ ОДГОВОРЕН ЗА ДРЖЕЊЕ НА ТАБЛАТА ДА ШУТНЕ ПЕТ-ШЕСТ ПАТИ. КОЛКУ ДА СЕ ПОРАДУВА...

Во маалото во кое израснав за популарноста, или по модерно - за градењето имиџ, беше пресудна силата на аргументите. Луѓето си го знаеја редот, се имаше почит кон тие што можеа да докажат и да покажат дека имаат право. Најсилни аргументи - и за озбурвачките и за тие во чие друштво сите сакаа да бидат - беа „интернационална кариера“ (како спортист, музичар по свадби или провалник на станови, сеедно), но врвеа и цврстите мускули, со кои се испишуваа застрашувачките биографии на безмилосни учесници во разноразните пресметки, кои сепак секогаш покровителски ги заштитуваа малските *коџиљаци* од тепачите од другите маала. Едноставно, тогаш се знаеше кој е најдобар таблација, кој е најдобар покерција, а кој редовно оди „по цигари“ ... Или, кој игра баскет, а кој, како морон, стои на гаража и го држи кошот, нормално, со цврсто

ветување дека на крајот тие со аргументите ќе најдат некој уште помал (или поголем морон, сеедно) и ќе го натераат да се испентари на гаража, за и дотогашниот одговорен за држење на таблата да шутне пет-шест пати. Колку да се порадува.

Едноставно, се почитуваа аргументите. Така, **Гане Жути**, една од маалските легенди, кој главно оперираше по Италија, а во Скопје немаше, „*ни ливче од сообраќаец*“, по секое враќање од јабаната се колнеше „*у деца, жена и свише роднини*“ дека нема никогаш повеќе, дека ќе најде работа и, како и другите подизветвени маалски херои, ќе живее од стара слава, ќе го сака *Работнички* а ќе навива за *Вардар*... Ама, кога ќе дојдеше проблем со домашниот буџет, а колегите „*на привремена работа во странство*“ ќе му јавеа дека е маркирана некоја куќа во Милано, без добермани или доги и со застарен аларм, со тешко срце - ја прифаќаше силата на аргументите. И по враќањето ни делеше пластични гондоли што светат, ни раскажуваше колку е убаво дома и ни се колнеше дека никогаш повеќе нема... Сè додека повторно не му понудеа несоборливи аргументи...

Кога ми излезе првото книжуле со детски стихови, бев умрен од страв дека во маалото ќе ме шинат од мајтапење и дека нема да смеам да се појавам ни пред лимонадцилницата на **Ката**, а камоли пред *Драмски*, ама **Жико Бураз**, чии аргументи - сочните приказки од *Шушка* и од *Идризово*, каде што помина поголем

дел од животот - беспоговорно ги прифаќаа сите маалски митомани, ме зеде во заштита. Им објасни на сите што едвај чекаа да ми ја испијат крвта („*Кое нормално машко во гимназија пишувва стихови, бе, тоа е за оние женски кои никој не ти поледнува, ја бладаат за бел коњ сесе принцот... Ти, бе, уште ласшиќ' да почнеш да прааш!*“) дека со стихови, туѓи или свои, сеедно, и со дрнкање на три акорди на гитара полесно се стигнува до женските срца. Преку третото копче одозгора на тексас-кошулите, по неколкумесечно излегување и држење за раце во темницата, некаде околу 19. ред на киното *Кариош*... Не можев да поверувам дека еден **Жико Бураз** знае некој стих освен „*Игризово, куќа на три страи, милиција куќа ми на враи...*“, ама токму од него ја слушнав најубавата изведба на **Превер**. Кого потоа го преповторував на *Јунфер-брдо*, понекогаш успевајќи да „карам“ некоја поромантична женска душичка на која ѝ беа преку глава многубројните членови на подрумски ска или реје групи... Ама, имав најубави аргументи.

Деновиве добив и-мејл од еден пријател. Со интересна приказна за аргументите. Демек, кога некој си умен американски бизнисмен од средната класа му соопштил на синот дека тој ќе му ја избере идната сопруга, синот - нормално - збеснал. Но, кога му кажал дека се работи за ќерката на **Бил Гејтс**, наследникот само резимирал: „*Е, во тој случај...*“ Потоа умниот бизнисмен отишол кај Гејтс и му рекол дека има вистински

зет за него, на што Гејтс - нормално - само презриво се насмеал. Но, бизнисменот му дообјаснил дека син му е млад, убав и дека е - потпретседател на Светската банка. Одговорот пак бил: „Е, во тој случај...“ На крајот умниот бизнисмен отишол кај претседателот на Светската банка и му го понудил синот, како извонредно решение за негов заменик. Откако претседателот слатко се изнасмеал, умниот бизнисмен му дообјаснил дека се работи за - зетот на **Бил Гејтс**. Одговорот бил: „Е, во тој случај...“

Значи, знаат тоа Американците да преговараат. И да изнаоѓаат аргументи. Што, нели, ептен се гледа во нашиов, македонски случај. Со Калето. Или со сенародното ни изјаснување. Главата ми ја дупнаа последниве недели со референдумот. Сè сами народусреќителли. И тие „за“, и тие „против“. Како никој од властодршците да не сака да признае дека *алаш-веришои* не чинеше. Додека не е предоцна... Да се признае дека во „преговорите“ е направена глупава грешка од *коркачлак* и дека сега грешката треба да се поправи. Наместо цел народ да се пренесува жеден преку вода... Да се признае дека и за време на правењето на „шнајдерската“ зделка за една поинаква Македонија, а особено откако народот се побуни, се нема аргументи за одбрана на изнудениот закон...

Неодамна прочитав вест дека кон крајот на септември, во 98. година од животот, починала **Јанг Хуањи**, во некоја област на централна Кина. Последната Ки-

неска што зборувала *нуша*, единствениот јазик во светот што го користеле само жените. Јанг не знаела да пишува на кинески јазик, а со неа исчезнал и јазикот *нуша*. Според веста, лингвистите посочувале дека и ракописите на *нуша* се ретки, зашто традиционално ги запалувале или ги закопувале заедно со мртвите.

Јас своето го напишав. Што не значи дека ја спасив душата, оти и ракописите, како тие на јазикот *нуша*, со време исчезнуваат, но сепак...

ноември 2004

СРЧА

ОНОЈ СИРОТАНОВИЌ, ОД БАНКНОТАТА, ГО ВЕЛИЧАА ОТИ БИЛ НАЈДОБАР РАБОТНИК И УДАРНИК, ЗА НЕГОВАТА МОНСТР-ЛОПАТА НОВИНАРИТЕ ПИШУВАА ЛЕГЕНДИ, АМА ТОЈ ЗНАШЕ ЗОШТО И ЗА ШТО РАБОТИ. ЗА ИДЕАЛИ. НА НОРМА... А ЈАС, СИРОТИОТ НОВИНАР, СЕ ПОЧЕСТО СЕ ПРАШУВАМ ДАЛИ СУМ НОРМАЛЕН И ШТО СЕ СЛУЧИ СО НЕКОГАШНИТЕ ИДОЛИ, ДЕНЕС ДОЛНОСАНИ ГУБИТНИЦИ. ШТО СЕ СЛУЧИ СО МОИТЕ ИДЕАЛИ?

Сум прочитал куп новинарски текстови за кризата на средните години кај мажите, ама никогаш не сум верувал дека таа може да настапи и кај еден класичен Балканец, какви што главно беа и сè уште се моите маалски другари. И нивните татковци. Зашто, вистинските балкански мачомени не ни можат да бидат во криза. Ни материјална, ни емоционална, а камоли криза на идентитетот! Не сме Англичани со нацртани семејни стебла наназад до кралот со лавовско срце, ама сме си силни на јазик, и од колено на колено си ги пренесуваме родословите, нормално, нашминкани по потреба (кој е улав да каже дека прадедо му бил арамија?) и се гордееме со децениските прекари што им ги пренесуваме и на децата. Каква криза, какви бакрачи! Не врви тоа на Балканот... Особено не во моето маало.

Во убавото време на социјалистичкото самоуправање, во моето маало луѓето никогаш не се самоана-

лизираа, а нивни „психијатри“ беа комшиите и пријателите. Проблемите во семејството (како да се омажи подостарената ќерка, како да се фати врска во „социјално“ за на бања за ревматичната баба, како да се смилостиви наставникот да му пише двојка на синот-наследник - колку да не се мајтапи маалото дека паднал уште во основно...) секогаш се решаваа колективно. Во поширок, маалски круг. Со пиво, пред граначето. И кој тогаш имал потреба да кризира во поглед на сопствениот идентитет, кога сите заедно, крајно неутуѓено, си живејеа - по маалски. Така, во маалото во кое израснав драстичните случаи - караниците, разводите, сосе тепачките при делбите на мебелот од *Треска*, италијанските сервиси и бугарскиот есцајг, себе-барањата и гоа-вљубувањата во помлади комшики & колешки, толку поразлични од постарите сопруги дома - не беа честа појава. Но, останаа врежани во колективната меморија на маалото, зашто беа перманентна причина за плакнење на устите, која озбурвачките ја вадеа од „зимница“ во недостиг на поинтересни актуелни теми. Но, и тогаш никој не збуруваше за криза на идентитетот, во бракот, во меѓучовечките односи, во семејството..., ниту пак „хавариите“ зависеа од возраста, туку главно сè се сведуваше на старата шема: пиењето на сопругот или „шарањето“ на сопругата...

Денес сè некако се збрлаве, сè се срчоса. Маалските другари распослани по светот не се гајлат за македонските работи, а јас сè почесто почнав да се погледнувам

во огледало за да си одговорам на прашањето: *кој е овој оӣс̄иро̄ӣва и чӣј̄ шо̄а одраз секоје ӯиро̄ намурӣено се свери во мене?* И по дваесет години секојдневно пишување, со сè повеќе бели влакна во косата (не, не, не сум јас во криза, скраја да е, не сум бе во криза, Бог да чува, ама ете, модерно е, па и јас си се самоперципирам), сè повеќе си наликувам на оној лик од некогашната десетдинарка, чинам се викаше **Алија Сиротановиќ**. Не дека целата генерација не ни е и утната и сирота (родени сме во една држава и во еден систем, живееме во друга држава во која никако да се воспостави каков било систем, а како што тргнале работите ќе живееме и во трета држава, на што некои мрачни сили ептен систематски работат), ама оној неверојатен премин - од „дечки, ај’ бе намалетӣе̄ шо̄а музика̄ӣа, да дремнеме малку“, во „чичко, ај’ бе не нè̄ џӣши, не е силна музика̄ӣа!“ - мене ми се случи толку бргу, што немав време да го „сварам“. Нели, летнаа како галаби... И како ништо веќе да не препознавам. Кутриот.

Оној Алија од банкнотата го величаа оти бил најдобар работник и ударник, за неговата монстр-лопата новинарите пишуваа легенди, ама тој знаеше зошто и за што работи. За идеали. На норма... А јас, сиротиот, како и повеќето чии судбини ги споделувам, се прашувам дали сум нормален и што се случи со некогашните идоли, денес доносани губитници. И што се случи со моите идеали?

Си мислев дека сум новинар (добро, сакав да бидам

и писател, ама се немаше време од многу пишување за секојдневно преживување, а и инспирацијата е некако недофатна во ова време, инспиративно само за самоубијците...), а испаднав еден од мнозинството „случајни минувачи“ низ своите животи, кои никако не можат да му се приспособат на „новото време“. Време на ерозија на моралот и на деградација на сите некогашни стандарди и вредности, време-невреме во кое гнасотилакот избива од сите пори на општеството, а армиите и некадарниците стануваат ѕвезди и идоли на новите *кошљаџи* од моето маало...

Така, сè си мислев дека сум новинар затоа што во овие дваесет кризни, транзициони, воени и најпоследно евроинтеграциони години - работам во разни медиуми, ама сè повеќе си личам на мршојадец. Оти, на странците (на кои сме им толку егзотични и симпатични, од сè срце нè љубат и нè удираат по рамо, ветувајќи ни дека и ние некогаш ќе бидеме како нив, само да се стрпиме...) сме им интересни само кога примааме бегалци, имаме вооружени судири, ни загинува претседателот или се лицитира со нова војна поради обичен референдум... А за успеси и не може да се пишува, оти речиси и ги нема во државичкава која никако да се измолкне од кризата. И, како тогаш и јас да не бидам во криза? Мислам, не, не сум во криза, нам, на Балканците, на маалските луѓе, тоа не ни се случува! Само, ме нервира оној немтурон од огледалото, оној што некогаш имаше идеали а сега си поставува глупави прашања за тоа што се случува околу него, со него и во него...

декември 2004

ВРАТЕТЕ ГО ХИМЕН!

’БАТИ ЈОГИ-ОТО, ’БАТИ ПОКЕМОНОТ, А БЕ БРУС ЛИ НАШ, ВО КИНО КАРПОШ, НЕ ПУШТАШЕ НИКАКВИ ЗРАЦИ И НЕМАШЕ НИКАКВИ КАРТИ СО ПОЕНИ И ЖИВОТИ, АМА СИТЕЛОШИ ГИ ПОМОДРУВАШЕ ОД К’ОТЕК. ПА, АКО НА МААЛСКИТЕ ДЕЦА ВО МОЕ ВРЕМЕ ИМ ТРЕБАШЕ ПРАЗНЕЊЕ НА ВИШОКОТ АДРЕНАЛИН, СИ ВРЕСКАА - ЃОА ВЕЖБАЉКИ КАТИ ВО ПАРКОТ КАЈ ЕЛЕКТРОМАШИНСКИ ФАКУЛТЕТ И ЕДИНСТВЕНА КОЛАТЕРАЛНА ШТЕТА БЕА ПОТКРШЕНИТЕ НОСОВИ И ЦМУЧКИТЕ НА ГЛАВИТЕ ОД НЕКОЈА НЕКОНТРОЛИРАНА НУНЧАКА... АМА, СЕ ДРУЖЕВМЕ

Неодамна единственото прваче во нашиот дом му покажуваше на гордиот татко, демек мене, што треба да притисне на тастатурата на компјутерот за да ги „елиминира“ терористите. Дента нешто пишував за гурултијата во *Кондово* и се обидував да му објаснам на малиот дека мора да постојат и некои други игри освен тие крволочните што тој и неговите другарчиња најмногу ги сакаат, особено затоа што тој, играјќи, „лука“ наоколу - каде што ќе стигне. Па ги елиминира и терористите и нивните заложници. Иако додека одеше на една од телевизиите косата си ја корнев затоа што не можев да ја смислам, сега самиот му предложив на малиот да ја игра играта со *Изи*, оти тој барем ја спасуваше *Лора*, значи - имаше некаква доблесна задача... Му предлагав и да игра шах со компјутерот, да реди пасијанс (пу, пу, скраја да е, комарџија да стане, ама барем

од малечок да не живее во заглупувачкиот *умри маи-ки & убиј ги сиџе и враи се сам* - филм), да најде една од многуте игрички на кои се проверува и интелигенцијата, а не само крвожедноста, ама рачето некако само му одеше кон глушецот, а курсорот кон *Удирачоџи, Убиецоџи* или како веќе се викаше игриштето за заглупување на мали деца и подготвување на идни потенцијални сериски убијци...

Две години опстојував на одлуката да не му купувам *џлејсиџеџин*, за да си играме заедно некои застарени игри за кои не треба струја и батерии, ама нов компјутер ми требаше и мене за работа, и... Не знам, иако не сум некој расцимолен носталгичар и плачко за младоста што, нормално, нема да се врати, сепак сè ми се чини дека мојата генерација некогаш читаше и книги. Добро, не *Ана Каренина* и *Војна и мир*, за нив постоеја дајдестирани изданија, а се прикажуваа и филмови, ама оние потанките ги исчитувавме, жими мама. А за стрипови ич муабет да не правиме - од оние „за постари“, како што го викавме од денешен аспект чудниот микс на *Груџаџа ТНТ* и *Корџо Малиџезе*, па сè до *Текс, Чико & Заџори* и *Блаф & Жалосна Сова*... Нам не ни требаа „станици за играње“, нам целото маало, па и околните маала ни беа *џлејсиџеџини*. Адецата што растат со дискови полни со убијци и уште пополни со нивни жртви, и со *Диџимон & Покемон & Жоџи-о*, тешко дека ќе имаат некаков интерес за книги. И затоа, иако навистина бев горд на тоа што малиот добро поминал на својот прв писмен состав на училиште, се сепнав кога прочитав дека би сакал другарчето да му биде дру-

жељубиво, весело и така натаму, за „*да не ѝо нервира и да не му ѝи криши иѣрачкииѣ*“ кога ќе му дојде дома!

’Бати *Јоѝ-оѝо*, ’бати *Покемоноѝ* и сите ѕвезди на *Карѝун неѝворк*, а бе **Брус Ли** наш, во кино *Карѝош*, не пушташе никакви зраци и немаше никакви карти со поени и животи, ама сите лоши ги помодруваше од ќотек. Па, ако на маалските деца во мое време им требаше празнење на вишокот адреналин, си врескаа - гоа вежбајќи *каѝи* во паркот кај Електромашински факултет и единствена колатерална штета беа поткршените носови и џмучките на главите од некоја неконтролирана *нун-чака*... Ама се дружевме. И како *зомби* одевме само првите два дена откако черепот ќе ни имаше блиска средба со *нун-чакаѝа*. А не постојано со оној ист втренчен поглед во екранот на компјутерот или на телевизорот...

Срце ме болеше кога цела есен ги гледав празните игралишта за баскет во *Јане Сангански*. Едноставно, ми беше несфатливо. Каде се децата од толкаво маало? Мислев дека ќе збудалам од тапкањето на баскети пред кошот што ми е под прозорец. А атмосферата - камерна... Мојата генерација сонуваше за празен кош. Вистински. Не од оние чии табли се држеа на гаража. „Тројки“ се создаваа во лет. Инаку, окапувавме од чекање постарите да се смилуваат и да се изморат, за конечно да допреме до кошот и до реквизирираниот од нив, инаку наш - баскет. Или некој од нас да биде примен во „тројка“ на постарите, чисто колку за по некој блок, или за *сѝоѝер*, ама да биде ВКЛУЧЕН во играта. Тогаш се јадеше ќотек за шут без дозвола... Денес, во Ин-

тернет-клубовите, сите се ВКЛУЧЕНИ, никој не јаде ќотек, сите пукаат и само се слуша: „Зошто ме уби мене, бе, нејо требааше да ја убиеш!“ Сите се во играта и сите се сами... Еве, се согласувам, вратете го и Химен ако треба, колку што се сеќавам кај него или немаше, или имаше помалку крв отколку кај другиве. Зар навистина ќе создадеме Ичи-Скречи - генерација? Аман, бе, луѓе!

Само, и јас да не дробам многу-многу. Има право и мојот колега кој ми вели дека е подобро децава да пукаат со *илејстиџини* и на компјутери отколку утре, Бог да чува, да се „пукаат“ во вена... Скраја да е.

Откако некаде прочитав дека тие што веруваат во *Дедо Мраз* се посреќни личности, решив годинава заедно со син ми да го чекам гостинот од Лапонија. Уште не ми кажал што сака да добие, претпоставувам некоја ептен модерна видео-игра, ама знам што би посакал јас од Дедото. Да им ги врати насмевките на македонските деца. Да ги ВКЛУЧИ во нормален живот, каков што заслужува секое дете, па и оние „*секое џејшо дете во Македонија*“ кои, според извештајот на УНИЦЕФ, живеат „во услови на сиромаштија“ и чии родители не можат, и да сакаат, да заработат повеќе од 1,7 долари дневно по член на семејството! Разведри ги, Дедо, макар за празниците, ветувам дека ќе бидат добри целата следна година...

јануари 2005

ПАТЕРИЦА

КАКО И СЕКОЈ БАЛКАНСКИ МАЧОМЕН, ОНАКА, СО РАСКОПЧАНИ ПИЖАМИ ЗАДА СИРКА ПРЕПОЛНЕТИОТ МЕВ, ЦБАРАВ ПО ЛОНЕЦИОТ СО САРМИ ВО ПАУЗАТА МЕЃУ ДВЕ ШИШИЊА ПИВО И МРЗЕЛИВО ГИ ОДБИВАВ ТЕЛЕФОНСКИТЕ ПОНУДИ НА ПРИЈАТЕЛИТЕ ЗА ЗАЕДНИЧКО ДОЈАДУВАЊЕ НА НОВОГОДИШНИТЕ ТРПЕЗИ. НОРМАЛНО, ЧУВСТВУВАВ И ДЛАБОКА БЛАГОДАРНОСТ ВО СРЦЕТО - ДО НАРОДНИТЕ ИЗБРАНИЦИ И НИВНАТА ПАРТИСКА АВАНГАРДА ЛОЦИРАНА ВО ВЛАДИНИТЕ КАБИНЕТИ - ЗА ТОА ШТО НА ПРОСЕЧНИОТ, НАПАТЕН И ОД СЕ ИЗМОРЕН МАКЕДОНЕЦ МУ ОВОЗМОЖИЈА СО ДЕНОВИ ДА ЖИВЕЕ КАКО ВО ДЕМБЕЛИЈА...

Скопје пречека уште една Нова година без снег. Ама, со **Бреговиќ**-пантомимичарот и со петарди, со вино & ракија и со стотици фалш-дедо мразовци на плоштадот, со истите лажни ветувања на народоусреќителите и со големи очекувања дека годинава нема да биде дамбетер од претходната, со илјадници желби конечно да ни тргне...

Подготовките за многубројните празници, поради колегата-католик, ми почнаа уште од католичкиот Божик, за потоа новогодишните празници и дванаесетте некрстени денови да ги минам во полулежечка позиција и во најкласичен јадачко-пијачки амбиент, терајќи ги сите стари и новокомпонирани адети. Ми беше

малку тешкичко да го издржам постот на Бадник, плус не ми падна паричката ни во лепчето ни во зелникот што своерачно ги парчосав, ама сепак - убаво почна празничниот одмор. Од сè. Нели, од Божик па до Водици демоните шетаат во потрага по нашите души, па понудите на поубавата ми половина за прошетки на сонце, по Водно, на Кале или во Градскиот парк ги одбивав со индигнација, распослан во пижами врз треседот, со втречен поглед кон тв-приемникот. За да си ја зачувам душата чиста и за да собирам сили за новите предизвици во годината пред нас, која како и сите зад нас, нели, е пресудна и ептен важна за развојот на настаните во балканскиов жабурник и за нашата иднина светла... Малиганско-холестеролна екстаза.

Како и секој балкански мачомен, онака, со раскопчани пижами за да сирка преполнетиот мев, цбарав по лонецот со сарми во паузата меѓу две шишиња пиво и мрзеливо ги одбивав телефонските понуди на пријателите за заедничко дојадување на новогодишните трпези. Нормално, чувствував и длабока благодарност во срцето - до народните избраници и нивната партиска авангарда лоцирана во владините кабинети - за тоа што на просечниот, напатен и од сè изморен Македонец (каков што сум јас, и другите, до два милиона жители, минус десетте проценти транзициони арамии и ултрабогаташи) му овозможија со денови да живее како во *Земја Дембелија*. А како малку да беа речиси дводелните предновогодишни софри со колегите од работа, па со другарите, па со маалските познајници, па со случајните минувачи... (на кои со циганска блех-му-

зика, со извршен *свињоцид* и во срча до колена ја испраќавме Старата година во безмалу претпотопска атмосфера), во мојот конкретен случај се погодија и годишнина на бракот, роденден на сопругата, именден на синот, јубилеј на весникот во кој што работам... Па, и армасување на ќерката на инкасаторот, домашна слава на продавачката во маалската графика и, секако, патерица на патерицата на празникот на осумдесетгодишниот дедо од кулата отспротива, кој редовно го празнува секој нов ден во кој се разбудил... Да се немало исаф. Баханалии. Едвај издржав до крајот на празниците што почнаа толку убаво.

Тешко им било и на старите Римјани, и пирувањето можело да здодее. Окапан од одморање, во предексплозивна состојба од прејаденост и препиеност, омален од огромниот оптимизам на политичарите на телевизиските програми и длабоко депресивен од *цинџрака*-емисиите за заглупување на народните маси... едвај дочекав да се осветат водите, да се избркаат демоните и ние, чистите души, да можеме да се измешаме со светот и да му се вратиме на нормалниот живот во кој ни се ептен ретки причините за славење и празнување.

Решив накратко да го напуштам топлиот дом и да ја разбијам празничната едноличност, единствено за да присуствувам на коледарскиот оган во маалото во *Кариош* во кое некогаш живеев. И се воодушевив. Народ како во кошница. Меѓу присутните и луѓе кои ниту

живеле ниту живеат во „руските згради“, ама дошле „на огин“, зашто маалото е познато како гостоприемливо. Греана ракија, петарди, прегратки и убави желби... Петметарски оган и оро околу него, црвени лица и прскалки во рацете, наздравувања и една чудна, за нашата традиционална раскараност и речиси неверојатна - сплотеност. И музика „во живо“, и „пакетчиња“ со лепчиња, парчиња риба и овошје. И надежи... Колку малку му треба на овој народ. Да му се разгорат емоциите, да се почувствува жив, да се разигра и да се распее, да се понадева дека може и поинаку...

февруари 2005

ФИЛМСКА ПРИКАЗНА

НАМ, НА БАЛКАНОВ, ЖИВОТОТ НИ БИЛ КАКО НА ФИЛМ. МОРЕ, „САПУНИЦА“. САМО ШТО ПРАВДАТА НЕШТО РЕТКО ПОБЕДУВА... А ЕВРОПА? БЛАГОДАРАМ НА ПРАШАЊЕТО. НЕ ЧЕКА. СОСЕ ЖИВИТЕ ПИТАЧИ И МРТВИТЕ БАБИ. И УМРЕНИТЕ КОЊИ ШТО ТРЕБА ДА ГИ ВЛЕЧАТ НАШИТЕ РАСКЛАТЕНИ КОЛИ - ДО ИДНИНАТА СВЕТЛА...

Секое утро, додека нивните автомобили лазат покрај Народна банка и особено покрај Судската палата, со таксистите што ме возат, главно пшцејќи и колнејќи, муабетиме за политиката и за сообраќајот, за неспособните скопски градски татковци кои, мачени од носталгијата по родниот крај, и престолнинава ни ја сведоа на паланките од нивната младост. За кои копнееле додека созревале, а кои не можат да ги заборават уште откако кинисале за Скопје. Плус и тоа младоста, нели, е незаборавна и по неа редовно се жали. Како и по коњите и ливадите, чија пак замена во скопската рурална варијанта се тревниците во *Аеродром* и во *Карпош*. И јас, воден од поривот на професијата, секое утро, иако хронично ненаспан, активно учествувам во муабетот со најинформираните луѓе во градот, споделувајќи ги нивните чувства за женскиот дел од семејствата на градските татковци. (*Никојаш не ми било јасно зошто се споменуваат мајките, сојузните и сестрините на неспособните функционери и некадарните иартисти*

ки војници шишо се дојребале до некоја фошелја која шише, мислам, поубавише половини, освен можеби со прекумерниите амбиции - немаат никаква, или сосем мала одговорност за негоданоста на своите посилни половини.) Не ретко во утринските исповеди (во американските филмови безмалу секој бармен е мал Фројд, кај нас шакси-возилаша ситанаа психијатриски каучи, а сеансите се заемни, само штоа е тема за една поинаква маалска прикаска...) јас одам и подалеку и запенето им објаснувам на таксистите дека сè би било во ред кога би се внело малку ред! И полека сфаќам дека почнувам да бладам, зафатен од заразната треска што ја шират предизборните народоусреќители. И мирно се задушнувам во смогот, си пцујам и си колнам, чекајќи го подоброто утре. Од кампањите.

Арно ама, неодамна сите добро познати кулиси од утринските „митинзи“ ги смени трагедијата на едно ромско семејство. Коњот што ја влечеше расклатената кола полна со отпадоци и дребулии најдени во скопските контејнери, изгледа, испушти душа среде улица. И додека Ромката се факаше за глава, едно од неколкуте нејзини деца, чинам најмалото, со сите сили се обидуваше да го крене, влечејќи го за уздите. И липајќи, како да загубило нешто најмило. Во неколкуте моменти на разминувањето, на размрсулавеното лице на Ромчето ја видов сета тага на стотиците деца-питачи, полуголи бебиња, девојчиња во партали, инвалиди... од скопските крстосници. Деца. Чии „газди“, со сето почитување на нивните човекови права, заслужуваат едно здраво грбавење со „говњарските цевки“ на Бујер.

И со сиот мој урбано-герилски протест против „пасторалите“ што во Скопје ни ги сервираат покондирените „граѓани“ - покондурени опиноци, сепак посакав пак да го видам коњот како мирно пасе на тревникот спроти *Тобако*. Само за да не плаче веќе детенчено... Неговиот пат кон иднината светла, дури и со раскапаната кола, го прекина мртвиот коњ... Златно Скопје. Престолнината и онака ни е на пат - за никаде. Заталкана меѓу калдрмисаните сокачиња и новотампонираниите улици без атмосферска канализација. Меѓу грдосиите со затемнети стакла и дрвената коњска кола полна со отпадоци, покрај која малото Ромче плаче по својот коњ-хранител...

И премногу долго на Балканов и орото и шотата се заменуваа со воени труби и маршеви, и затоа ми е многу мило за тоа што цело Скопје минатиот месец играше кан-кан со баба *Зумбула* и со другите јунаци од филмот на **Дарко** чија кариера, полека ама сигурно, има нагорна линија - од стрип-таблите *а ла ѓруја ТНТ* за *сиош шџој ѓез* до филмскиов, балкански *кан-кан*. И успеа да ја раскаже типично балканската приказна, која според него се случувала и на некои други граници. Навистина, во некогашниот *Полуосѓров на ш̄а̄а̄а̄а̄* одамна нема чувства. Се патува кон Европа, во постојан дијалог - ТИЕ нè прашуваат, а НИЕ кимнуваме со главата. Сè се сведува на *алаш-верши*. Од типот на *бугарската „љубовна“* песна со бизнис-дијалог: „*Ш̄ӣе ш̄ӣ кӯӣам лимузина / аз ш̄ӣе ш̄е ѓреам цела зима*“ Но, ба-

рем да го зачуваме духот и да продолжиме да си се сме-
еме на сопствените будалштини...

И додека колегите ми раскажуваа дека само момче од скопскиот асфалт и Балканец во душата можело да смисли ваква универзална приказна, се мислев дали да им кажам дека една друга баба, *Трендафила*, *Каранфила*, *Ружа*... сеедно, пред само неколку години, во времето на ембаргото и незаслужените санкции (она време, де, кога во Скопје, во кое дотогаш се знаеше кој е еснаф а кој копук, одеднаш се накотија „транзициони“ богаташи со вулгарно празни глави и вулгарно полни чекмеџиња), во стар *101*, ја помина македонско-тогаш југословенската (сега косовска) граница. Мртва. На задното седиште. Зашто, мојот познајник немаше пари да ја закопа мајка си. А бабата и немаше никакви документи, македонски никогаш не ни доби, а југословенските престанале да ѝ важат. Па, со малку *алаш-верши* со одговорните во македонски-српски-УНПРЕ-ДЕП униформи, бабата - гоа тешко болна - „спиејќи“ на задното седиште, стаса до своето косовско село. На вечна почивка. И после, нам на Балканов животот не ни бил филм. Море, „сапуница“. Само што правдата никогаш не победува...

А Европа? Благодарам на прашањето. Нè чека. Со се живите питачи и мртвите баби. И умрените коњи што треба да ги влечат нашите расклатени коли, полни со отпадоци - до иднината светла.

март 2005

ЗАГУБЕНАТА МАГИЈА

КАКО „КОПИЉ“, РАСНЕЉЌИ ПРЕД И ВО ДРАМСКИОТ ТЕАТАР, НЕ РЕТКО ОПЧИНЕТ ОД ТОА ШТО СЕ СЛУЧУВАШЕ ДОТОГАШ НА СЦЕНАТА, НЕ СИ ЗАМИНУВАВ СО МААЛСКИТЕ ДЕЦА И ЈА ПРЕСЕДУВАВ И ПАУЗАТА СВЕРЕЉЌИ СЕ ВО КУЛИСИТЕ, ЕДВАЈ ЧЕКАЉЌИ ГО СВЕГЛОСНИОТ ЗНАК ЗА ПОЧЕТОК НА ВТОРИОТ ЧИН. НО, СО ОГЛЕД НА ФАКТОТ ДЕКА ТАТКО МИ ОСТАНУВАШЕ ДА ГЛЕДА ТЕЛЕВИЗИЈА ПО ТВ-ДНЕВНИКОТ САМО АКО НА ПРОГРАМАТА ИМАШЕ НЕКОЈ ЈУГОСЛОВЕНСКИ (ЧИТАЈ: ПАРТИЗАНСКИ) ФИЛМ ИЛИ НЕКОЈА ПОЛИТИЧКА ЕМИСИЈА ЗА ВРВНИТЕ ДОСТРЕЛИ НА СОЦИЈАЛИСТИЧКОТО САМОУПРАВУВАЊЕ, ЈАС СЛОБОДНО МОЖЕВ РЕДОВНО ДА ДОЦНАМ ДОМА. А ПРЕКОРИТЕ НА МАЈКА МИ ЛЕСНО ГИ СОСЕКУВАВ В КОРЕН - СО АРУМЕНТОТ ДЕКА НЕ СУМ СЕ АКАЛ ПО УЛИЦИ ТУКУ ДЕКА СУМ БИЛ НА ТЕАТАР. ТЕАТАР!

Неодамна, го водев син ми по првпат на театар „за големи“. Претставите на генијалците од *Театарот за деца и младници* толку го воодушевуваа што решив да одиме на некоја комедија, колку да видиме како ќе се снајде првачето во една поинаква средина. Нормално, го одведов во маалото во кое израснав. На претстава која со години е на репертоарот и што сум ја гледал, да не претерам, петнаесетина пати. Малиот се смееше до солзи. А мене ми се плачеше. Можеби и од среќа што преку некое генче, ете, ја споделуваме истата љубов. Ама и од мака, зашто комедијата што ја гледав кога бев речиси колку син ми сега испадна - смеа низ горчливи

реплики. Низ актерски ептен слободни импровизации, ептен рутинерски, моите омилени актери се мајтапеа за горливи теми: за „карневалските“ избори што уште еднаш ја посрамотија Македонија, за *Курѿо & Мурѿо*, за кадровскиот рингишпил во културата, за понижувачкиот статус на актерите, за полупразната сала...

Раснејќи во дворот на Драмскиот театар, сакал - не сакал, се заразив со љубовта кон *Ираѿиа*. Тогаш, многу одамна, во седумдесеттите, секоја есен и особено секоја зима, штом ќе затвореше „Супермаркетот“ на чиј меѓукат се греевме и правевме планови за тоа каде ќе одиме на летување, стоевме пред вратите на театарот и го молевме легендарниот чичко со уште полегендарниот шешир да нè пушти внатре. Да се згрееме и да погледаме малку. Само на првиот чин. Зашто на паузите повеќето од децата мораа да трчаат дома. Особено децата на воените лица, на кои трубата за *ѿовечерје* им се огласуваше порано и чии родители немаа некој особен слух за уметноста...

А кога од намуртениот поглед на чичкото што ги „кинеше“ билетите ќе изнурнеш насмевка, со закана дека мора да бидеме тивки и да не им дофрлуваме на актерите, ги заборававме лекциите на неговиот помлад заменик кој катадневно ни објаснуваше дека влегуваме „во Храм“ и како маѓепсани се стрчувавме кон салата. Ако салата беше полна, или стоевме колку што можевме да издржиме, па клекнувавме и седну-

вавме под строгиот поглед на вработените (молчејќи, се разбира, за да не му направиме беља на широкоградниот чичко со шеширот), или седнувавме на внесените столчиња од страните, или се молевме некому да не му се допадне претставата па да си отиде порано... А ако некогаш и имаше непродадени билети, тие беа за седалата во последните редови, каде што моравме под задниците да ги ставаме капутите за да видиме нешто од претставата. Ретките шанси да се мушнеме во „ложите“ беа незаборавни искуства за кои се раскажуваше на меѓукатот на „Супермаркетот“, сè до почетокот на некоја нова претстава.

Не ретко, опчинет од тоа што се случуваше дотогаш на сцената, не си заминував со маалските деца и ја преседував и паузата сверејќи се во кулисите, едвај чекајќи го светлосниот знак за почеток на вториот чин. Но, со оглед на фактот дека татко ми остануваше да гледа телевизија по тв-дневникот само ако на програмата имаше некој југословенски (читај: партизански) филм или некоја политичка емисија за врвните дострели на социјалистичкото самоуправање, јас слободно можев редовно да доцнам дома. А прекорите на мајка ми лесно ги сосекував в корен - со аргументот дека не сум се акал по улици туку дека сум бил на Театар! Подоцна, кога - имајќи ја таа среќа моето училиште да ги прикажува своите програми по повод патронатите во комшискиот театар - ги истражував соблекувалните и просторот „зад сцена“, мислев дека не ќе можам да работам ништо друго освен да бидам дел од *Mañjāñā*. Каков било - дел. Не патев да бидам осветлен со реф-

лекторите и да извлекувам воздишки од темнината. Ама, гледајќи, сакав да бидам и од другата страна.

Уште подоцна - кога не успеав да учам за режисер (сосе вешто прикриеното, но сепак препознатливо задоволство на моето сакано семејство, оти, нели, „*кој се најал леб од комендиш*“), - бев лут и на себеси и на театарот. И бегав од него добри неколку години... А уште многу подоцна, кога веќе како новинар безмалку живеев во едното, а повремено ги посетував и другите две театарски бифеа-кафеани, меѓу кои и некогашното маалско, во *Карпош*, пиејќи со актерите и режисерите, со музичарите и писателите, интервјуирајќи ги и карајќи се со нив, сепак не ја загубив жичката, опчине-тоста од *Маијаиша*. И верата во *Ипраиша*.

На комедијата што ја гледав со син ми, во редот зад нас сосем случајно седеше еден мој маалски другар од меѓукатот на „Супермаркетот“, со двете негови деца. На паузата го побарав со погледот, за да видам дали ќе остане до крајот. Си замина. Како и времињата за кои јас сега нешто - продавам носталгија. Но, нешто оста-на. Жичката. Во приказните на малиот за новото му доживување. За *Ипраиша*. Која сигурно ќе си ја врати *Маијаиша*.

април 2005

СРЕЌАЈЛИИ

ЛЕСНО Е ДА СИ СРЕЌЕН. ВО МАКЕДОНИЈА. САМО ТРЕБА ДА СЕ ЗАТВОРАТ ОЧИТЕ И ДА СЕ СЛУШААТ НАРОДОУСРЕЌИТЕЛИТЕ И ТВ-БАЈАЧИТЕ. НОРМАЛНО, „КРЕВАЊЕТО“ НА РАСПОЛОЖЕНИЕТО ЗАВИСИ ОД ВОЗРАСТА, ОД ГОДИШНОТО ВРЕМЕ, ОД ИЗБОРНИОТ КАЛЕНДАР... НА РОДИТЕЛИТЕ ИМ СЕ КРЕВА РАСПОЛОЖЕНИЕТО КОГА ЌЕ СЕ ПОКАЧАТ ТЕМПЕРАТУРИТЕ, ПА ЌЕ СЕ НАМАЛАТ ТРОШОЦИТЕ, ДОДЕКА ПОДЗАСПАНИЕТО АДРЕНАЛИН ИМ СЕ КРЕВА СО НЕКОЛКУ ЧАШКИ „ЖОЛТА“, ПРЕД ТВ-ЕКРАНИТЕ ИЛИ НА МИТИНЗИТЕ, САМО ЗА ВРЕМЕ НА ИЗБОРИ. А НА СЕ ПОВЕЌЕ ОД НИВНИТЕ ДЕЦА, ВО НАЈБЕЗБОЛНАТА ВАРИЈАНТА, РАСПОЛОЖЕНИЕТО ИМ ГО КРЕВААТ ШАРЕНКИ АПЧИЊА И КУТИВЧИЊА ТРЕВА

Научниците во светот изгледа си немаат поумна работа, па читам - се зафатиле со проучување на среќата и причините за неа, односно со можностите за тоа како луѓето да бидат троа посреќни. Демек, нова - наука за среќата. Со години и со децении разни психијатри и психолози се отепаа да разберат поради кои сè причини луѓето се малодушни, апатични, исплашени, несреќни... И како од негативно расположение да ги доведат до „позитивна нула“. А сега, еве, се зафатиле и со многубројни истражувања за тоа како од нулата да ги кренат на позитива. Таму, во светот. Од кој сме ние денем далеку.... Кај нас, во Македониичкава, среќата е ептен „растеглива“ категорија, ама на народецот ни, што би го посакала секоја власт, за среќа мут треба толку

малку што не му ни требаат научни сознанија. За среќата. Светската теорија не врви овде, каде што сите сме со векови заморчиња - во *џракса*. Глувче бело - среќа дели. Ама глувчињата најчесто сме ние и не ретко одиме курбан, само за некои белосветски „теоретичари“ да можат да го проверуваат прагот на човековата издржливост и отпорност кон несреќа. Според вицот за *Песимистиоџи*, кој велел дека не може да биде полошо отколку што е, и за *Оптимистиоџи* кој му одговарал: „*Може, може...*“

Ние среќајлиите, македонски, балкански, сеедно, толку долго сме на емоционална нула, со негатива и на сметките и во списоците на идеали и желби за посреќна иднина, што секој настан што малку од малку отскокнува од тегобното секојдневие - е доволна причина за невидена среќа. Како на пример кога нема да има мртви на избори или никој нема да се удави во традиционалните зимско-пролетни поплави; кога *Комеџал* ќе испердаши некои напернати Европејки или кога ќе ни ветат дека, ако бидеме добри, наведнати и клекнати, можеби во иднина и нема да нè тераат да се прекрстуваме; кога ќе ни ја пролонгираат забраната за излегување и во неколкуте соседни држави за две години или кога ќе ни кажат дека сме шампиони, дека нашиот успех има некоја тајна и дека само три четвртини од населението ни - смета дека ќе имаме нова војна ... (Или, на микроплан: еве, син ми, на пример, кога во тревникот пред зградата, меѓу отпадоците што комшиите со длабоко всадени роднокрајни врски со дивината ги фрлаат од балконите, ќе најде детелинка со че-

тири листа. Макар и помочана од маалските цукели...)).
Значи, во Македонија ич не е тешко да бидеш среќен.
Во ѓракса. Иако нашите научници бегаат сè подалеку.
Во потрага по среќата...

Море, лесно е да си среќен. Само треба да се затворат очите и да се слушаат народоусреќителите и тв-бајачите. Нормално, „кревањето“ на расположението зависи од возраста, од годишното време, од изборниот календар... На родителите им се крева расположението кога ќе се кренат температурите, па ќе се намалат трошоците, додека подзаспаниот адреналин им се крева со неколку чашки „жолта“, пред тв-екраните или на митинзите, само за време на избори, а на сè повеќе од нивните деца, во најбезболната варијанта, расположението им го креваат шаренки апчиња и кутивчиња *ѓпрева*. И сите заедно живеат во една невидена семејна среќа. Така, ги гледам низ прозорец, во вторниците и во средите, маалските тинејџери - како ептен адекватна илустрација за среќа и радост. Добро, ајде - надеж. Есенцијален оптимизам на клупите пред зградата. Си цевчат пиво од пластично шише од литро и пол и се свертат во тв-апаратот вклучен со два „лопова“ на вториот кат, и среќни се. И се надеваат дека ќе бидат уште посреќни. Нормално, ако „трефнале“. И веќе си замислуваат што сè ќе направат ако ја оскубат обложувалницата.... А нивните родители, пресреќни поради тоа што децата им се спортски типови и им седат тука, пред очи, наместо, скраја да е, во атомските засолништа меѓу шприцовите, се свертат во телевизорите и ги слушаат ветувањата за поубава иднина зад првиот

ќош. Со средниот прст во талогот во филцанот, соочени со заматениот поглед на гледачите во карти, гравче, вода во аван, стаклена топка... си живееме, родени под среќна ѕвезда.

И јас сум си среќен. На свој начин. Особено кога ќе се вратам ноќе од работа и ќе го видам син ми како спие. Среќен поради тоа што ѝ подарил среќна детелинка на мајка му. Можеби помочан, ама сепак - симбол на среќата. И кога вродениот ми песимизам ќе ме исфрли од колосек - на повеќедеценискиот ни пат кон посреќната иднина, и кога морам да ги проголтам и гнаските залаци од мојата прекрасна професија, само ќе погледнам во фотографираната насмевка на син ми покрај екранот на компјутерот, ќе си помислам на молитвата на баба ми - *да не чува Господ од њолошо*, и ќе си повторам, без цинизам, дека сум си ештен среќен. *Во ѓракса.*

мај 2005

ХЕРОИ НА УЛИЦАТА

МАКЕДОНИЈА, КУТРАТА, ДОДЕКА И ГРОБАРИТЕ И ШТРАЈКУВААТ, ЖИВУРКА МЕЃУ ГОЦЕ И ТИТО, МЕЃУ ЦЕЦА И КРАФТВЕРК, МЕЃУ ПОДИСКРИВЕНИТЕ ОХРИДСКИ РАМКИ... А ДЕЦАВА ИМААТ НЕКОИ НОВИ „ИДОЛИ“: СО ЗЛАТО НА ГРАДИТЕ И НА РАЦЕТЕ И СО „ЖЕЛЕЗА“ ВО РЕМЕНИТЕ, СО ВЈЕРУЈУ - „А ЛА СКАРФЕЈС“ ИЛИ „А ЛА КОМАНДАНТИ ЦЕЈМИ ШЕЈ“, СО „БЕЛО“ И СО „ШАРЕНИ“ ВО ЦЕБОВИТЕ И ВО ВЕНИТЕ, СО ХОРИЗОНТИ ДО ЌОРСОКАКОТ ОТПРОТИВА...

Легендарниот покоен професор по физичко во наше маало, **Трајко-Бумбарот**, за секоја штост - судеше пенал. Па ем ќе си пукнеш од мака што си утнал *зицер*, ем ако опщеш - ќе примиш и гол по казна... Не дека нè одучи од пщене, ама нè тераше и по утките да се враќаме во игра, да не ги повторуваме грешките и да се навикнуваме на казна за направената беља. Нè учеше на ред. Маалски...

Многу ретко, кога ќе ми пукне филмот и кога жалта за младост и носталгијата за посреќното и почовечно минато до толку ќе ме тушира што не ни размислувам да се оттргнам, му раскажувам на син ми приказки од моето маало, за времето кога Господ одеше по земја и **Тито** беше жив... Му раскажуваам легенди, си ги разубавувам детството и младоста, за барем малку да го оттргнам од моронските видео-игри и крвожедните цртани филмови. Па му муабетам за хероите на улица-

та, постарите од нас маалски мангупи, со кои не беше здраво да нè видат родителите. Зашто тие, фраерите маалски, море се тепаа, пушеа и пиеја, а некои од нив знаеја и да „*тјуиџаџи раче*“. Ама, беа фер и доблесни луѓе. Мислам, за нас, *коџиљаџиџе*. Тие ни беа идоли со *јолемо И*, за чие внимание вредеше да се ризикува подоцнежната практична примена на методите на домашно превоспитување или маалското сфаќање на **Макаренко...**

И не му кажувам на малиот мој за стотиците *чакмаџи* и *ласџиџи* што сум ги „изел“ во моментите кога ќе одбивав некому да му „*кјуам ако не ме фаџаџи*“ - цигари од маалскиот супермаркет, да го држам кошот врз гаражите или да чувам стража додека постарите, испентерени на дрвото зад *џиљараџа*, сиркаа низ прозорците на комшиката која цело маало ја озборуваше и која секоја вечер се соблекуваше пред спиење со ширум раширени пердиња... Ги премолчувам тие ситници, зашто и тој *ѓоа-ќотек* го јадев - со гордост. Оти бев дел од нешто, за мене тогаш многу вредно, дел од светот на повозрасните, во кои владееја точно определени правила. За пцост - пенал! И бев горд. Оти имав кому да се пожалам и да се обратам за заштита ако се правеше ептен мангуп некој од друго маало; оти дури и чуварот што ми ги тегнеше ушите за украдените зелени кајсии на *Зајчев Риг* се сепна кога низ солзи му кажував од кое маало сум и кои сè мангупи „*спрџиџе ќе му џи извадаџи*“ ако не ме пушти... И ги учев законите на малото, во кое се стануваше херој низ дела верификувани на целиот простор од *Теџароџи* до *Полџијаџа* и од

Паркој до *Универзална*, а дури потоа низ приказни „од колено на колено“, како овие што „распекмезен“ му ги раскажувам на син ми...

Елген остарев, не знам зошто ми се цимолка кога ќе ја чујам *Херојулице*. (Театарот е сè уште таму, ама сè околу нас е многу повалкано.) Искрено, нашите маалски херои сепак беа „нешто друго“. И денес, со обелени коси и со столчени идеали, тие го имаат чувството за хумор, ајде - за цинизам, и нè зајадуваат нас - некогашните *кошљаци*, дека, демек, пораснале пилците, ама не се ербап и да ги онадат квачките... На ретките поминувања низ старото маало ги слушам како ни дофрлуваат дека, иако се тие *куќи ден* - *ѝомини* пазарџии, шверцери, оптимисти по обложувалници, ексстанари на Шутка и на Идризово (некогашниот маалски извидник и акцијаш изгледа „успеа“ и во странство - со децении нема абер од него) или технолошки вишоци & стечајци, а ние - божем, *фиљан луѓе*, дека тие биле и ќе бидат хероите, а ние - *кошљациѝе*... Или, ми се чини дека ги слушам. Оти така сакам. Да верувам. Не обсирајќи се на нивните деца кои живеат во истите, проширени станови со татковците - мангупи, со сета тежина на баластот од недостигнатата популарност, таму, во досиданите згради во *Карѝои* со нивните накалемени балкон-израстоци. Не обсирајќи се на „дивите меса“ што ги (нè) задушуваат... Оти сакам да верувам дека - беше поарно.

Зашто, читам, неодамна деца убиле 12-годишно

дете - од ќотек, а мајка му немала пари да го закопа. И читам, најголемиот процент од малолетните деликвенти во престолнинава го повторувале кривичното дело... И не ми се чита веќе. Македонија, кутрата, додека и гробарите ѝ штрајкуваат, живурка меѓу **Гоце** и **Тито**, меѓу **Цеца** и *Крафџиверк*, меѓу подискривените Охридски рамки... А децава имаат некои нови „идоли“. Со злато на градите и на рацете и со „железа“ во ремените, со *вјерују* - „а ла *Скарфејс*“ или „а ла *Команданџи Џејми Шеј*“, со „бело“ и со „шарени“ во џебовите и во вените, со хоризонти до ќорсокакот отспротива... Аман, луѓе, да се заплакнеме со исцелителната вода од *Осојовски*. Да прогледаме троа. Бумбар, свира пенал, бе, Бумбар! Инаку, ќе ни свират крај...

јуни 2005

ДРУГАРИ

СПОДЕЛУВАВМЕ И ДОБРО И ЛОШО, ЛАЖЕВМЕ ЕДЕН ЗА ДРУГ, СЕ БРАНЕВМЕ, СИ БЕВМЕ И „ГРБ“, И „РАМО ЗА ПЛАЧЕЊЕ“, И СЛУШАТЕЛИ ЗА ПЦУЕЊЕ... ОТКАКО СТАНАВМЕ „СИТЕ - ЗА НИКАДЕ“, ПОЧНАВМЕ СО ПОИНАКВИ ОЧИ ДА СЕ ГЛЕДАМЕ И ДА ГО ВРЕДНУВАМЕ ТОА ШТО ГО ИМАВМЕ. И, ПО СОПРУГИТЕ И ДЕЦАТА, КАРИЕРИТЕ И ЖИВУРКАЊАТА, ЛЌУБОВНИЦИТЕ И ПИЈАНСТВАТА, ПОРОЦИТЕ И ЛАЖНИТЕ ВЕТУВАЊА... КАКО ДА ПОЧНАВМЕ И ДА ГО НЕГУВАМЕ ОНА МАЛКУ, НЕКОГАШНО „НАШЕ“ - ШТО УСПЕАВМЕ ДА ГО ЗАЧУВАМЕ ВО НАС...

Секое лето, без оглед на тоа дали се печам на вжештениот скопски асфалт или уживам на некој морски брег, редовно ми навираат спомени за другарите од училишните и студентските денови со кои со сета сила ги архевме најубавите ваканции во годините без обврски. Од седумтемина неразделни другари есапот се сведе на тројца (едниот, за жал, е конечно, оправдано отсутен, а со другите двајца одржувам повремена Интернет-комуникација, адекватна за кумови на дистанца од неколку илјади километри), со кои во сè поретките видувања пекаме за младоста и за изневерните идеали. За времињата кога сè уште верувавме, секој во по нешто, и кога сè уште се надевавме дека е можно да „ни *шрине*“.

Откако идеалите и надежите ни ги украдоа натрапниците во нашите случајноминувачки животи, ни ос-

тана секој сам да се снаоѓа како што знае и умее и носталгично да се сеќава на времето кога од сè срце делевме сè што имавме, кога заеднички им се радувавме на успехите на кој било од нас и кога навистина беше „еден за ситие, ситие за еден“. Аргатувајќи на критските плантажи, стопирајќи на патиштата на тогашната татковина, стражарејќи во сè уште братство-единствените касарни, водејќи љубов скришум со - во тоа време променливите - поубави половици, во станот на еден од нас чии родители по девет месеци годишно престојуваа на „ранчот“ во селото што стана скопско предградие... Споделувавме и добро и лошо, лажевме еден за друг, се браневме, си бевме и „џрб“, и „рамо за џлачење“, и слушатели за пцуење... Откако станавме „ситие - за никаде“, почнавме со поинакви очи да се гледаме и да го вреднуваме тоа што го имавме. И, по сопругите и децата, кариерите и живуркањата, љубовниците и пијанствата, пороците и лажните ветувања.... како да почнавме и да го негуваме она малку, некогашно „наше“ - што успеавме да го зачуваме во нас. Меѓу нас...

И секое лето, сакал-нејќел, се навраќам на времињата што нема да се вратат и да си правам резимеа - дека за четириесет години сум успеал да создадам илјадници познанства, да одржам десетици пријателски врски и да зачувам три-четворица другари... И некако, полесно ми е на душата. Прочитав деновиве дека научници од еден австралиски универзитет спровеле истражување на репрезентативен примерок од 1.500 луѓе на возраст од над 70 години и заклучиле дека луѓето со најголем број пријатели живеат најдолго! (Зборот

friend кај нас се преведува со пријател, ама зборот *guy* од скопскиот маалски речник не се преведува, само се чувствува. И само така се вреднува...) Истражувањето на Австралијците траело десет години, а научниците ја зеле предвид и здравствената состојба на испитаниците, животниот стил и социо-економскиот статус, и утврдиле дека контактот со децата и со другите членови на семејството нема особено големо влијание врз животниот век. Од што јас заклучив дека, иако секогаш семејството е на прво место, пријателите и особено другарите, блазе на тој што ги има, ако и не го продолжуваат животот, сигурно го прават поубав. Поисполнет со смисла. Повреден за продолжување.

Бабаџа-Шпионка што живееше на приземјето во единствената кула во маалото во кое израснав, ја опишував во разни варијанти во неколку раскази. И никогаш не успеав асолно да ја претставам, со сите нијанси на нејзиниот лик. Ама ми беше неисцрпна инспирација. Потоа, селејќи се низ скопските маала, најпрвин почнав да се чувствувам како во некоја скопска - маалска зона на *самракоџи*, за конечно да сфатам дека всушност секоја зграда си има своја *Баба-Шпионка* од приземјето или од првиот кат. Сама, немажена или вдовица, заборавена од децата и со посети на внуците еднаш месечно - утредента по *Поштароџи*, скарана со комшиите поради пис-јазикот изострен во озбурвачките сеанси пред *џилџараџа* и во балконските дуели со рафални размени на навреди, скопската *Баба-Шпи-*

онка е составен дел од секоја маалска приказка. И неизбежна мирудија во секоја маалска запршка. Лете-зиме. Лете - си живее на балконот, непрекинато снимајќи ја ситуацијата, а зиме - контурите ѝ се оцртуваат зад пердето, зашто студот и реумата се, сепак, посилни од љубопитноста.

Сиркањето од зад перде или ептен ачик (ако се работи за драстично нарушување на маалските морални норми) и кодошењето на родителите за секое пијано враќање дома - на машките, и за секој украден бакнеж или, скраја да е, за недоволно силната реакција на преслободно пуштена машка рака при испраќањето дома - на женските жители на зградата, едноставно ѝ се - смислата на животот. Осаменички. Сиромашен - без вистински пријатели. Сурово соголен до дното на сопствената самотија.

Секоја чест на австралиските експерти. Јас пак ќе напишам неколку мејлови, ќе однесам цвеќе и ќе запалам свеќа, и ќе ги викнам малкутемина „мои“ луѓе, другари *со ѝолемо Д*, што останаа во своите маала да го чекаат поубавото утре под жешкото скопско сонце, да се нурнеме во криглите пиво, до изутрина... Другарски. За потоа, на разденување, распеан и кефлија, да застанам под прозорецот на *Бабаша-Шпионка* и да ѝ обезбедам материјал за озборување и смисла за живуркање. Ептен другарски.

јули/август 2005

ЦРНА ДУПКА

ПРИЗНАВАМ, РЕАГИРАМ ПО ТРОА, НЕРВОЗНО ПЦУЈАМ, КОЛНАМ, САКАМ И ДА СЕ ТЕПАМ (АКО ПРОЦЕНАМ ДЕКА НЕ ПОСТОИ ШАНСА ДА БИДАМ ЗГРБАВЕН ОД „ВРСКАЦИЈАТА“ ШТО МЕ ИЗИРИТИРАЛ), АМА МЕ НАПРАВИЈА ТАКОВ... ТИЕ НА КОИ ИДОЛ ИМ Е СВАЗИЛЕНДСКИОТ МОНАРХ МСВАТИ ТРЕТИ; ТИЕ КОИ ЗА САМО 15 ГОДИНИ НЕ ДОВЕДОА ДО ДЕРЕЦЕ - КАКО ВО СВАЗИЛЕНД - ДА ИМАМЕ РЕЧИСИ 40 ПРОЦЕНТИ ЗДРАВИ И ПРАВИ - НЕВРАБОТЕНИ, ДОДЕКА ЦАБАЛЕБАРИ АРЧАТ ДРЖАВНИ ПАРИ ЗА СВОИ АЗДИСУВАЊА. ЕДИНСТВЕНА РАЗЛИКА МЕЃУ ТАТКОВИНАТА НИ, ВО КОЈА ЖИВОТИТЕ ГИ МИНУВАМЕ ЗГРБАВЕНИ ПРЕД ШАЛТЕР, И МОНАРХИЈАТА НА МСВАТИ Е ВО ТОА ШТО ТАМУ ВРИЕ ОД СИДА, А КАЈ НАС, ЗА СРЕЌА, СЕ УШТЕ ЈА НЕМА МНОГУ. АМА ТОА Е САМО ПОРАДИ ТОА ШТО ВО ДРЖАВАВА - НИКОЈ НИКОГО НЕ ОНАДИ...

Во не така ретките моменти кога обично помислувам да ја протнам раката низ дупката на некој понижувачки низок шалтер пред кој, нормално, мора да се свитка 'рбетот за да се сврши работата, врз сопствената кожа ја чувствувам оцената на разноразни меѓународни институции кои тврдат дека, според нивните истражувања, сум живеел во една од најкорумпираните држави во светот. Во која без мито не смееш ни да помислиш да истераш некоја своја правдина. Море, каква правдина, да завршиш најобична работа што е поврзана со какво било пусулче врз кое мора да има некаков штембиљ од мастодонтскиот бирократски апарат. Ка-

ко човек кој цел живот живее во државата - „Црна дуѓа“ на Европа која, ете, според меѓународните оценки имала ниво на корумпираност како *Свазиленд*, јас обично не реагирам „на прва“. Добро, освен пред шалтерите на „Социјално“, на „Пензиско“, или кога ќе ме збрлават натрапниците во редовите пред амбасадите, или во аптеките, или во чекалниците пред ординациите. Или...

Ај да не се лажеме, признавам, реагирам по троа, нервозно пцујам, колнам, сакам и да се тепам (ако проценам дека не постои шанса да бидам згрбавен од „врскацијата“ што ме изиритирал), ама ме направија такков... Тие на кои идол им е свазилендскиот монарх **Мсвати Трети**, кој си ги избирал 13-те сопруги на церемонии на кои девици танцувале со голи гради само за него; тие кои за само 15 години нè доведоа до дереце - како во Свазиленд - да имаме речиси 40 проценти здрави и прави - невработени, додека цабалебари го арчат државниот буџет (сосе нашите какви-такви шанси за малку поасолна иднина), како Мсвати да им е прв братучед. Единствена разлика меѓу татковината ни и монархијата на Мсвати е во тоа што таму врие од СИДА, а кај нас, за среќа, сè уште ја нема многу. (Ама тоа е само поради тоа што во државава - никој никого не онади... За водење љубов дума да нема - тоа е мина-товековна работа.)

И никако не можам да сфатам (уште помалку да прифатам) зошто мора да живееме во хаос?! Во држава во која карактеристиките на мирните, трпеливи и молчаливи жители се отсликуваат и низ цел куп **Трпче &**

Трајче & Мирче - имиња. Луѓе кои, ако не постојат, би си ги измислила секоја власт, оти се како родени - со нив да се владее. Се накострешувам од можноста - дупката на шалтерот и намуртеното лице и мрзеливо дадените одговори од другата страна да се пандан на сабјата пред која ги веднеле главите нашите дедовци? Море, позастрашувачки од неа! А ние, кутрите, така наведнати пред шалтерските дупки - сакаме во Европа?! Море, низ дупче на игла ќе нè протнуваат до таму, со нашите дупки во организацијата, историјата, државниот буџет, колективната меморија, џебовите...

Во кошмари ми се јавува шалтерска дупка пред која мора да се клекне на коленици и да се моли некој си налутен бирократ кој до пладне се мрази себеси и сопствениот промашен живот, а попладне целиот свет, и кому секогаш нешто му недостига. Цела држава - една дупка. Шалтерска. Туку, ај бирократијата, уште полошо е кога во една од најголемите банки во државава, над самиот шалтер пишува: „*Почитувани клиенти, пребројте си ги парите! По напуштањето на шалтерот не признаваме рекламаци за бројот и квалитетот на банкнотите*“. Од старт човек да се сомнева дека зад шалтерот е некој арамија, да му гледа в раце и да биде на штрек поради можна дубара! Бати маркетингот. Или, кога во визбата на големата зграда на Клиничкиот центар, во едно морничаво просторииче, благајниците што наплатуваат за услугите на докторите на катовите над нив, брцајќи парчиња варени гевречиња во пластичните чашки јогурт, ве „стрелаат“ со погледот зашто сте се дрзнале да ги прекинувате во „до-

ручекот“. Што обично трае сè до ручек. Шалтерски менталитет.

И после, се лутиме кога странците нè подучуваат со идиотски написи на улица како да минуваме на semaфори на пешачки премин или прават „реклами“ со погребни венци на билборди. Аздисани се и препотентни тоа странците, точно, ама ќе да е дека си заслужуваме и по некоја *заушка* или барем *чакмак*, онака наведнати и дезорганизирани. Сè додека некому не му пукне филмот како на оној бразилски патник кој, кога по кој знае кој пат шоферот соопштил дека автобусот се расипал и дека сите мора да се симнат, се вратил со шише алкохол и го запалил автобусот! Заборавајќи го кондуктерот внатре. Кондуктерот сепак извлекол жива глава, ама сигурен сум дека механичарите почнале - малку од малку - да ги одржуваат автобусите. Можеби... Кога не би постоеле шалтерските дупки во свеста, можеби македонските „*Мсвајџиевци*“ би се скриле во глумчешки дупки. А ние конечно би се извлекле од „*Црнаџа гуџка*“ во која нè турнаа?

ноември 2005

ДЕМБЕЛИЈА

(„На нозе дебели и љадни...“)

БЕШЕ МНОГУ ПОУЉАВО НЕКОГАШ, ВО МОЕТО СТАРО МААЛО. СИТЕ СИ БЕВМЕ СЛАБИ, А МАЈКИТЕ ЕПТЕН СЕ ТРУДЕА И ПРАВЕА СЕ ЗА ДА НЕ ЗДЕБЕЛАТ. НИЕ ГИ ВРТЕВМЕ ГЛАВИТЕ ОД ТЕШКИТЕ ЗАПРШКИ НА МАНЦИТЕ И КРИШУМ КРАДЕВМЕ ОД ТЕГЛИТЕ СЛАТКО ОД ВИЗБИТЕ (КОЈ ЛИ ДЕНЕС ПРАВИ СЛАТКО ВО ТЕГЛИ ЗАТВОРЕНИ СО ЦЕЛОФАН И ЛАСТИЧЕ?!). ОД ДРУГА СТРАНА, И ДЕНЕС, КОГА ЌЕ СЕ СЕТАМ КАКО МЕ БРКАА ОКОЛУ МАСА СО ЛАЖИЦАТА ОДВРАТНО РИБИНО МАСЛО, ПОСАКУВАМ ДА ЈА ИСПРАВАМ НЕПРАВДАТА ШТО МУ Е НАНЕСЕНА НА ПРОНОАЃАЧОТ НА РИБИНОТО МАСЛО ВО ЗРНИЦА, КОЈ СО СЕМ НЕЗАСЛУЖЕНО НЕ ДОБИ НОБЕЛОВА НАГРАДА ЗА ЕДНО ТАКВО ИНГЕНИОЗНО ОТКРИТИЕ ШТО НА НЕКОЛКУ МААЛСКИ ГЕНЕРАЦИИ ИМ ГО РАЗУЉАВИ ДЕТСТВОТО

На последната родителска средба, наставничката на мојот дваесеткилограмски наследник - второодделенец ми напомна дека малиот е добар, само треба малку повеќе да јаде, оти бил слабичок. Притоа значајно ме погледна, и по кој знае кој пат го фатив оној за мене добро познат поглед, она сомничење дека, демек, јас, толкав колкав што сум, му ја јадам храната на слабичкото ми синче. А кутриот јас, какви сè не мотивациони фактори измислувам и какви сè не напори вложувам за да го наведмам домашниот „скакулец“ да јаде понекогаш и манца, а не само кремове и паштети. Добро,

и дојадувам сè што ќе остави, колку да не се фрли, де... Инаку, го оставив син ми да јаде што сака (со нормално инсистирање на овошјето и зеленчукот поради здравиот развој) во моментот кога се сетив колку ме малтретираше мајка ми да јадам спанаќ & боранија за да бидам силен како партизаните & комитите и конечно, во трето одделение основно, да ја надминам границата од дваесет килограми... И после, велат, крушата под круша... Па паѓа, нормално. А јас и сега ќе си бев оној „костурот“ од детските, пубертетските и армиските денови да не ме нервираа толку во последниве години, кога на нервна база, нели... дојдов до троцифрена бројка на вагата. Ај, да бидам искрен, има некое влијание и двеиполдецениското конзумирање пиво... Плус, кому му е гајле, па нели некогаш корпулентноста и мевот биле визуелен доказ за успешноста на стопанот.

Не знам дали син ми по некоја деценија ќе личи на мене денес и дали и тој ќе ги купува најмалите броеви во *XXL* и *Гуливер* продавниците, ама не би му го посакал тоа. Оти, иако не знам дали ќе потрае ова никакво време на идиотски диети, на препораки за пасање трева за здрав живот и на небулозно инсистирање на совршени силуети, на липосукции (мене во една таква варијанта би ми требала *кирби*-правосмукалка - м. з.), ботокси & силикони - за успех во општеството, сепак верувам дека „буцковците“ и тогаш ќе бидат на некоја „црна листа“. Зашто, сите што не потпаѓаат под графата - анорексични или билдери, веќе се дискриминирани. Најискрено, никако не ми е јасно зошто *елејантин*-но *пополнейшије* веднаш се осомничени дека напра-

виле некоја беља или дека ич не ги бидува. Во анкета на еден британски магазин со која биле опфатени 2.000 работодавачи било заклучено дека на невработените дебелковци им било потешко да најдат работа отколку на нивните вити конкуренти. Газдите сметале дека дебелината влијае врз продуктивноста и дека вишокот килограми е знак на слаба самоконтрола, а дека дебелината е станата фактор за дискриминација, речиси колку и возраста-староста, полот или расата, се гледа и по тоа што десет проценти од анкетираниите британски газди не би сакале нивниот дебел вработен да се сретнува со клиент и без размислување би отпуштиле свој вработен поради неговата тежина! Кон ова може да се додаде една шкотска студија, според која повеќето од дебелковците живеат во валканите делови на градовите, меѓу исчкртани сидови со графити и кучешки измет. Според одговорите на седум илјади анкетирани жители на седум европски градови е изведен заклучок дека во валканите маала живеат двапати повеќе дебелите луѓе отколку во „чистите“ делови на градовите. Затоа, прашање на денот е кога ќе избие револуција на дискриминираните буцковци (еве, веднаш се пријавувам да бидам дел од *Ајшпиројој* на идниот *Шпаб* на *свешкајта* револуција на *долносуваниите* дебелковци, или како што е сега модерно да се вели - нивни *Пи-Ар офицер*), зашто понижувањата веќе не се трпат.

А некако, беше многу поубаво некогаш, во моето старо маало. Сите си бевме слаби, а мајките ептен се трудеа и правеа сè за да нè здебелат. Ние ги вртевме главите од тешките запршки на манците и кришум

крадевме од теглите слатко од визбите (кој ли денес прави слатко во тегли затворени со целофан и ластиче?!). Од друга страна, и денес, кога ќе се сетам како ме бркаа околу маса со лажицата одвратно рибино масло, посакувам да ја исправам неправдата што му нанесена на пронаоѓачот на рибиното масло во зрнца, кој сосем незаслужено не доби Нобелова награда за едно такво ингениозно откритие кое на неколку маалски генерации им го разубави детството. Арно ама, од евоцирање спомени нема фајде и јас, според препораката на наставничката од почетокот на прикаскава, решив да го развивам апетитот на син ми, преку занимавање со спорт. Сакав малиот да тренира пливање, ама Скопје, кое според навивачките песнички што ги збеснуваа битолчани има аеродром - веќе нема базен. Или, и ако има некој што уште работи, водата му е грч-студена и главно служи за настинување на децата... И, што да тренира сега мојот син - „манекен“ за да му се пријаде? За фудбал, син на тато, не ќе да го бива. Всушност, и јас бев труп, ама имав среќа да раснам во време кога и во училиштето и во маалото, во блиските ми генерации, околу мене трчаа сè сами идни професионалци, па главно бев *своиџер*. Или, едно време, и мантинела-голгетер, кого дечките што знаеа да „шебаат“ (како што „селски“ некогаш се викаше дриблањето) го користеа колку за „одбијанка“. А син ми, кому прва играчка му беше дојстик, ако и заигра фудбал, нормално со мене (неговите другарчиња ич не ги бидува за колективна игра и тие се потат главно пред екраните), на викендите во некое од скопските села (зашто на тревниците во

Сангански или пасат коњи или има опасност децата да се боцнат на некој фрлен шприц), топката ја удира главно со *шпиц*. И многу е поуспешен кога игра самиот, дриблајќи го како во *каша* - замислениот противник. Жити времето во кое децава не можат ни *сиошер* да бидат...

Што да правам, не смеам да се нервирам, оти пак растреперените нерви ќе ги лекуваам со полна софра, или барем со тоа што не сакал да го јаде малиот. А се ближи полугодието и новата родителска средба. Како ќе ѝ погледнам в очи на наставничката?

декември 2005

НАЈВАЖНАТА СПОРЕДНА РАБОТА

*На шайко ми Божо,
наместо говор на неовојови појреб - за сите
пројупиени заеднички нешта во живојови*

Со татко ми никогаш не отидовме заедно на фудбал. Оти, тој не сакаше споредни работи на кои само се вреска и се пцуе, туку преферираше да ја анализира „Политика“ во неделните утра. Син ми, на сите мои предлози да одиме заедно на натпревар на стадионот во мојот и негов Парк, ми одговара неопределено. Напролет ќе го водам. Ќе купам два билета, нема веќе она - еден билет, таткото сосе синот. Ама и со два билета - ќе споделиме. Исто чувство...

На речиси редовните викенд-прошетки низ паркот со мојот наследник, што почнуваат со ранење на шатките (искрено му благодарам на газдата на *Езерце* за тоа што повторно го облагороди тој дел од моето детство) и со краткотрајно набљудување на некој тренинг на терен или во сала, сеедно (на моја искрена жалост, син ми не го „влече“ фудбалот, па сè се надевам дека генетиката ќе збесне и, наместо како татко му, кој по седум-осум години „тапкање“ и залудно сонување да биде како **Мока** или **Буштур**, да остане само „*мешар и шумска јајовика*“, ќе биде висок како некој од дедовците, блиску до две метра...), преку задолжителната посета на *Луна парк* каде, ептен *дежа ву*, заедно се

возиме на истите колички на кои сум се возел и пред 35 години, до ручекот во некоја од кафеаните на потезот Чамо - Носијалиџа, виа двете Игаши. И речиси секогаш му раскажувам за среќните седумдесетти, кога и Градот и Паркот сè уште имаа душа, кога јас бев колку него и кога ние децата, можевме да живееме и без Карџун нејворк, само со вечерните дози на Том & Џери, Балџазар - професорот и Уико - мечето...

Му зборувам и за традиционалните посети на неделните фудбалски натпревари од годините кога Варгар по кејф си бираше дали ќе се натпреварува во Првата или во Втората лига на тогашната држава. Жителите на моето некогашно маало ја имаа таа среќа Паркот и стадионот да им бидат „на десет минути“ пешмуабет, и секоја недела тоа беше цел ритуал. Создаден од татковците што бегаа од мајките и од здодевните домашни обврски и нè водеа не само на Варгар или на маалската љубов - Рабојнички, ами и на Локомоџива, ако треба, кога двата „поголеми“ тима гостуваа. Н. В. Фудбал! Најважната споредна работа во животот. На мажите од моето маало. Бавно чекорејќи, со перниче под мишка, или само со весник - за под задникот, со огромни фишеци семки & сончоглед („Кииии-кирики, семки, масџики, млеее-ко бадем!...“), нашите татковци, со стуткани панталони на препоните, бистреа политика или фудбалски трансфери од типот „Кој јолман Звезда ќе ни ја одари дојодина ако сеја и ти џуџиџиме бодовиџе, оџи и џребааџи за џпџула, а Вар-

гар и шака исџаја“, додека ние, маалските коџиџаџи, каскавме зад нив, полни со верба во претстојната победа. (Велам, нашите татковци, оти јас сѐ некако се „шлепував“ со татковците на моите другари. Со татко ми никогаш не отидовме заедно на фудбал. Оти, тој не сакаше споредни работи, на кои само се вреска и се пџуе, туку преферираше да ја анализира *Полиџика* во неделните утра или, дополнувајќи му ја чашката со ракија, со мезе да му објаснува на кумот, едвај 40-годишен пензионер од некоја година пред тоа - каде згрешиле кумот и таквите како него и зошто морале да бидат сменети - заради поубавото утре. Кога јас се враќав дома на неделниот ручек, кумот, поднапиен, си заминуваше, колнејќи ги сите што не сфаќаат колку си ја сакал земјата и службата и колку бил онеправдан со невозвратената џубов, а татко ми ја поместуваше во шкафот неговата никогаш неупотребена чашка за ракија, поставена на софрата чисто колку за баланс...).

Пред тоа, во Паркот, пиевме сокови во шишенца разладени на коцки мраз дом’кнати со велосипеди со предна приколка пред натпреварите и купувавме сокови („Сок *Шампион*’ - *Вардар шампион!*“) во тетрапак за самиот натпревар, додека татковците ги вадеа од џебовите незаобиколните транзистори „на батерии“ за следење на резултатите од другите натпревари. (Тогаш некој да се обидеше да му ја предвидува некому денешната зараза со обложувалниците, веројатно ќе му ги врзеа ракавите на пижамите зад грб и директ - ќе го транспортираа во *Бардовци*, оти „12-ка“ и „13-ка“ тогаш зависеа и од тимови како *Вардар* или *Челик*, а гла-

сот на радио-спикерите предизвикуваше катарза...). И ги здогледувавме незаборавните „шиткачи“ **Србо & сопр.**, кои зиме се селеа пред кината во центарот на Градот (како денес да му објаснам на син ми дека некогаш, пред тоа тркалезните дупнати плочки и пред видео-лентите имаше „шиткачи“ и толпи незадоволници пред кината кои останале без билет!?), не тревожејќи се, знаејќи дека редарите ќе нè пуштат *на еден билет - еден шиткачо и едно гејше...* По натпреварите татковците ги прецвакуваа акциите, шансите и „утките“ седејќи во *Игација* (мезејќи кебапи и пиејќи студено пиво - маалски иљач за разранетите јазици и усти од солените семки), па дури и „од нога“, во кепабчилницата до *Аиче*, а ние *кошљациите* внатре во слаткарницата голтавме еклери & индијанки пиејќи ја најубавата боза на светот (патем речено, пијалок чиј состав, а особено вкус, никогаш не успеав да им го „преведам“, на пријателите и познајниците од странство)... И така, јадејќи и пиејќи, расипувајќи го традиционалниот неделен ручек на кој нè чекаа мајките, им служевме како крунски аргумент на татковците - демек, „*гецациа сакале блачко*“, па затоа стигнале дома три часа по натпреварот...

На фудбалски натпревар во паркот не сум бил повеќе од 15 години. Немам кеиф. Сепак, секогаш кога поминуваме со син ми покрај стадионот и гледаме некој тренинг, некако ми заигрува срцето. Дома, на секој тв-пренос на фудбалски натпревар малиот ме прашу-

ва „кој ӣпра?“ „кои се кои?“ и „за кои си ӣши, ӣшаӣо?“ За и тој да навива со мене. Нормално, само во моментите кога прави пауза од компјутерските игри. Ама, на сите мои предлози да одиме заедно на натпревар на стадионот во мојот и негов Парк ми одговара неодредено. Знам дека не сака толпи и дека му е многу поубаво да прави *христијани* со количките „на струја“ околу Фонтаната и минувачите, ама му ветив (си ветив?) дека напролет ќе го водам „на утакмица“. Некоја, која било, кога *Работнички* (*Вардар* годинава е ептен за жалење, ќе чекам син ми да го види во поубава светлина) ќе игра со некој тим од внатрешноста и кога речиси и ќе нема натпреварувачки дух и турканици на влезовите. Ама, кога сепак и син ми ќе ја види магијата на зелениот терен. Ќе купам два билета, нема веќе она - *еден билети*, *еден ӣаӣко* и *еден син*. Ама и со два билета - ќе споделиме. Исто чувство. И семки & сончогледи ќе купам. И иљач-пиво, кочан-студено, и шампионско сокче. (И перниче ќе носам, иако сега има седишта за корнење и мавање по судијата, кој е геј по дифолт, и по навивачите на гостите). Ќе навиваме заедно. Море, и ќе пшуме заедно ако треба, иако го учам, нели, дека тоа не е убаво. И ќе и' го расипам планот за неделна софра на поубавата ми половина, зашто ќе го „натапанам“ малиот со ќебапи, еклери & индијанки и боза. И заедно ќе подлажнуваме дека сме задоцниле оти тој инсистирал „на бачко“. Зашто, тоа споредното, некогаш е и тоа како - важно.

Најважно. Откако сè ќе стане споредно.

јануари 2006

КРШИГРБ ПЛАНИНА

Машкиот дел од мојата маалска генерација станува завидлив. Денес заеднички им завидуваме на ова младиве, пцуелќи со пиво и соливчиња од обложувалница на ката-неделните собирања пред телевизорот во станот на еден од нас, додека поулавите ни половици - „освоените планици“ - си ги плакнат устите со премалените „планицири“ и со сите нивни гревови и грешки во браковите. Не не бива... Остаревме. Во погрешно време сме се родиле. Или, имаме некој фелер - се уште веруваме во романтика, или всушност само носталгично си баеме за младоста - кога ни беше убаво дури и тоа што окапувавме молејќи, реци-тирајќи стихови, свирелќи на гитари и пеејќи балади... Ептен срце не боли за тоа што овие, денешниците, и без сето тоа се си имаат - натацна

Романтиката кај нас одамна е изумрена. Ја уби патријархалноста на постарите генерации, чие сфаќање на реалноста овие новиве ги натераа буквално сè во животот - па и животот - да го конузмираат „на екс“ и во трчаница. Сè се сведува на половина час потење (добро, некогаш проследено и со еден час извинување за „жими мајка, ѓрвиоџи кикс“), нема веќе поезија, цвекциња, подарочиња и слични мали „знаци на внимание“... Машкиот дел од мојата маалска генерација, кој со де-нови го прераскажуваше секој успех - прегрнувањето на измолените девојчиња во темнината на киното

Карџиош, во редовите по четиринаесеттиот - едноставно, не може да ги поднесе *коиџаџиве* кои од своите животи направија безмалку порно-хоумвидео. Јас, па ич. Добро, јас и не сум објективен, јас и на *Јунџер брдо* на девојките кои главно остануваа неосвоиви како планински врвови им рецитирав поезија, ама сепак... Муабет да нема дека ние ги гледавме првите голи женски на нешто што цело маало го викаше „*џрожекџор*“, сопственост на еден залижан копук кого никој не го сакаше, ама чиј татко продаваше официјално текстил, а според муабетите пред *џиџараџи* - оружје, во некоја од неврзаните земји. Или дека по едноиполчасовно масирање на рамениците на девојките за време на филмските проекции во гореспоменатото кино меѓусебно се лажевме - која од нашите девојки има најцврсти гради...

Можеби и поради сето тоа денес сите заедно им завидуваме на ова младиве, пџуејќи со пиво и со ливчиња од обложувалница на катанеделните машки собирања пред телевизорот во станот на еден од нас, додека поубавите ни половици - „*освоениџе џланици*“ - си ги плакнат устите со премалените „*џланичари*“ и со сите нивни гревови и грешки во браковите. Не нè бива... Остаревме. Во погрешно време сме се родиле. Или, имаме некој фелер - сè уште веруваме во романтика, или всушност само носталгично си баеме за младоста - кога ни беше убаво дури и тоа што окапувавме молејќи, рецитирајќи стихови, свирејќи на гитари и пеејќи балади... Елтен срце нè боли за тоа што овие, денешниве, и без сето тоа сè си имаат - на тацна.

И додека мрчам и завидувам, читам дека некаков шпански институт направил истражување според кое Французите да ти биле „најнадарените“ мажи на *Дуњава*. Чудно, зашто во моето старо маало под „Французи“ ги подведувавме тие што токму поради недостиг на „*нагареноси*“ користеа други делови од телото во ретките можности да се докажуваат како мачо-мени, ама - наука си е наука... Демек, должината на љубовниот орган кај Французите во просек изнесувала 16 сантиметри, зад нив да ти биле Италијанците, со „кусок“ од еден сантиметар, па Британците, кои ти биле под светскиот просек од 14 сантиметри, сè до Јужнокорејците со нивните, жали боже, 9,3 сантиметри. Нас, Балканците, нè нема во табелата, ама нема врска - ние самите си знаеме дека сме си „*највооружени*“. А и да не сме, во наше маало секогаш се велеше „*мало, ама шехничарче*“ - важна е динамиката а не димензијата, нели. А тука сме - на врвот!

Според истражувањето на светски познатиот производител на кондоми *Дурекс* за сексуалните навики и однесувањето на луѓето во 2005 година (во кое, за жал, не се опфатени Македонците & Албанците), Балканците се сексуално најактивни во светски рамки! Една анонимна анкета што била спроведена преку Интернет опфатила 317.000 испитаници од 41 држава и шампиони испаднале Грците, кои имаат секс 138 пати во годината, па Хрватите (134), Србите и Црногорците (128), Бугарите (126), па Турците (111). Ех, што ти е Балкан - можеби е забатален, можеби е и „*анусои* на *Европа*“, ама, ете, барем во сексот е далеку над светскиот

просек од 103 „онадења“ годишно. И, според податоциве, кај може со нашиве балкански да се споредуваат азиските „тигри“, чии лидери се Јапонците со 45 сексања годишно?! Море мачиња се тие, не тигри. Плус, да беше табелава збогатена со резултатите од Македонија и од Албанија, кај ќе ни беше крајот!

Знам дека ќе има злобници кои ќе „забележат“ дека на народите што не знаат што друго да прават и немаат пари за да си најдат некоја поинаква „занимација“ им останува само да... Добро, можеби има и тука вистина, но резултатот си е резултат, а ние сме си шампиони, дури и ако, според сите балкански правила на играта, анкетираниите што останувале анонимни - лажеле без усул. Мислам, си ги сакам јас Балканците, и книга напишав за тоа дека сум Балканец „до балчак“, ама знам дека во изборот меѓу зелка и месо, во просек сите јадат - сарма. И знам дека и „Јанис“, и „Хрвое“, и „Никиша“, и „Сава“, и „Гањо“, и „Мусџафа“... лажеле до бесвест за тоа колку „работат“ годишно. Балканци ни заедни.

Сепак, потрагично е тоа што никој, во сите тие анкети не спомна *водење љубов*. Со ѝолемо Љ. Или тоа што ни планините веќе не се тоа што беа. Нема кеиф во освојувањето. Скршени се рбетите. Од друга страна, колку и да сум со широки сфаќања и со модерни погледи, сепак, како Балканец, некако тешко ги прифаќам ова трендовиве од разните „криширбџланини“ што доаѓаат од Запад...

февруари 2006

ЉУБОВ СО РАСОЛ

И ПОКРАЈ РЕАТА НА КИСЕЛА ЗЕЛКА - И СЕ РАДУВАМ НА ПРОЛЕТТА, ОТИ ВЕТИЈА „ЧАУШИТЕ“ ОПШТИНСКИ ДЕКА ПО ТОЛКУ ГОДИНИ ЗБЕСНУВАЊЕ НА ЦЕЛОТО МОЕ МААЛО - ОД ПРАШИНАТА ШТО ГИ ШТИПЕ ОЧИТЕ И ОД БУЧАВАТА ОД КАМИОНИ ШТО ЕЧИ ВО УШИТЕ - ЌЕ ГО ИЗРАМНЕЛЕ ЃУБРИШТЕТО СПРОТИ МОЈАТА ЗГРАДА! И ДУРИ И ТРЕВА ЌЕ ПОСАДЕЛЕ, ПА ВО НАЉУБАВОТО ГОДИШНО ВРЕМЕ ЌЕ МОЖАМ ДА БИРАМ КАДЕ ДА БЕГАМ ОД ГЛУТНИЦИТЕ ЗБРЛАВЕНИ КУЧИЊА ШТО УСПЕАЛЕ ДА СЕ СПАСАТ ОД ПРЕД ТРКАЛАТА НА НЕКОЈА РАЗГАЛЕНА „СВЕЗДА“ НА СИРОМАШКАТА НИ ЕСТРАДА. ПОКРАЈ КЕЈОТ ИЛИ ПО НОВИОТ ТРЕВНИК ШТО ЌЕ НИ ГО НАПРАВЕЛЕ...

Додека ми ги кинеа нервите љубовните изливи на мачките што саканите ми комшии ги ранат директно од балконите фрлајќи им ги остатоците од сопствениите софри во моето дворче, се молев конечно да заврши тој февруари и да ме огрее сонце. Така, сè уште сум во исчекување на пролетта која во моето маало почнува со неподносливата реа на киселата зелка со која комшиите, со сила откинати од родната грутка во планинските села и заталкани, кутрите, во една од најголемите „спални“ на Скопје, секоја година ја затнуваат канализацијата, за да не им мирисале гаражите и визбите. Чисто колку да не ги трујат лебарките и глувците, љубители на урбаниот животински свет низаедни.

И покрај реата - ѝ се радувам на пролетта, оти вети-

ја „чаушите“ општински дека по цела деценија збеснување на моето маало - од прашината што ги штите очите и од бучавата од камиони што ечи во ушите - ќе го израмнеле ѓубриштето спроти мојата зграда! И дури и трева ќе посаделе, па во најубавото годишно време ќе можам да бирам каде да бегам од glutниците збрлавени кучиња што успеале да се спасат од пред тркалата на некоја разгалена „свезда“ на сиромашката ни естрада. Покрај Кејот или по новиот тревник што ќе ни го направеле. (Всушност, да имам триесетина килограми помалку, можеби би можел, како мачорите од почетокот на прикаскава, и на дрво да се качам, ама тоа е од некој друг филм, ептен научно-фантастичен...) А од кучињата, нели, мора да се бега, оти ако им се врати со камен или со некој подебел стап - ќе спискаат движечките закачалки за вештачко крзно кои во срцето носат безмерна љубов за вошлосаните цукели што прегладнети ги вадат од памет скопјани или патем ги поткаснуваат, онака, како за мезе.

Ја очекувам тоа пролетта, времето на љубовта и на будењето, сепак со мала резерва, оти пак ќе почнат од секаде да лазат црвите ли - стоногалките ли, што на скопјани им ги „сервираат“ градоначалниците арамии и некадарници, кои со години ги арчат парите за отрови за секакви нивни глупости. И им овозможуваат на црните гнаси да се размножуваат колку што сакаат и да се шират низ моето маало, бранејќи се од евентуалното смачкување со неподнослива смрдеа... Се трудат, нели, градоначалниците, колку да имаат со што да се занимаваат нивните „поданици“, за да не прашуваат мно-

пред триесетина години, кога маалските *коџиџа* се која пролет ги вадеа од памет вљубените во цбуновите кај Технолошки и Електромашински факултет. Кутрите љубовџии, едно што со см'кнати панталони не можеа да ги бркаат дечиштата, а друго - им береа гајле и на полураслечните девојки кои бегаа и од нив и од *коџиџаџии*... Откако љубовџиите почнаа да се кријат по коли на паркиралиштата на факултетите, *коџиџаџии* ставаа црни кесиња на рефлекторските „батериски ламби“ од Унгарија или од Бугарија, само дупнати со шајка за потенок сноп, и ги вклучуваа откако ќе ги „залепеа“ врз прозорецот на вратата на возачот или на совозачот. Колку ли случаи на импотенција се предизвикани со шоките на „академските“ љубовџии? И денес ми е жал за луѓето...

Ееех, пролет. Ама тогаш... Подоцна сè се избербати. Дури и сексот за пари, оној - „во природа“ - се пресе-ли кај „општествените“ факултети, со *камењарки* изветвени низ деценијата на УНПРОФОР-НАТО корисници. А пролетната љубов во природа е нешто што ѝ припаѓа на историјата, оти одамна живееме во општество кое ни за природата ни за љубовта ич не го забеле... Ама може секс во лифт, во автомобил или во парк, и може градоначалници сесе црви, може и реа на зелка. Како тема за приказка. Чисто пролетно, онака...

март 2006

ТРОШКА НАДЕЖ

ГОРД СУМ НА ТОА ШТО „ЗНАЕВ“ ДЕКА РОМАНОТ ШТО Е ИСПЕДЕН ОД ДЛАБОЧИНИТЕ НА ДУШАТА НА НЕКОГАШНИОТ КОЛЕГА И СОПАТАЛЕЦ, ПРИКАЗНАТА ШТО ЈА ЧИТАВ ВО РАКОПИС, КЕ ИМ СЕ ДОПАДНЕ НА ЛУЃЕТО. НА СИТЕ ШТО ПАТАТ ЗА ИСКРЕНОСТА. НА ИЗМАМЕНИТЕ, ЗАВЕДЕНИТЕ, ЗАБЛУДЕНИТЕ... НА СИТЕ ИЗЛАЖАНИ, КОИ САКАА И САКААТ ДА СЛУШААТ ПРИКАСКИ. ОСОБЕНО СО СРЕКЕН КРАЈ. НА СИТЕ КОИ ПОЛОВИНА ВЕК СЛУШАА СО ОТВОРЕНИ УСТИ, И ИМ ВЕРУВАА. НА РАСКАЖУВАЧИТЕ

Еден мој некогашен колега, несуден даскал, дипломат по професија, а всушност хроничар во душата и новинар по нервот, елем, еден од малкутемина за кои сметам дека ја спасиле искреноста и ја зачувале длабоко во себе, неодамна доби награда за својот прв роман. Во кој го опишува периодот во кој се прекршуваа животите на неколку генерации кои, родени не по своја волја во една земја и во еден систем (каде што беа воспитувани според тогашниот терк и созреваа како личности), сега живеат - како што знаат и умеат, во друга земја и во друг систем. Судирајќи се со огромната празнина во која потонаа сите вредности и норми, моралот и етиката, традицијата и естетиката... И, бегајќи од сопствените корени и раскинувајќи ги сите нишки што ги поврзуваа со сопствената младост, станаа бледи копии на наметнатите им прототипи, кои според плановите на *Големите браќа* треба сериски да се произведе-

дуваат отсега па натаму, на напатениот Балкан. Онака, наметнато безлични, униформирани и роботизирани, нагнетени со *цанкфуд* и опиени со тв-шеќерните водички за забавување на мозочна активност...

И, некако, бев горд на тоа што *знаев* дека носталгичната книга (со сите нејзини доблести и маани за кои допрва ќе си се изјаснуваат експертите), романот што е исцеден од длабочините на душата на некогашниот колега и сопаталец, приказната што ја читав во ракопис, ќе им се допадне на луѓето. На сите што патат за искреноста. На измамените, заведените, заблудените... На сите излажани кои сакаа и сакаат да слушаат приказки. Особено со среќен крај. На сите кои половина век слушаа со отворени усти, и им веруваа. На раскажувачите. Кои, за разлика од *Шехерезада*, раскажуваа ли раскажуваа шарени лаги и приказни без крај, но со купишта ветувања за поубавото утре, само за да преживее системот без кој, како што веруваа, и тие не можат да преживеат. (Потоа, откако системот се урна, на кусо го изжалија и брзо се пресоблекоа. Под нови маски продолжија со раскажување, „рецитирајќи“ како *зомби*. Истите заглупувачки ветувања, ама со поинаква идеолошка матрица. Бескрајно. Со страв дека не би имале уште една шанса ако им исчезне и оваа бајка...)

Бев горд на тоа што навивав колелата да го објави првенецот и што *знаев* дека ќе има успех. И покрај можните разлики во ставовите на жиријата, на критичарите, на писателите „со тапија“... Зашто, секој искрен крик (во литературата, уметноста, политиката... сеедно) во „*времиња на јолемошо лицемерие*“, ед-

ноставно, го пробива патот до срцата на конзументите. Без оглед на нивната замелушеност од поплавата на кич, лаги и безвредна увозна фразеологија...

Живеејќи во *времево-невреме*, се се прашувам по што ќе го паметиме и за кои настани ќе ги врзуваме сеќавањата од овој период. За катадневните дубари и афери на накотените арамии што ја сардисаа земјичкава или за убавите нешта. Како романот на колегата што ме растажи и ме развесели. Не знам. Мислам, со децении, сите нормални Американци, на пример, се сеќаваа што точно правеле дента кога го убија **Кенеди**, како што во следните децении современиците од САД сигурно ќе се сеќаваат што точно правеле на 11 септември... Иако и на нашиве простори имаше временски сидра со пресудно значење за иднината. Верувајте ми, знам од сопственото искуство.

Целото мое детство мајка ми го „баеше“ земјотресот и циглата што паднала врз перницата во детската постела на сестра ми, а татко ми (рака на срце, само еднаш, на гробот на татко му) ми раскажа за моментот кога како дваесетгодишник бил повлечен за ракав од само три години постариот капетан, ама со чин од тукушто завршената Војна, со што „се изјаснил“ дека не е за **Сталин**. И, за разлика од надредениот му офицер, не ја запознавал „*јолаџа висџина*“ на Островот на кој се бранела „помеката варијанта“ на комунизмот... А јас ја помнев и ја раскажував мајската вечер кога полицајците во *Кермез* ја замолчаа музиката, и ние, младин-

ците-акцијаши, отидовме „на дежурство“ во општинската барака. Само што јас таа ноќ ја помнам - не по траорниот глас на **Иван Антонов**, ми се чини - дека нè напуштил најголемиот *Маршал* на сите народи и народности - туку по случката во „економатот“, по заслуга на ептен напредната младинка која потоа со месеци фалбациски ја прераскажував, дополнувајќи ја при секое раскажување со нови соблазнителни елементи... (Или, како сеќавања на 78 свртувања: *Подоцна сесиџра ми ошиде на оддавање џочести во Белград, а мене не ме џушишџја, ама јас џшоа џо наодошловив со носење шџафеша и со вежби за Слешош во кој ние џардисџишше бевме држачи на скалилаш од јажинџа џо кои некоја дрџа напредна младинка џребаше да се качи и да му ја џредаде шџафешаша на некој од ушше џонапреднишше функционери шџо беа излезени од Маршаловишш шинел, ама на слешош не џрисусџивував, ошш шашџко ми скриш нош, џа морав на ошсусџиво зашџо, нели, Ташо е џред **Тџџо**...*) А бе, кој Американец може да се пофали со вакви спомени?

Очигледно, и според колумнава, ептен ме фрли во нокдаун романот на колегата со неговите спомени за нашата младост. Всушност, друго ми беше муабетот. Со векови ги учиме децата да бидат *шџарџејовци*, *еровци* и *бајџањовци*, демек, снаодливи далаверџии, кои на крајот поентираат над измајтапените. Ама, само во приказните и во вицовите. И затоа вака и ни оди. Навистина би сакал, иако од сегашна перспектива - не верувам дека е изводливо, да ги „закачиме“ временските сидра за столбовите врз кои во денешницава по-

чиваат сè поизбледените - искреност и хуманост. И кога во иднина ќе евоцираме спомени за *времево-невреме*, да се сеќаваме токму на ретките примери на вредни и убави нешта што сепак се случувале „под површината“. Иако затрупани со гнасотилаците и со соспите гни-еж од општото распаѓање околу нас. Но, сепак, незадушени. Со трошка надеж дека ќе никнат.

И пак ќе виреат.

април 2006

ТРКАЛАЊЕ

ДВАЕСЕТ И НЕШТО ГОДИНИ ОТКАКО ЈА „ЛАПАВ“ И ЈА МАСИРАВ КУКЛАТА ВО „ЦРВЕН КРСТ“ И МУ ЈА ИСПРАВАВ КОСАТА НА ГЛАВА НА КУТРИОТ ИНСТРУКТОР, СЕ УШТЕ НЕМАМ ВОЗАЧКА ДОЗВОЛА. НЕКАКО, НЕ МИ СЕ ВОЗИ. ОСОБЕНО ОТКАКО ЌЕ ПЛИВАМ ВО РЕКИТЕ ПИВО. ГЛАВНО, МЕ ВОЗАТ. ИЛИ, СЕ ВОЗАМ ПО СПОМЕНИТЕ, СЕ ТРКАЛАМ НИЗ ЖИВОТОТ

Мајското сонце над Скопје најубаво пече низ шофершајбната на *лада* во која петмина другари пијат пиво (возачот, нормално, скришум) и слушаат музика возејќи се бесцелно, ама главно на релацијата *Карпош - Водно - Езеро* (кога во него имаше и вода) - *Парк* - малска кафеана... Верувале или не, ама мене ми е така врежано во сеќавањата. И таткото на мојот кум, „по офицерски“, и татко ми, „по пансловенски“ - купуваа само руски автомобили. Па носталгичните сеќавања и жалта за младоста некако природно се поврзани со *ладаша*. Која кумот ја крадеше од татко му за заедно, со пиво, целото маалско друштво да изарчи уште еден убав ден. Кумот одамна вози некое американско „чудо“ на четири тркала по патишта и на релации што се многу поинакви од некогашните, тројцата пивопоијци одзади останаа некаде далеку зад нас, и во спомените, а јас, како и тогаш, повеќе сакам да се сончам додека ме возат. Бесцелно...

туми за „салонот“ за некој си Бугарин, елем, оттогаш гордоста на стариот мој редовно беше паркирана веднаш до *железоџо* за тресење теписи. И сè додека стариот не реши да ја продаде (поради некоја блискоисточна криза ли - во што сепак, не верувам, оти покрај со неврзаните голтари другарот **Тито** тогаш ештен другаруваше и со другарите како **Гадафи**; поради желбата ли - да не застанува двапати да го надополнува инаку огромниот резервоар на секое патување до *Белимбејово*... - не знам), кутрата *воља* се задушуваше во прав и сочувствуваше со болката на вечно газените на кои, чисто колатерално, лутите маалски домаќинки им враќаа за сè што им згрешиле посилините им половина меѓу две *јенералки*.

Многу години подоцна, кога ќе ја видев *вољаџа* со боја *еџиен скаџана вишина* и со такси-табла како врви по *Парџизанска*, ми се стегаше грлото. Си припомнував за Сарај во кој никој од моето маало одамна веќе не одеше; за головите што ги постигнував со прецизни удари во гаражните врати на офицерите кои, во меѓувреме, со *Полиџика* под мишка, почнаа да практикуваат утринска вербална гимнастика карајќи се пред *џилџараџа* со маалските „дивили“; за некогаш на големо рекламираните теписони „од сид до сид“ поради кои *железоџо* ја загуби функцијата, а вечно незадоволните маалски домаќинки сè почесто си ги дисциплинираа децата со *ќотек*; за татко ми... кој го купи последниот автомобил, *рено 4*, на своето последно патување во Словенија - без пасош, за потоа, при секое возење со него до Клиничкиот центар, да се чувствува без-

малку како предавник... (Всушност, покрај неколкуте варијанти на *москвич* и *волга̄ӣа*, стариот мој единствено *зай̄оружец* немаше купено од автомобилите што ги продаваше кај нас поголемиот комунистички брат, зашто и двете скапани *фи́ка*, купени на старо, му беа само „втори коли“ во семејството, на кои синот и ќерката требаа да научат да возат, за да го носат на лекар кога ќе биде стар.)

Сите руски автомобили на татко ми, како и *лада̄ӣа* на татко му на кумот, се одамна во старо железо, а јас, дваесет и нешто години откако ја *ла̄ӣав* и ја масирав куклата во *Црвенкрстӣ* и му ја исправав косата на глава на кутриот инструктор, сè уште немам возачка дозвола. Некако, не ми се вози. Особено откако ќе пливам во реките пиво. Главно, ме возат. Или, се возам по спомениите. Или, уживам во катадневното дружење со таксистите. (Но, тоа е тема за сосема поинаква маалска приказка). Или, всушност, одамна сум паркиран до *железото̄* за тресење, на кое промената на модата му ја врати функцијата. И се задушум. И ми се лупи бојата од ударите на сè помногубројните незадоволници. Иако со скршени ретровизори, сè почесто се обзираам наназад, зашто низ шофершајбната што е прекриена со прав не пробива мајското сонце. Ништо арно не се гледа.

мај 2006

ДОЕНЧИЊА

СПОРЕД ГЕРМАНСКИ ЕКСПЕРТИ, МАЖИТЕ ПОСТАРИ ОД 40 ГОДИНИ МОЖЕЛЕ ВО ДОБАР СТЕПЕН ДА ГО ИЗБЕГНАТ РИЗИКОТ ОД ИНФАРКТ И ОД МОЗОЧЕН УДАР АКО СЕКОЈДНЕВНО ГЛЕДАЛЕ ГОЛЕМИ ЖЕНСКИ ГРАДИ. ЈАС И ПОРАНО СИ ЗНАЕВ ДЕКА НЕ Е МОЖНО ОПСЕСИЈАТА НА СИТЕ МОИ ДРУГАРИ ДА Е ПОСЛЕДИЦА САМО ОД КУСИОТ ПЕРИОД НА ДООЕЊЕ КОГА СМЕ БИЛЕ БЕБИЊА, ОДНОСНО НА ПРЕБРЗОТО „ОДБИВАЊЕ“. ЕВЕ, СИ ИМАЛО И ДРУГИ ПРИЧИНИ...
ЧИСТО ЗДРАВСТВЕНИ

Расчистувајќи ги работите што сум ги оставил пред петнаесетина години во станот на моите родители, најдов поетски ракопис - и останав вџашен. Прво, од денешен аспект никако не ми беше јасно дали е можно еден саркастичен песимист и црнохуморен циник, демек јас, некогаш воопшто и да пишува песни. Добро, главно некои бунтовни, ама меѓу нив има и стихови за љубовта?! А потоа, читајќи, лека-полека ми текна колку многу, таму некаде во средината на осумдесетите, посакував тие песни да бидат вкоричени и објавени, откако одделно ги објавував по разноразни конкурси и во литературни списанија што тогаш сè уште постоеја. Нормално, не успеав, оти не ми одеше дружењето со чичковците од читанките & лектирите, кои си ги штипеа по нозете студентките од провинција додека им речитираа, икајќи, токму љубовна поезија, во паузите меѓу две блуења во тоалетите на релацијата *Факул-*

шеи - Универзитетска библиотека - Јоле... Ми ја со-
треа музата и ми ја скинаа романтичарската жичка.
Песимисти и циници низаедни.

Мислам, се трудев јас тогаш да напишам и ептен
љубовна поезија, ама некако не ми одеше, особено не
по изарчените години меѓу поетите на *Сирушкие ве-*
чери на ијанчењешо, кога „класиците“ ми ја убија љу-
бовта. Во поезијата. Сепак, иако се префрлив на проза-
та, поетот во мене ќе „експлодираше“ единствено отка-
ко ќе го активираше алкохолниот детонатор, а уште
долги години потоа на девојките им ја рецитирав нај-
љубовната песна на сите времиња. Според мене, јасно.
Песната за портокалот што како молња влетува низ ре-
шетките на казнено-поправниот завод и како камен
паѓа во нокширот. Ги повторував најљубовните стихо-
ви за затвореникот кој, според поетот, светнат од ра-
дост и испрскан со гомна, си мислел дека токму тоа е
среќата: тоа што ТАА не го заборавила и сè уште се се-
ќава на него. Не оти ме разбираа, тоа девојките на кои
се обидував да им објаснам дека сакан човек и кога е
испрскан со гомна може да биде среќен, ама ми успева-
ше понекогаш. Зашто, и тогаш тие што нешто читаа, а
особено тие што нешто и помнеа и рецитираа, важеа за
ептен чудни типови, на кои само во краен недостиг на
фудбалери и на ди-цеи женските им обрнуваа внима-
ние. За кратко.

Одамна престанав да се интересирам за римите.
Откако навршив 40 години, сè повеќе читам хороско-

пи - да не ќе ме огрее конечно среќата под влијание на ѕвездите, и на медицински совети - за да видам дали некако можам да си го регулирам покачениот (во комбинација на нервната ми база и скарата & пивото) крвен притисок, а да не пасам трева и да не се пентерам по Водно. Така и разбрав за еден иљач, што ќе го применувам редовно отсега, ама онака скришум, за да не почнат да ме гледаат накриво. Имено, по петгодишно истражување во три болници во Франкфурт, германски експерти дошле до заклучок дека гледањето во бујни женски гради може да биде лековито за здравјето на мажите. И уште повеќе: може да им го продолжи животот! Демек, мажите постари од 40 години можеле во добар степен да го избегнат ризикот од инфаркт и од мозочен удар ако секојдневно гледале големи женски гради, зашто им се снижувал крвниот притисок, им се подобрувал пулсот и значително им се намалувал процентот на заболени артерии. Јас и порано си знаев дека не е можно опсесијата на сите мои другари да е последица од само кусиот период на доење кога сме биле бебиња, односно на пребрзото „одбивање“. Си имало и други причини... Чисто здравствени. Ете, сега и научно е докажано дека сверењето во сè поразголените скопјанки, особено ако се побујни, може и лековито да делува на генерациски ми блиските средовечници, разочарани во поезијата, романтиката, љубовта... И со тоа сè станува поинтересно и, некако, полесно за прецвакување и голтнување.

Иако на прв поглед контрадикторно, германскиот иљач има своја поткрепа и во истражувањето на еден

белгиски универзитет, според кое еден поглед кон сексуално привлечна жена е способен да ја уништи способноста на мажите да донесуваат одлуки. Јас си знам дека крвниот притисок најчесто и ми се качува кога под притисок на околината треба брзо да размислувам и да донесувам одлуки преку трупа. Затоа, подобро е да си гледам во нечии бујни гради и да си здравеам, дури и со уништена способност за одлучување. Нели, убавина и мозок и така не одат заедно...

Тврдат белгиските стручњаци и дека проблемот на мажите се влошува со зголемувањето на нивото на тестостерон во телото, и го илустрираат тоа со пример од истражувањето. Имено, испитаниците учествувале во една финансиска игра и половината од нив, на кои им покажувале фотографии на привлечни жени и биле изложени на „сексуални сигнали“, потешко забележувале кој прави дубари во играта, а најлошо поминувале тие што имале највисоко ниво на тестостерон. Во превод: а видат убава жена, мажите не сакаат ич да му ја мислат и губат осет и за парите и за сè друго околу нив. И, што е најилустративно, тврдат тоа експертите дека се работи за појава на која мажот не може да ѝ се спротивстави, но и дека слично истражување е спроведено и кај жените, ама кај нив немало визуелен стимуланс што така им го менува расположението. Во превод: нема таква машка убавина што може да им го сврти вниманието на жените - од парите... И оди после пишувај љубовни стихови. Или, биди романтичен. А бе, ајде... Портокал во фекалии.

Можеби жените полесно донесуваат одлуки затоа што мажите немаат бујни гради, не знам, ама читав дека процентуално многу помалку жени имаат висок притисок и добиваат инфаркт. И колку тоа да има врска и со фактот дека се помалку изложени на искушенија како скара & пиво, сепак...

јуни 2006

ЦАРОТЕ ГОЛ!

ПОЛИТИЧАРИВЕ ПАК СЕ СОГОЛЕА ДО КОСКА. А ГОЛИТЕ И БОСИТЕ, ГЛЕДАЈЌИ СИ ФУДБАЛ, ИЗГЛЕДА, ПАК ИМ ПОВЕРУВАА. ГОЛ ПО ГОЛ, СИ ГО ИЗБРАВМЕ ТОА ШТО СМЕ СИ ГО ЗАСЛУЖИЛЕ, ОТИ НАМЕРНО НЕ САКАМЕ ДА ПРИЗНАЕМЕ КОЛКУ, И ПОКРАЈ СИТЕ НИВНИ НОВИ РУВА, БАЈАЧИТЕ И ГАТАЧИТЕ СО ПАРТИСКИ ЗНАМИЊА ГИ ЛАЖАТ НАВИВАЧИТЕ ДЕКА ЦАРОТ, ДЕМЕК, НЕ БИЛ ДИБИДУЗ ГОЛ - ТУКУ САМО РАСОБЛЕЧЕН ПОРАДИ ЖЕШТИНАТА...

Многу го сакам летото. Сонцето, пивото, разголените скопски убавици. Убавини. Арно ама, да се измиксаат две гурултии како светско првенство во фудбал и македонско првенство во лажење, на скопските горештини - тоа го можат само нашиве народоусреќители, Бог да ги..., ај, нека ги поживее. Сепак, никому ништо лошо да не посакам. Иако едвај издржав.

Од една страна, истите тие мршојадни физиономи кои 15 години *лажаш-сушаш* за светлата иднина зад првото коше, грабајќи без исаф, поддржани од хоровите на нивните помлади партиски клонови, пак не убедуваа дека ќе ни тргне, дека ако само уште еднаш им дозволиме да не поттурнат - сигурно ќе кинисаме... Триа нагоре, од дното на бездната во која не забаталија. Иако ни ја хаварисаа младоста и ни ги сотреа сите идеали и надежите за колку-толку поасолно утре, сепак, така е редот, нели, секои четири години мораме да

им дозволуваме да веруваат дека сме до толку апатични за да им веруваме. Демократија до балчак.

Од друга страна, момчињата од цело маало секоја вечер се собираа во запуштената летна бавча на одамна затвореното кафеанче во соседството на мојот двор, си седеа на гајби и на импровизирани клупи, навивајќи и пцуејќи. И врескајќи хорски, радувајќи се или колнејќи, во зависност од *тшшшош* што го уплатиле во обложувалниците. Па за време на преносите на натпреварите од Германија се пцуеја фудбалерите и очајно монотоните коментатори на националниот ни тв-сервис, а на полувремињата и меѓу натпреварите - политичарите и нивните сопруги и мајки. А кога ќе „проработеше“ пивото, момчињата редовно си уринираа по „живата“ ограда околу бавчата, глумејќи летни дождови.

(Дијалог: И постоје, ќе ми раскажуваат прикаски дека Ирциите, со 1.675 попрошени евра годишно, биле најголемите конзументи на алкохол во Европа. Добро, ние сè уште не сме онаа вископнскаја „Европа“, ама, нели, сме на чекор до дворот од кој директно се влеува во чекалницата, од која директно се влеува во предворјето, од кое директно... Нема врска муабешош. Нека ни даде некој лаја на просечен Ирци, ја ќе видиш тие! Еве, само навивачите од моето маало. Море, не само виороласираниите Данци со попрошени 531 евро за алкохол годишно, туку и шампионите Ирци ќе ти оставевме да ни ја ледаат грбот. Па, на Балканов Србиите и Бујариите секоја година се ирујат со фали-ракни, оштинеаат иари. Да имавме ние Балканците иари, свешки шампиони ќе бев-

ме. Во конзумирање. И ќе им се ѝонокревме на оѝради-
ѝе им евроѝски, со кои се сеѝарирааѝ од нас. Како ле-
ѝен дожд ќе им се исѝуревме... Ама немаме, ѝа засеѝа,
ѝиејќи ѝиво од ѝласѝични шплицѝа, се залажуваме со
ѝолови, срамежливо заѝворајќи ѝи очииѝе ѝред ѝолаѝа
висѝина...)

Елем, цел месец не знаев што да правам. Во кампа-
њата за мене немаше место. Не сум по пукањето и врес-
кањето. Лажговците кои жештината и лицемерието ги
натераа да ги заменат скапите костуми со маички и
онака се недопирливи, а ликот и делото им ги чуваат
бодигарди и законски параграфи. А маалските момчи-
ња не се како нас, кои бевме горди кога постарите ќе нè
пратеа по цигари. И да се обидев да им укажам на
грешките во домашното им воспитување, ќе го јадев
стапот - ем млади & набилдани, ем многумина, ем со
ептен многу пиво во вените... А да се обидев, според
старата проверена максима, да им се придружам кога
веќе не можам да ги победам, пак ќе бев натепан. Од
поубавата ми половина, која немаше да го издржи так-
вото предавство...

И така, некако ги преживеавме двете првенства.
Речиси сите, освен маалскиот ѝилѝар кој, откако прода-
де едно езеро пиво, задоволно си ги триеше рацете и
ептен жалеше поради крајот на лажговско-фудбалска-
та папазјанија, конечно - здивнавме. Фудбалот беше
„рововски“ здодевен. Кампањата „за гради“ поинте-
ресна. Со оглед на тоа што мојата и следните неколку

генерации Македонци ќе можат да се радуваат единствено на евентуален успех на македонската фудбалска репрезентација против Малта & Андора & Лихтенштајн, немавме шанси за патриотизам, па во маалото за време на фудбалското првенство најпрвин навивав(ме) од носталгично-комшиски (Србија сосе Црна Гора за последен пат и Хрватска, оти Турците и Бугарите ни ги немаше), а потоа само од прагматични побуди (кој за која репрезентација уплатил троа парички од црните фондови, скриени од саканите ни сопруги)... Во предизборието, пак, навивав(ме) парцијализирани според генерацискиот јаз: најстарата генерација, извадена од памет од каков било новитет - за наследниците на единствената партија од нивната младост; најмладата генерација на жолти и портокалови „лавчиња“ - за раскараните „комитски чети“ предводени од шефовите на нивните навивачки групи; а мојата, средната генерација („средина - малку напред за да влезе уште некој во автобусот без возен рег!“) - за разголените скопски убавици. И за пивото. (Дури и за најевтиното, во одвратните пластични шишиња - та не сме ние Ирци).

И евентуално за некои мајстори од странство, оти нашиве, домашни лузери ги испромашија сите зицери во последниве две децении.

јули/август 2006

ЗДРАВА ХРАНА

НЕ МОЖЕ НЕКОЈ КАКО МЕНЕ, КОГО РАЖЕНОТ & СКАРАТА ГО ДОВЕДУВААТ ДО НИРВАНА, И ТОА БЕЗ ЈОГА ПОЗИ СО КРСТ-НОЗЕ, ЗАЧАДЕНИ СТАПЧИЊА И ОООООМ-КАЊЕ, ОДЕДНАШ ДА СЕ ПРЕОРИЕНТИРА НА БЛУТКАВ АСПАРАГУС И НА ЗЕЛЕНА САЛАТА - БЕЗ ТРАЈНИ ПОСЛЕДИЦИ ПО ПСИХАТА!

Никогаш нешто особено не сум ги сакал докторите, иако ги имам и во потесната фамилија, најверојатно оти сум голем коркач од сите видови болести. И секогаш кога ме боли грлото од студеното пиво или од пеењето, со или по пивото, раздражливо пцујам и колнам - зошто сум настајал јас, а не некој друг од неколкуте милијарди на планетава. Едноставно, не сакам доктори да ме потсетуваат на тоа колку нездраво живеам и што сè треба да направам за да бидам здрав како дрен. И, полн со елан и со нормален притисок, демек, трезен и сув како барут, напнат како спринтер на старт, само да си чекам да ме згази на пешачки премин некој „стап начукан“ шофер на претпотопски *сшокец* - со неостварени амбиции за возење болид. Или на улица да ме свекне по тилот некој искризиран *џанак*...

Арно ама, минатиот месец, сакал - не сакал, поради некои анализи, откако морав да уринирам во пластични чашки и со заби и со нокти да се борам пред шалтерите во амбулантата и на Клиниката за да си ги доби-

јам резултатите, неколкупати комуницирав и со „луѓето во бели мантили“. Лекари де, не конобари. И веднаш ми ги сервираа последните резултати од истражувањата, според кои шесте најризични причини што доведуваат до прекратување на земскиот ни животец биле пушењето, високиот притисок, алкохолот, прекумерната тежина (дебелината), повишениот холестерол и дрогата. И ми заклучија дека, освен дрогата (човек на мои години, скраја да е), сите други „предиспозиции“ сум ги имал или си ги имам. И ми наредија да сум си ги немал. Под итно! Ајде, пушењето го оставив лани и без наредби, кои исто така никогаш не сум ги сакал, исто како и докторите. Ама сето друго...?

За прекумерната тежина & холестеролот („*елејанџинаша џојолнејоси*“) ми советуваа да си пасам трева по дворот и да се качувам на Водно, не прифаќајќи ги моите аргументи дека всушност се работи за фрустрација од детството кога ме тераа да пијам рибино масло за да сум се здебелел. Ги убедував дека нашаата маалска генерација никогаш и не се качувала на Водно, дека ние го префериравме Паркот и *Јунфер брдо* и дека не може некој како мене, кого раженот & скарата го доведуваат до нирвана, без јога-позии со крст-нозе, зачадени стапчиња и ооооом-кање, одеднаш да се преориентира на блуткав аспарагус и на зелена салата (без масло и без рендани јајца озгора!? - богохулие невидено) без трајни последици по психата! Па, нема ништо поубаво од печено свинско, бе... Добро, освен, можеби, печено јарешко на ражен... Ама, кој ги есапи моите аргументи. Нејќеа ни да чујат! Со уште повисок тон ми

наредија докторите и понатаму да се клукам со апчињата за намалување на високиот притисок и наутро и навечер, и да избегнувам солено, луто, кисело..., море, сè што е зачинето... Па да не пијам газирани сокови, да не јадам мрсно и пржено, и никако сувомесни производи, и најважно - да станам „кул“ фраер и да не се нервирам?! (Жити мајка, да не се нервирав во последниве четири децении немаше ни апчиња да пијам, ама ај живеј во Македонија и не нервирај се - па овде и будистички свештеник би експлодирал трипати на ден. Море и факирине, кои мртви-ладни лежат на едно чудо клинц, по само неколку денови живеачка кај нас и како нас би излегле од сопствената кожа издупчена од шајките и би кризирале како политичари на крајот на мандатот). Ама, видов - не видов, за да куртулам од тоа докторите, сè им ветив.

Ветив дека нема да се нервирам поради шалтерите, лажговците & криминалците, намуртените службеници, и дека ќе се релаксирам не читајќи весници и не гледајќи телевизија, т. е. не тревожејќи се од сè што се случува околу мене. Ама, им споменах на тоа докторите дека, за да се релаксирам максимално, ако веќе морам да бидам и тревопасен, сепак едноставно неопходно ми е пиво. Мислам, и тие ештен претеруваат. Пивото да ми го забранат?! Мене?! Како лична навреда ја сфатив препораката да пијам чаеви! Некакви зелени, што се правеле од кал или такви слични сочиненија. Па знаат ли тие дека во ЕУ годишно само за алкохолни пилјалаци се трошат по 123 милијарди евра. Зар јас да ја подривам финансиската стабилност на индустријата

за алкохолни пијалаци и на целата ЕУ, сега кога Македонија е на чекор од Унијата. Ајде, ракија нема да пијам, еве, мислам, ќе намалам. Ама пиво?! Најпопуларниот пијалак во ЕУ! Јас, кој сум воспитуван дека пиво то не е пијалак туку храна, да одам контра ЕУ и саканата ни Европа. Никогаш! Морам да го дадам својот придонес за побогата и повесела Унија. Плус, некои американски научници од Орегон откриле дека испиени 10 литри пиво на ден ја намалуваат опасноста од рак на простатата, поради некаква состојка *ксантинохумол*. Така, им ветив на докторите дека нема до толку да се заштитувам, мислам - гајба дневно, ама дека сега, ете, и од медицински причини треба да продолжам со пивото. На рака ми одат и Германците, кои заклучиле дека 10 литри пиво на ден е малку многу, па ќе правеле пиво со деспати поголема концентрација на *ксантинохумол*. Значи, ќе можам да пројдам и со неколку пива дневно и пак да си бидам заштитен. И среќно да си живеам во маалото во кое испивањето пиво пред гранапчето (мезе: *скара на кило*) со маалските експерти за сè и сешто - е дечениска традиција. Чије прекинување би значело откажување од светлото минато и негово препуштање на заборавот. А тоа не смее да се дозволи!

Јас, нели, јадам за да живеам, а не живеам за да јадам, ама како да живеам со зелена салата и со зелен чај, бе?! Нема шанси. Можеби е во здраво тело здрав и духот, ама не можам на овие години до толку да се менувам. Не сакам да позеленам! Може пиво, докторе?

септември 2006

СУДИЈА ПЕДЕР!

Еј, да ми е да видам некој македонски мааааж-политичар кој ќе и признае на јавноста дека си има љубовник што „му го чува грбот“. Вистина, имаше и партии и политичари кои широкоградо и даваа вербална поддршка на асоцијацијата за слободна сексуална ориентација во предизборието, ама тоа беше кампања - кога се ветува се и сешто и ептен се губи ориентација. Истите тие, „модерните“, сега четири години пак ќе си бидат мирни, оти на власт ни се конзервативци. А тие, модерни какви што се, можат слободно да им се претставуваат на Европелците дека се до балчак либерални и истовремено да пцујат и да си плукаат во пазувите кога ќе видат прегрнати еднополни двојки...

Владеачката партија во Шпанија, инаку социјалистичко-работничка, повела иницијатива да им се дадат човекови права на големите мајмуни, поради нивната сличност со луѓето - генетскиот материјал на големите мајмуни да ти бил 99 проценти идентичен со човековиот. На прв поглед, *мајмунска работиа*, оти едно чудо луѓе немаат никави права, ама иницијаторите си имаат свое оправдување. Иако се слични со луѓето, нели, сепак, не станува збор за тоа мајмуните да добијат вистински *човекови ѝрава*, туку барањето било да се заштити животната средина на горилата, шимпанзата, орангутаните и бонбоно мајмуните и да се спречи

лошото однесување кон нив. Односно да се прекине со практиката од некои циркуси и зоолошки градини - големите мајмуни да се чуваат во многу мали простории, да се кастрираат или да им се сечат гласните жици за да не вреват... Така се прави тоа на развиениот Запад! Сè друго им е наредено и сега ги оправдаат мајмуните. Кај нас, благодарам на прашањето, уште сме кај луѓето, не сме дошле до мајмуните. Елптен сме назадни.

Не сме, не сме модерни и тоа ти е. Ама ич не сме модерни, особено по скопските маала. Неодамна цело *Табџалице* рипна на нозе за да го спречи отворањето на првиот геј-клуб во Скопје. Добро, комшиите, воспитувани низ СВОЗ-вежбите (за помладите генерации: *шоа беа оние некојашни, демек едноумни, иракџицирања на оџишонародна одбрана која цели маала носеа јас-маски и се криеја во подрумџие, а кои беа интересни само која ќе се подискинеше преоа шоа чаршафоџи за евакуација, ја некоја бабичка ќе аџерираше на шрошоароџи дирекџино од виџори каџи, следена со разочараниџие поџеди на униформираниџие цивилни заџиџиџари реџруџирани од редовиџие на малскиџие џензионери, за моментџи враџени во својаџа борбена младосџи...), засега само се собрале мирно да протестираат. Оти, незадоволните граѓани, попарени од досегашното искуство со маалската кафеана, не сакале ни да чујат да имаат каков било ноќен клуб во соседството. Нели, имало бучава, немале каде да ги паркираат своите возила, доаѓале секакви дојденци...*

А не, скраја да е, да им се собираат секоја вечер разноразни, и тоа од оние „обратните“. И негативно да им влијаат врз децата, кои пак, гледајќи ги тие таквите, можеле, пу, пу, пу, такви и да станат. Кога читав дека во клубот ќе имало обезбедување за специфичните гости, што според досегашниот однос кон геј-популацијата во нашава држава и установените ни маалски правила е повеќе од неопходно, си мислев - дали сопствениците на клубот по фајронтот ќе организираат и придружба на машките гости до дома. За секој гостин по еден бодигард. Оти, маалските вагабонди веќе ги тријат рацете и прават планови како ќе ги превоспитуваат со тупаници сите оние кои, за разлика од нив, балканските мачомени, ги претпочитаат машките во однос на женските срца.

А колку е сето тоа поинаку во Европа, чиј дел толку сакаме да бидеме. Ете, во некои држави и бракови им дозволија, во други дури и посвојување деца. Не се назадни Европејците како оние мажишта во Хрватска кои неодамна згрбавиле од ќотек некои девојки од Шпанија што се осмелиле - пијани, во топлес, да се љубат и да се милуваат на плажа. Напредни се. Европејците. Како актуелниот, старо-нов градоначалник на Берлин, за кого се зборува дека може да стане и канцелар. Демек, по победата на неодамнешните избори тој разменува нежности со својот десетина години помлад љубовник и, според медиумите, „сионшано ѝо ѓрејрнувал“, изјавувајќи им на новинарите дека љубовникот „му ѝо чувал ѓрбоѝ и му давал ѝоддршка во живоѝоѝ“. Далеку е Европа. Еј, да ми е да видам Ма-

кедонија до толку да се „модернизира“ па да се појави некој наш мааааж-политичар кој ќе ѝ признае на јавноста дека си има љубовник што... „*му ѝо чува ѝрбои*“, де. Мислам, нели имаше и партии и политичари кои широкоградо ѝ даваа вербална поддршка на асоцијацијата за слободна сексуална ориентација во предизборието, ама тоа беше кампања - кога се ветува сè и сешто и ептен се губи ориентација. Истите тие, „модерните“, сега четири години пак ќе си бидат мирни, оти на власт ни се конзервативци. А тие, модерни какви што се, можат слободно да им се претставуваат на Европејците дека се до балчак либерални, и истовремено да си ги почитуваат во своите маала „традиционалните вредности“ и да си плукаат во пазувите кога ќе видат прегрнати еднополни двојки...

Само, не сме само ние толку назадни. Ај? Хрватите, и тие се Балканци низаедни, ама Американците! Нашиве медиуми пренесоа пишување на некои странски - дека американската војска работела врз таканаречената „геј-бомба“, или „љубовна бомба“, што е составена од некаква афродизијачка хемикалија која предизвикувала ширење на хомосексуални склоности меѓу нападнатите војници, со што се предизвикувала „*невкусна и несмртоносна ерозија на воениот морал*“. Какво хипи-*flower-power*, изумрено е тоа! Ова е вистинското „*да се води љубов наместо војна*“. Едноставно, по неколку бомби секој припадник на непријателската жива сила станува ептен модерен и, наместо да пука, се

фрла во прегратката на камарадот во ровот, а Американците победуваат на сите фронтови. Чиста работа. И хумана, впрочем...

Зборот ми беше за тоа геј-клубот. Лично, немам ништо против нив, и тие се луѓе, и си се борат за место под сонцето. А под него, белки за сите има место. Ама, и самиот на оваа страница веќе пишував дека не можам некако да ги гледам тие „кришџрб“ филмови со дишење „уврај“. А и точно знам дека *копљаци* ве во маало ќе почнат накриво да ме гледаат ако продолжам да им објаснувам дека не смеат да се острат дека ќе ги тепаат посетителите на идните геј-клубови, кои сигурно ќе се отвораат и по други маала, само затоа што не се како нив. Кој сум јас да судам?

октомври 2006

ЧЕКАЈКИ ГО НОЕ

СЕ УШТЕ УБАВОТО ВОСПИТУВАЊЕ МЕ СПРЕЧУВА ДА ОТИДАМ ДО ОПШТИНАТА ИЛИ ДО ГРАДОТ. СО БЕЗБОЛ-ПАЛКА. И ТАМУ, КАЈ ГОА НАДЛЕЖНИТЕ И ОДГОВОРНИТЕ, НА САМОТО МЕСТО ДА МУ „ОБЈАСНАМ“ НЕКОМУ - ДЕКА СО ЦРВИ НЕ СЕ ЖИВЕЕ, АКО НЕ СИ, СКРАЈАДА Е, УМРЕН. И ДЕКА НЕКОЈ, ДУРИ И ВО ПРЕСТОЛНИНАВАКАСАБА СО ОПШТИНСКИ ШЕФОВИ СО ПАЛАНЕЧКИ МЕНТАЛИТЕТ, МОРА ДА ОДГОВАРА ЗА ГНАСОТИЛАЦИТЕ СО КОИ СЕ СУДИРААТ НЕГОВИТЕ ЖИТЕЛИ

Минатата година, некаде ова време, за еден дневен весник пишував колумна во име на сите маченици од моето маало (меѓу другото, и за да ја спречам можната појава на потенцијални сериски убијци на општински & градски функционери од редовите на маалските нервчици), тврдејќи дека црвјосани не можеме во Европа. Дабе. За среќа, кога сфатив дека јаловите некадарници и дембелите ни, што сами сме си ги избрале во општинските и градските совети, ни мува ни црв не ги лази за сè што е случува со и околу нивните „поданици“, се погрижи природата. Сама. Залади времето, и исчезнаа стогогалките што дотогаш, како во некој евтин хорор, лазеа по цело маало, јадејќи ги со сласт сите отрови што ги сееја очајните домаќини, кои потоа мораа да ги собираат мрштите на отруените маалски кучиња и мачиња - скитници. Арно ама, историјата, нели, се повторува како ненаучен урок, па, за жал, пак дојде

есен, пак скапуваат лисјата и пак - си се појавија црвите. Што ли ќе никне годинава од отровот што катадневно го сејат комшииве?

Мене не ме бива за риболов, ама моиве маалски другари за *чашикомѝ*, умрени за по риба, ми објаснуваа(т) дека тоа цврстите чуда, црви ли - стоногалки ли, што ни со нога не се газат, не одат ни на јадица. Смрделе кога некој ќе ги згазне. И отпорни биле многу. Ама, за среќа, малечки. За да ги видат надлежните структури - лажговци по дифолт. Кои и онака мижат за сè што не им се допаѓа. Затоа и се обидувам да се мајтапам со сè околу мене, зашто ситуацијава ни е - за плачење. И се обидувам да не се нервирам кога слушам дека Градот немал пари ни за противпожарната бригада (скраја да е нешто да се запали), ни за чистењето на снегот во претстојнава зима, а камоли за некакви црви. Се обидував да останам нормален и кога ми „објаснуваа“ дека се работело за „*нормална појава за годишно време*“. Добро, признавам, на моменти валкано пцуев и грдо колнев. До трето колено. Сите кои мороните како мене ги плаќаат секој месец, за да нè советуваат да се стрпиме и да најдеме начин за соживот со гнасите. Ама, сè уште убавото воспитување ме спречува да отидам до Општината или до Градот. Со безбол-палка. Или со некоја цигла, оти лани општинскиот *град-о-началник* (дигресија: многу глупав збор, многу повеќе би им одговарало она старото - *кмеѝ* - повеќе личи на некој што ништо не работи и чека богата софра, да си ги омрси мустаќите) нè советуваше со такво оружје да ги толчиме стоножните натрапници во нашите дворови. И та-

му, кај надлежните и одговорните (иако тие од овие зборови ги сфатиле само деловите дека треба да *лежат* и да *држат* ѝовори - без одговори) на самото место да му „објаснам“ некому - дека со црви не се живее, ако не си, скраја да е, умрен. И дека некој, дури и во престолнинава-касаба со општински шефови со паланечки менталитет, мора да одговара за гнасотилаците со кои се судираат неговите жители. Ама, ете, останав колку-толку *cool*. Добро, сè така, колнежќи и пцуејќи си ја судбината што ме казни и во 21. век да морам да живеам во Тунгузијата на Балканот. Кај е тој **Ное**, да нè извади, да му го онадам коработ?

И ќе си ги чекав мразевите, како и целото мое маало и сите македонски маала до кои не допира идејата за граѓанска непослушност, пцуејќи си и колнежќи само по дома, ако син ми на училиште не добиеше рекламен флаер за производ што ќе му го „разубавел *дејствијето*“. Нему и на соучениците му. „*Најдобар начин за оштирање на вошки*“ - електричен чешел за вошки кој не само што ја чешлал косата, туку и ги „*дешифрирал, уништувал и оштиравал вошкиите од косата*“. И работел на само една батерија. И не бил токсичен и чинел само 1.200 денари. И ти бил американски производ. Види бизнис, жити мајка! За информатичката ни генерација - чешел за вошки во 21. век!!! (Добро, на опачината на флаерот има реклама и за уште еден комплет производи за оние старомодните вошлосани купувачи. За деца и нивни родители што не се по чудата на технологијата. Демек, по старински: шампон, чешел - без батерии и спреј. Против вошки. И сè

топтан - поевтино од електричниот чешел). Е, морав да седнам да пишувам. За да не „лежам“ некој неспособен легач во тоа структурите...

Доста со тажаленките дека нè измамија тоа Европејците. На прв поглед, повеќето од овие што доаѓаат да ни продаваат басма дека сме на чекор до нив навистина се слаткоречиви дубарции, со очи светнати од алчност. Ама, да не се лажеме дека Брисел ни удрил шлаканица. Демек, нè понижил, оти ги примил во Европа една Романија и една Бугарија, онакви какви што се, кутрите, а нас, вакви какви што сме, измамени од домашниве сечикеси и самозалажувани деценија и пол, нè оставил да чекаме „од Боја росица“. Ние сме си за никаде. Вакви очајни, и не сме за таму. За во таа Европа, за која дедовците навистина ни пееле дека е блудница. ОК. Ама, и ние не сме чисти и невини, сè додека не си ги истребиме вошките и не ги измиеме вошлосаните. Сè додека нè лазат стоногалки, а градските и општинските татковци тераат инает кој да ги уништи. Сè додека чешлањето вошки со „електрика“ ни го рекламираат меѓу децата...

Навистина ни треба помал ДДВ за информатичката технологија, со се надлежно министерство... Ни требаат и училишта за странски јазици, и музички училишта, и спортски клубови - за децата да ни имаат среќно детство. Убаво е да се видат сити, чисти и среќни дечиња во чисти и загреани градинки и училишта. Таму, на странските програми на кабелските телевизији. Ама кај нас, засега, си вуреат стоногалки и вошки... Затоа, чисто за да не збудалам до балчак, морам сè

да вргам на шега, оти прочитав некаде дека најважна работа во сечиј приватен свет било да се обидеш да се смееш барем толку колку што плачеш. И се кикотам. До солзи.

ноември 2006

ИМАЛИ ИЉАЧ?

Аман, можно ли е? По болниците ни инфузија да немаат, во Клиничкиот центар подовите да се бришат со скапани штици, усмрдени пачаври и ламаринени кофи - оти на тендер за цогери, нели, не може асолно да се ќари - операции да се откажуваат оти не работат апарати во салите, хирурзи да оперираат полуголи оти немало чисти униформи, тешко болни деца да страдаат оти немало тендер за цитостатици, лекови да се кријат за крвав ќар на дубарциите, и на крајот, „здодевен“ опериран пациент и ќотек да јаде во болница... Многу ни е зарамена работава!

Гледајќи ги минатиов месец телевизиските емисии и читајќи ги полемиките во весниците за очајничките обиди да се изнајде јунак што ќе се обиде да го спасува македонското здравство (читај: врач или бајач што солуги треви за луги рани ќе се обиде да ги излекува јадовите на докторите & сестрите, и пред сè да ги намали маките и изживувањето над пациентите), ми текна на маалските *коиљаци* кои неодамна направиле некаква корпа за собирање пластични шишиња. Сакаа, тоа *коиљације*, ем да се зачисти маалото ем самите да заработат некој денар, откако ќе ги продадат шишињата, демек, денар и пол за литар и пол. Ама, не се крпат гаки-решето! Се фрлаат. И се оди гол газ, додека не се најде начин да се најдат некако - нови. Или стари и износени, ама троа чисти. Нас, бедните и гето-

изирани гологазовци, сиромаштијава нè задуши.

Копилџаци, по една недела собирање шишиња (додека постарите им комшии, лути за тоа што децата нешто се занесуваат, море, збеснати што некому нешто, што било, му текнало и се обидува да ја разбие зачмаеноста на вегетирањето во бедата, материјална и духовна - со сета сила се обидуваа да им ја расипат забавата расфрлувајќи ги шишињата & отпадоците уште повеќе отколку порано), сфатија - кутрите, дека не собраа пари ни за кутивче-две за бегство од реалноста. Па, шашардисани од сознанието дека маалото и понатаму е гнасно, а тие и понатаму се сиромашни, украдоа билнак ракија од подрумот на дедото од втори кат, од онаа што си ја чуваше стариот за мачкање & масирање на ревматичното тело, и се начукаа - стап. И ја искршија своерачно, добро де, и со клоци, направената корпа. И ги расфрлаа шишињата сосе празниот билнак. „Свршено сè е, сè е испиено...“

На нив, на маалските *копилџаци*, ми текна додека читав и гледав за страдањата на пациентите и за политичарите-веледругеристите-предавниците на професијата..., од чии редови, чест на исклучоците, се регрутираат тие кои перманентно им го доделуваат достоинството на сите припадници на веројатно најдоговорната и едновремено најнеблагодарна професија. Жртвите на приватизацијата која не им е јасна ни на тие што, демек, ја осмислија, а камоли на тие што треба да се „приватизираат“. И едните и другите се обидоа да пресипуваат од шупливо во празно. И едните и другите засега не гледаат излез од корсокакот во кој ги турнаа

заталканите водачи заслепени од алчност.

Кога, пред две децении, како *руки*-новинар, слушав во бифето на Медицински анегдота ли, вистинска приказка ли, за доаѓањето на некои доктори од Шведска ли, од Норвешка ли, не се сеќавам, за да видат кај нас, во живо, болни од ТБЦ - оти кај нив само под микроскоп го гледале тоа вирусот, сакав ценом да фатам, за да бидам дел од таквата Европа... Ама тогаш, во клетниот социјализам, на ум не ми паѓаше дека ќе дотераме до ова дереце - да нема лекови. Да нема ни надеж! Во внатрешноста, по болниците инфузија да немаат, море пушти внатрешност, во Клиничкиот центар, како во 19. век, подовите да се бришат со скапани штици, усмрдени пачаври и ламаринени кофи, оти на тендер за *џоџери*, нели, не може асолно да се кари.. И операции да се откажуваат оти не работат апарати во салите, користени игли за биопсија за проверка за леукемија да се стерилизираат за пак да се користат оти немало нови, хирурзи да оперираат полуголи оти немало чисти униформи, тешко болни деца да страдаат оти немало тендер за цитостатици, трудница да умре од инфекција, лекови да се кријат за крвав кар на дубарциите, и на крајот, „здодевен“ опериран пациент и котек да јаде во болница... Многу е заразна работава!

И додека порамноправните од, нели, рамноправните, трошат милиони - државни пари - со кои можеле да се излекуваат некои болни деца, а нивните животи биле поважани од детските, само затоа што роднокрај-

но или партиски биле поврзани со мафијашите во власта, или додека стрвојади од медиумите му се закануваат на докторот што им чепнал во спонзорите-криминалци кои јагмациски се богатач врз човечката несреќа на болните, бедни луѓе за проверка пијат нови лекови - како заморчиња, жена продава бубрег за да го вработи сина си, а секој нормален ушлав го фаќа при најмала почувствувана болка... Вистинско време за размножување на лажговци и надрилекари и за нивните шеќерни водички. Се гази и се валка белиот мантил. Многу е заразена работава. До сулфур е дојдено! Пациентите, луѓето, па нека се и државјани на ваква сиромашна земја - не го заслужуваат тоа. Ни докторите и медицинарите воопшто не го заслужуваат долносувањето на нивното знаење и стручност. Како да лекуваат без лекови додека газат лебарки меѓу болничките постели? Како да им помогнеме на лекарите да работат во подостоинствени услови? Е, како? Барем малку. За да можат потоа и нам да ни помогнат...

Не го сакам особено рапот (не им го разбирам мрmoreњето), а балканскиот рап ми доаѓа нешто како турско јодлување или како карикатурален обид на некој Американец од Средниот запад да пее и да игра тешкото & шота... Ама, пред *кошљациите* во маалото, кои за жал слушаат една сосем поинаква музика, сè нешто си го рецитирам оној Босанецот, **Едо Маајка**, со негована - *болан, јеси сконио - све иде у круї... : „Имаш државу и нацију и нишиа више не шребаш./ Ал' шре-*

баш./ И сам знаш, све је овде јебена лаж./ Имаш 30 ѿ-
дина, а немаш ѿојма шѿа је сѿаж./ И народ је све
ѿлуѿиѿи, а сѿан је овде све скуѿиѿи...“

Егтен сме болни. Сите, во балкансково гето кое, за
жал, душа дало за рап.

декември 2006

БЛУДНИЦАТА ВАВИЛОНСКА

На Европелците кои можеби за некоја година или деценија ќе ни дозволат да им ги л'сHEME ЧЕВЛИТЕ ШТО ИМ СЕ ИЗВАЛКАЛЕ ДОДЕКА МИСИОНЕРСКИ ГАЗЕЛЕ НИЗ БАЛКАНСКАТА ПРАВ И КАЛ, УБЕДУВАЊЌИ НЕ ДЕКА НЕ САКААТ И ДЕЛЕЊЌИ НИ ПРОПАГАНДНИ КАПЧИЊА, МАИЧКИ И ЗАПАЊКИ (ЗА СО СВЕЗДИТЕ НА НИВ ДА СИ ГИ ЗГРЕЕМЕ ДУШИТЕ, ДОДЕКА ПОКОРНО ГЛЕДАМЕ В ЗЕМЈА), МОЖЕМЕ ДА ИМ ИЗВЛЕЧЕМЕ И НАСМЕВКА. АКО СЕ РАСЧУКАМЕ СО ЧЕТКИТЕ ПО ДРВЕНИТЕ САНДАЦИ: РАС-ДВА-ТРИ-РАС-ДВА-РАС-ДВА...

Иако годините ги „мерам“ според свој „календар“, уште од училишните денови, па секоја нова година ми почнува со враќањето од летниот одмор и есенското згрбавување со многубројните обврски, сепак, периодот од *Свети Никола* до *Православна ѿна нова ѿодина* секогаш ми е исполнет и со рекапитулации - годишни или среднорочни, сеедно... Нормално, во паузите на многубројните празнични прејадувања и препивања. Или можеби токму поради количеството на калориите и малиганите кои, како и секој маалски сонувач на побаво утре, алчно ги уништувам во катагодишната претпотопска (декемвриско-јануарска) атмосфера, со звукот на петардите и куршумите и под светлината на лажниот раскош на празничните сијалички и лампионите. И сè нешто сум... незадоволен. Иако во согласност со општонародната веселба и изблиците на опти-

мизам, би морало да бидам среќен.

До не толку одамна, со поубавата ми половина, како чувари на младешките спомени и како дуетот што остана „*da iō izīasne sveīlloīo*“, во секој декември им пишувавме цели вреќи честитки на во странство раселените ни маалски другари. Кои одамна се свестија, и сега живеат во градови чии маала се поголеми од Македонија. Потоа испраќавме електронска пошта, па и тоа го баталивме, за годинава да му се израдуваме на по некој прекуокеански телефонски разговор - и толку... Тие таму, ние тука. Оти, некако, не можам повеќе да им објаснувам зошто се тие толку далеку и се оддалечуваат сè подалеку, а зошто ние тапкаме во место и се давиме во живата балканска кал. Немам зборови. Можеби затоа и толку ме трогна фотографијата на другар ми, еден од ретките луѓе за кои сè уште вреди да се остане во маалово, фотографија што државата Македонија можеше да ја отпечати како новогодишна честитка и да ја испрати низ цела Европа. Таа што нашите предци ја есапеле за Блудница. Џабе ми се илјадниците дневни новинарски радио-рапорти, стотиците интервјуа и колумни во весниците, кога по кој знае кој пат сфатив дека некогаш само една фотографија зборува повеќе отколку томови анализи, предвидувања, планови...

Чистачот на чевли на една скопска улица, еснаф-лија-занаетчија со л'снат „дуќан“ пред себе, гордо го носи капчето со симболот на Европската унија (меѓу чии ѕвезди нема место за македонското Сонце, кое според нашите урааааа-пропагандисти е исто така некак-

ва ѕвезда), и задлабочено ја разгледува „Библијата во слики“. Чист оптимизам! И Господ ни е поблизок во слики или во стрип отколку ако треба нешто и да се чита. Обичните смртници барем молитвите ги знаат наизуст, така како што ги научиле родителите, а елитните ни водачи, сега на две - на три ги меморираат како говор, колку за од празник до празник да се покажат пред народот и во црквите. Хипокризија и провизија. А додека високодостојните мантии се возат во бесните автомобили со затемнети стакла, меѓу народот царуваат тв-пророци и бајачи. Од друга страна, на Европејците, тие ептен дистанцираните и резервираните кон нас, тие што можеби за некоја година или деценија ќе ни дозволат да им ги л'снеме чевлите што им се извалкале додека мисионерски газеле низ балканската прав и кал убедувајќи нè дека нè сакаат и делејќи ни пропагандни капчиња, маички и запалки (за со ѕвездите на нив да си ги згрееме душите додека покорно гледаме в земја), можеме да им извлечеме и насмевка. Ако се расчукаме со четките по дрвените сандаци: *рас-два-ири-рас-два-рас-два...* Оти за тоа, нели, нè бива, а *Тие* така и би нè сакале уште повеќе. Да им ги л'снуваме гнасотиите и да ги развеселуваме, така, седум-осмински. Држејќи такт додека ни диригираат. Ритам и отпојке - блуз. Соло - ич. Само хорски... Сепак, малку надеж дава оптимистичкиот поглед на чистачот од фотографијата. Може оти гледа во Господ. Во слики. Можеби сепак има спас и за *Нас*.

Зашто, по сите години што не ни ги изедоа скакулци туку ни ги испија дебели крлежи, јагмадии што зди-

веаја од туѓото-ограбено, еве, на дело - почнавме да учиме да бидеме среќни. Да личиме на Европејци. А - во Лондон отвориле универзитетска обука за студентите за тоа како да бидат среќни и задоволни, веднаш кај нас промовираа книга-прирачник за усреќување. А - во Лондон промовирале студии за среќа, задоволство и позитивна психологија, веднаш и кај нас на жедните за знаење им овозможија да читаат (следното издание ќе биде за пошироки народни маси - во слики) книга-сублимат на научни истражувања и древни мудрости. За потоа тие жедните (крлежите одамна не се жедни, ни ја исцицаа крвта и сега среќно си дремат) и практично да ја применуваат. Во чекор ја следиме. Таа, Европа. Држиме ритам. *Рас-два-ири-рас-два-рас-два...*

Македонија е далеку од Европа, толку колку што кокошкана од Могила беше далеку од Лондон. Кутрите ние, додека *ојлевци-гојлевци* си играат народоусреќители, а некадарни синчиња на тато си играат дрдупка. Со целата држава. Господи, чувај нè од каква било болест, со нашиве непрокопсаници, сите ќе поумираме додека тие го најдат Лондон на картта. Море, каков Лондон, до Могила додека дојдат...

јануари 2007

бовта е, нели, нешто друго. Сосем поинакво. Балканско. Значи, верност за неверување, предаденост „*gode-ка смр̄иша не не раздели*“ и перманентна желба да се исполнуваат желбите на стопанот на куќата (за женскиот дел) и швалерско фалбаџиство во кафеана пред пријателите за „шарањата“ за кои верната љуба и чесна домаќинка никогаш нема да дознае (за машкиот дел). Па, нели е Балкан ова, стопанка му... Добро, има тука и заедничка грижа за децата, за куќата, за здравјето... И други некои работи за кои не се трошат муабети, оти си се подразбираат во секоја домаќинска куќа, ама нема расцимолени срца поради некој си *Валентӣн-туѓинец*.

Да не бидам разбран погрешно, немам ништо против љубовта & сексот и особено често до балчак носталгично и со емоции си спомнувам за времињата кога и го практикував. Тоа, сексот. Ееееј, море извидници (Умаг, Башка Вода, Будва...), море феријалци (Доброта, Макарска...), море акцијашки населби (Шентвид при Планини, Планина при Севници, Севница при Целју...), таму некаде на крајот на седумдесеттите... Или *Јунфер брдо*, или еден лифт во зградата во Градски сид, редовно гоа заглавен на последниот кат, додека станарите го колнеа хаусмајсторот тегнејќи ги, како амали, торбите од Зелено пазарче до становите, или станот на другар ми **Сверот**, чии родители ги освежуваа руралните им спомени од детството практично живеејќи во викендичката „*со бавчичка и лозјенце*“, во текот на осумдесеттите... Имаше убави настани, кога бевме млади и заинтересирани и за такви активнос-

ти. Потоа, во деведесеттите, моите маалски камаради веќе се испоженија, не мораа да се кријат по коли и по туѓи станови или да чекаат летни ферији, изродија деца и љубовта & сексот им добија поинакви значења... (Она гореспоменатото, како и многу други, кај секого според сопствените светогледи.) Да не давам со спомени, сакав да кажам дека тоа изливите љубов еднаш годишно, и тоа со туѓа традиција со која се индоктринираа нашиве помодарски настроени, некогашни мачо-мени, не ми се ич по кеиф. Вештачки е тоа и ептен просирно и неверливо.

И затоа, со маалските ми натпреварувачи во *чаши-комеј* и годинава ќе го прославиме *свејшој Валентиин* чествувајќи го *свеји Труфун Пијаницаја*, во маалската кафеана, каде што ќе ја лажеме младата келнерка од провинција за тоа какви љубовци и швалери сме биле и сме останале. А, кога и отгаму ќе нè избркаат, како вистински балкански стопани ќе се дотетеравиме до топлите ни домови, каде што верните ни и сакани столбови на куќите ќе ги изненадиме со црвени срценца со љубовни пораки што цела ноќ сме ги криеле во пазувите, еден од друг. И пред да нè истераат во дневните соби - малку од малку да дремнеме до новите утрински обврски - ќе им се колнеме на љубов и верност, оставајќи им можност да си мечтаат и да евоцираат спомени за сексот. Па нели Балкан е ова, стопанка му...

Кога не нè мачат љубовно-сексуалните проблеми

на нашето маало и нашата генерација, со маалските ми сопаталци често разговараме на тема - отуѓување. И, иако се гледаме и муабетиме барем еднаш неделно на подолго и речиси секој ден на поминување и на чашка „од нога“, заклучуваме дека никогаш немаме време да се доискажеме за маките ни, дека сме се отуѓиле и дека сме си останале ептен ретки, кои сè уште имаме по нешто да си кажеме. И да се разбереме при тоа. Ама, како човек и да не се отуѓи од сè живо околу него?

Јас, на пример, живеам на приземје, имам „дворче“, и од таа „бенефиција“ ги имам отпадоците - во распон од луспи од кромид и јајца, преку догорчиња и цели пепелници, до искористени презервативи што комшиите со нераскинали, всушност со непрекинливи врски со планинските родни краишта од кои, за жал, заталкале во престолнината, ги расфрлуваат од „летните куќни“ и спалните - директно под моите прозорци. И често ми се случува да се думам дали да се качам некој кат погоре и да му го сменам личниот опис на некој роднокраен идиот. Ама како? Мислам, не се познаваме со комшиите. И како сега веднаш - па котек? А маалскиот „психијатар“, газдата на кафеанчето, секогаш ме убедува дека фрлањето ѓубре е нивни очајнички обид да ми се приближат, да се спријателиме и да ја победиме алиенацијата... Така, под туѓо влијание, ми се намали нивото на агресивност и некако - затапев. Си го собирам туѓото ѓубре во мојот двор (добро, со клетви & пшости до трето колено и назад и напред, доволно гласни за да ме чујат и оние на потпокривот) и

иако планинските ми комшии сè почесто ги прифаќам како нормални, незозреани скопјани, помислувам јас да се преселам во нивните родни краишта. Белки роднините им таму си останале вистински селани (не „селячишта“ како моите, од кои можеби „*до 200 години англиска црева*“ ќе се испилат и луѓе од асфалтот), луѓе-стопани со кои ќе можам да си правам муабет сред село - за чистите души и дворови...

Ако ни тоа не ми успее, море усвит ќе фатам. Како дедо **Ставре**, единствениот жител на *Облаково* ќе бидам. Ќе најдам некое свое село со толку поетско име како она нижеполсконо на македонскиот **Робинзон**, ќе си берам полжави & печурки, ќе си пијам вода студена од чешмите што се направени во предминатиот век и ќе одам до соседното населено село, само колку да го прошетам магарето и да си купам отров за глупци од „кооперацијата“. Цело небо ќе биде мое! Во тоа, некое си мое *Облаково*... Море, да имав пари ќе си ја купев таа најмалата држава на светот, тој островот *Силенд*, таму на источниот брег на Англија. Тој, гоа остров, а всушност платформа од 550 метри квадратни, си има сè - и пасош и валута, и поштенски марки, и си бил кнежевство. Да ги имав тие 100 милиони евра ќе си го купев, жими мама. И ќе си го фрлав моето губре секаде наоколу, без пцуење и колнење, и ќе си бев кнез. И на писмата до моите маалски другари, тука во Скопје, ќе лепев свои Силенд-марки, и ќе живеев како цар. Море како дедо **Ставре**. На квадрат.

февруари 2007

СИНЦИР НА СРЕЌАТА

ДЕНЕШНИТЕ ФЕМИНИСТКИ МИ СЕ ПО МАЛКУ СМЕШНИ, ОСОБЕНО СО НИВНИТЕ ЗАЛУДНИ ОБИДИ ДА СЕ ОТТРГНАТ ОД БАЛКАНСКИТЕ ПРАВИЛА НА ИГРАТА, АМА СЕ МИ СЕ ЧИНИ ДЕКА НИ НА НАЈПАТРИЈАРХАЛНО ВОСПИТАНИТЕ СОПРУГИ & МАЉКИ НЕ ИМ Е БАШ ДОЈДЕНО ДО ЦИНГРЛАКА-ОДБЕЛЕЖУВАЊЕТО НА „НИВНИОТ“ ПРАЗНИК. НА СИТЕ КОИ ВРЗ СВОИТЕ ПЛЕЌИ ГИ НОСАТ „ТРИТЕ СИДОВИ ВО СЕКОЈ ДОМ“ НЕ ИМ ТРЕБААТ КИЧ-БУКЕТИ ОД ЗАКЛАНИ ТРЕНДАФИЛИ, ЃОА СВЕЧЕНИ РУЧЕЦИ И ВЕЧЕРИ СО ЖДРИГАЊЕ „ВО ЧЕСТ НА КОЛЕШКИТЕ“, СО ОРА И МАЛИГАНИ... ИМ ТРЕБА САМО МНОГУ ЛУБОВ

„Женскиот“ празник никогаш не сум го сакал особено. Ова е Балкан, каква **Луксембург**, какви бакрачи, жените овде отсекогаш биле сакани и почитувани. По балкански. Ајде да е *Мајчин ден - Ден на мајката*, се јаде, нели, за сите вистински мачо-мени - како мама ниедна не е... Ама никогаш не сум сакал да прифатам дека има женски, а нема машки празник. А можеби, според теркот на моите психотерапевти (скопските келнери & таксисти) корените на одбојноста кон „женскиот“ празник ми се во детството. Уште откако парите што ги одвојував од Нова година од џепарлакот и ги штедев под будното око на сестра ми - ги загубив (на „тапка“ ли, на џамлии ли, не се сеќавам, ама на некој вид комар, сеедно) и не ѝ купив ни цветче на мајка ми, која и таа година, како истакната трудбеничка & дома-

ќинка, поради празникот си дојде дома порано. И сè нешто се туфкаше и чекаше да ја „изненадам“, за јас потоа да се правам на удрен и да се извинувам дека сум заборавил... Само, ме печеше тоа, будното око на сестра ми.

Или, уште пред тоа, кога не ми беше јасно зошто вазичките купени на Бит пазар и потоа замачкани на часовите по ликовно, лично и персонално од мене - со некои демек-цвеќиња, мајка ми ги чува во витрината и им ги покажува на сите што ќе ѝ дојдат на кафе-муабет. Потенцирајќи ја радоста од подарокот од синот, кога веќе „на некој друѓ не му шекнало да ја израдува и да ѝ го одбележи Празникот“. Или, пак, кога многу подоцна се најдов во позицијата на „оној што не му шекнува“ да ја израдува мајката на син ми и да ѝ го одбележи Празникот, додека таа им ја покажува на сите комшички честитката што наследникот лично и персонално ја направил во градинка... Нема врска, патетична жал за младоста.

Само, неодамна, откако маалските камаради ме известиле оти виделе во весник дека уште еден од колегите си заминал на последното патување, и откако истуривме од чашките за неговата новинарска душа, го побарав кусото сочинение чиј автор не го знам, а го добив на мојата Интернет-адреса, во купот безбројни идиотски писма за „синдириџе на среќаџа“. Некако, ми се допадна. Со мотото дека „Најнеправеднаџа рабоџа во живоџоџ е начинџоџ на кој завршува“, под

наслов *Живоштен циклус*, за мене непознатиот автор пишува дека токму поради гореспоменатото мото - животниот циклус треба да ни биде обратен. „Прво треба да умреме, за да ја ивртиме своа веднаш од дневниот ред./ Пошто живееме во ситаречки дом./ По некое време не исфрлаат од нејо зашто сме премлади./ Добиваме златен часовник и почнуваме да работиме./ Работиме четириесетина години сè додека не сме доволно млади да уживаме во пензионирањето’./ Тогаш почнуваме да пијеме, да се дројраме, журкање до бесвест... ситануваме подготвени за во средно училиште. Пошто одиме и во основно, ситануваме коџаџици, си пијаме, немаме никакви обврски./ Па ситануваме бебиња, одиме во мајчиниот базен, шатам џловиме девет месеци./ И завршуваме како орѓазам!“

Ама, егтен ми се допадна. Едно, затоа што поради цените и односот на газдите на транзиционо-приватизираните главни скопски гробишта на обичните смртници и не им се умира („Нека умираат само бојатише, а сиромасише нека се повампируваат, и онака се заборавени и од власта и од Бога“ - пронајдов еден, исто така Интернет-коментар), а друго, затоа што уште од вљубениот февруари, па еве, сè до месецов на „женскиот“ празник, цело маало ми е некако разбудено предвреме и во некој љубовен занес. Може е виновна и оваа пролет-зима што ја истуркавме, не знам, ама сите се нешто како младенци... И јас, така, предвреме запролетен, си мислев, ако веќе мора да се испушта душничката и да се напушта Дуњава, тогаш е подобро ка-

ко (или барем - со) оргазам. Нели, нè учеа во оние гимназии во кои нешто и се читаше, па дури и се рецитираше - а не се снимаа „тврди“ порно-клипови во клозетите на мобилни телефони и со малолетни актери во *gang-bang* атмосфера и со групно навивање - дека од љубов може да се умре! Не од небезбеден секс и од СИДА, и не според маалското сфаќање на односот меѓу љубовта и смртта („*ке ме умре она женишиџено дома!*“), туку од вистинска љубов, со *јолемо Љ*. На која не и требаат кич-букети од заклани трендафили, гоа свечени ручеци и вечери со ждригање „во чест на колешките“, со ора и малигани (откако традиционалните екскурзии во Грција се проретчија поради парите и визите) и со нападно потенцирање на нивото на почитта кон вработените госпоѓи кои, нели, паралелно се и домаќинки и мајки.

Денешните феминистки ми се по малку смешни, особено со нивните залудни обиди да се отргнат од балканските правила на играта, ама сè ми се чини дека ни на најпатријархално воспитаните сопруги & мајки не им е баш дојдено до *цинџрлака*-одбележувањето на „нивниот“ празник. На сите кои кај нас ги викаат „*враштов* *според чие вршење се вршати* и *главише* на *куќише*“, а во најсеверната од некогашните ни братски републики „*носачи на шрише* *судови во секој дом*“ - им треба само многу љубов! И по троа почит. Добро, и по некој оргазам. За исполнет живот. Батали муабетите за смртта! Иако тврдам дека и таа би била поубава ако

беше тој, обратниот животен циклус. Со сета почит за тие што нè напуштиле, ќе ги натерам и маалските ми познавачи на *Еросо̄и* и *Тана̄иосо̄и* - во *џракса*, отсега да муабетиме само за љубовта и за сексот. И малку повеќе да ги применуваме. Во *џракса*. За да ја понесеме тежината барем на „четвртиот сид“. И да закачиме барем една алка. Во тоа синцирот.

мар̄и 2007

ЕКСПРЕС-ЛОНЕЦ

Порано, грицкалки семки - се крстев, гледалки ги жртвите заубавина, затегнати во тренерки, „шушкавци“ и хеланки од малолетните ќерки и синови, како испуштаат душа гоа догиралки, всушност себеизмачувалки се, за да можат утредента во канцелариите да им раскажуваат на колешките & колегите дека сега се способни да се испентерат до трети кат без задишување - може и скокалки на една нога, или дека имаат цел сантимет помалку целулит по само неколку години катадневен крос-контри покрај Вардар

Мојот сакан професор од факултетот чии предавања претпочитав да ги слушам повеќе дури и од одењето на кино-уџиро, и кому во еден момент му поверував дека и „Македонија може да стјане трисијојно месито за живеене“ (што, за жал, обајцата не го остваривме, а јас повеќе не се ни надевам дека е можно), во една пригода ми раскажа дека и бракот, како впрочем и животот, е баланс на права и обврски. И дека тој одамна решил да ѝ ги препушти на сопругата правата, но и обврските. И, како и секој ученик што го почитува својот даскал, и јас направив договор со мојата сопруга - дека таа ги има сите права во нашето семејство, што подразбира располагање и прераспоредување на домашниот буџет (освен мојот „црн фонд“, разбира се, инаку како би смеел да им погледнам в очи на маалските мангуши, ако немам некое евренце сошиено во поставата на јак-

ната или стуткано во кутивчето за визит-карти, со кое се плаќа последната тура откако веќе не врви пиењето „на ливче“ - „до први, жими мајка“), планирање и избор на дестинацијата за годишните одмори, или аранжирање на пречеците и одењата на гости, поради различни атерџиски или слични семејно-задолжителни причини... Но, сосе правата, саканата ми потпора во животот одамна ги презеде врз своите плеќи и сите обврски, како што се организирањето на вонучилишните активности на синот, катанеделните полнења на фижидерот и особено повикувањето и дворењето на разните мајстори кои го поправаат сето она за што „*оној мојот не ѝ бива*“ (цитат нејзин)...

Ама, кога на поубавата ми половина ќе ѝ текнеше дека некогашниот ни договор треба да се ревидира, особено ако бучавата од расипаното казанче во тоалетот, на пример, ќе ја изиритираше тамам колку и сметката за прекумерно потрошената вода (откако претходно ќе ѝ го кренеше притисокот сознанието дека ни нејзините благо-прекорни навестувања оти „барем тоа“ можеби би можел да го поправам не успеваа да ме трогнат и да ме збоднат од мојот нирвана-ритам на читање весници или гледање баскет на ТВ), обично почнуваше да тренира строгост и да ме потсетува на малубројните должности кои, како стопан на заедничкиот ни дом, сепак морам да ги извршувам. Демек, да се торможам со поткаструвањето на „живата“ ограда, или со менувањето сијалици или „бушони“, или со чистењето на отпадоците што комишиите нокта ги фрлиле во нашето дворче... Е, тогаш во мене се будеше Балканецот,

а и почитувачот на правната држава, па со индигнација одбивав какви било ревизии на еднаш прифатените договорни обврски („*Што ти се чинеше кога се...*“). И во знак на протест го напуштав топлиот дом, ескивирајќи ги и тие неколку, единствени „машки работи“, само затоа што машката гордост не ми дозволува да работам - под притисок. Од втората договорна страна.

Арно ама, во одделни ситуации, кога сопругите на маалските ми сопаталци ги присилуваа да си ги завршуваат своите домашни обврски (обично со најперфидната женска уцена, која врска нема со љубовта, ама во нашите години, едноставно, се нема алтернатива), или кога шевовите на поставата на јакната беа одамна рашиени, а бездушниот маалски меанџија ни чаша вода не сакаше да им даде на борчлиите што немаат ни срам ни перде за достасаните обврски... се случуваше да морам самиот да го убивам времето, за да останам, нели, вистински маж. (Некои велат и дека „*вистински маж не си сиои на зборои*“, ама тоа е сосем поинаква тема). Важно е дека одбивањето да се извршуваат наредбите што се во директна спротивност со мојата нежна, хедонистичка душа, која ич не милува аргатлак и тоа ангарија - само затоа што на сопругата ми не ѝ бил денот - некогаш ме доведуваше во ситуација да морам да шпартам покрај Вардар. Барем неколку часови, додека многубројните секојдневни обврски не ѝ ја потиснеа лутината на саканата ми сопруга и бесот кон мене - во втор план. За да можев потоа храбро и достоинстве-

но да се вратам дома и да се обидам да се извадам за тоа што сум „фатен во рацете“ за сите занаети, со безмерни фалби за кулинарските способности на најдобрата домаќинка во маалото. Ако пројде - пројде...

Порано, во таквите периоди на присилен егзил од топлиот ни дом, или шетајќи или седнат на клупа, грицкајќи семки - се крстев, гледајќи ги жртвите за убавина, затегнати во тренерки, „шушкавци“ и хеланки од малолетните ќерки и синови, поборниците на здрав живот од мојата маалска генерација, како испуштаа(т) душа гоа догирајќи, всушност себеизмачувајќи се, за да можат утредента во канцелариите на колешките & колегите да им раскажуваат дека сега се способни да се испентерат до трети кат без задишување - може и скокајќи на една нога, или дека имаат цел сантимет помалку целулит по само неколку години катадневен крос-контри покрај Вардар. (Не ги споменувам шетачите од *Инфаркцишпраса*, оти нив маката ги натерала, ниту бабичиките со внуците, оти нив родените деца ги избркале на неколку часа од дома за да имаат малку време и за сопствената генерација, ниту тие што трчаат барабар со домашните галеничиња, чии сверчиња извонредно ги истренирале па не се знае кој кому му е газда во приказната и кој кому му фрла стапче за жизнерадно да му го врати по неколку десетици метри испотен шпринт...)

Зборот ми е само за оние редовни посетители на вежбалиците, на пилатес & аеробик часовите, на солариумите и салоните за масажи и за разубавување преку шлапкање со кал и со тиња, кои се во состојба да

направат сè за да се разубават, за, демек, да ја продолжат младоста и да си ја кренат цената. На пазарот. Политички, естраден, моден, деловен, сеедно... И почнав да се тешам дека всушност тие се под притисок. Вистински. Како експрес-лонец. А не јас. Кој само си го почитувам еднаш постигнатиот договор.

Така, си легнав на брашното. За да не го кревам притисокот. Срце не ми дава да одам пак покрај Вардар, да ги гледам душичкине напатени како се мачат за убавина. И, лека-полека, си ги преземам обврските. Домашни. Занаети не научив, ама се трудам. Мезам и пијам ракија со мајсторите со кои и понатаму редовно комуницира саканата ми сопруга, помагам во м'кнењето провијант од дисконтите секоја недела, го испраќам & пречекувам син ми, менувам „бушони“, си ги пцујам комшиите кои ми го третираат дворчето како контејнер... Без притисок.

април 2007

СОДРЖИНА

<i>Приказки за ѿлемитиѐ и малиитиѐ луѓе од ѿлемитиѐ и малиитиѐ маала</i>	7
Вратете го Трајче Пандурот	11
Македонска свадба	15
Кирајџии	19
Секс, дрога & турбо-фолк	23
Аргументи	28
Срча	33
Вратете го Химен!	37
Патерица	41
Филмска приказна	45
Загубената магија	49
Среќајлии	53
Херои на улицата	57
Другари	61
Црна дупка	65
Дембелија	69
Најважната споредна работа	74
Кршигрб планина	79
Љубов со расол	83
Трошка надеж	87
Тркалање	92
Доенчиња	96
Царот е гол!	101
Здрава храна	105
Судија педер!	109
Чекајќи го Ное	114
Имали иљач?	119
Блудницата Вавилонска	124
Свети Валентин Пијаница	128
Синџир на среќата	133
Експрес-лонец	138

Авторот од сè срце им се заблагодарува

на комшиите од сите маала во кои живеел,
кои како и маалата чија душа се, всушност се
извор на неисцрпна инспирација

на колешките од *Семеен маџазин* за нивното
трпение и за кафето & муабетите (па дури и
вискито) за мотивација

на **Сидор**, за неговиот традиционално
голем придонес и за оваа книга

на **Гоко**, за извонредната фотографија